

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1904.   Andra Kammaren.   N:o 22.

Tisdagen den 1 mars.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 23 nästlidne februari.

§ 2.

Föredrogos hvar efter annan Kungl. Maj:ts å kammarens bord hvilande propositioner till Riksdagen; och hänvisades därvid till lagutskottet Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående förordnande af rättegångsbiträde åt häktad.

Härefter öfverlämnades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition angående användandet för visst ändamål af det å andra hufvudtiteln uppförda förslagsanslaget till ersättning åt domare, vittnen och parter.

§ 3.

Efter föredragning häruppå af de på kammarens bord hvilande motioner hänvisades:

herr *J. A. Jonssons* i Hökhult motion, n:o 210, till kammarens tillfälliga utskott n:o 3; samt

herr *K. E. von Geijers* motion, n:o 211, herr *J. E. Granlunds* motion, n:o 212, och herr *J. A. Lundgrens* motion, n:o 213, till Riksdagens särskilda utskott.

§ 4.

Vidare föredrogos, men bordlades åter statsutskottets utlåtanden n:is 39, 40, 41, 42 och 43, bevillningsutskottets betänkande n:o 13,

Andra Kammarens Prot. 1904. N:o 22.

bankoutskottets utlåtanden och memorial n:is 4, 5 och 6, lagutskottets utlåtanden n:is 17, 18, 19, 20 och 21 samt Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 5.

§ 5.

Justerades protokollsutdrag.

§ 6.

Till bordläggning anmäldes:

lagutskottets utlåtande n:o 22, i anledning af väckta motioner angående ändring af 10 § näringsfrihetsförordningen m. m.;

Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 6, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående aflöningen till lärare vid fortsättningsskolor m. m.; och

Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 7, i anledning af motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående föreslagna ändringar i förordningen den 24 oktober 1885 angående försäljning af vin, maldrycker m. m.

§ 7.

Afgåfvos följande nya motioner, nämligen af:

herr *S. A. K. Natt och Dag m. fl.*, n:o 214, om anslag af 900,000 kronor för anläggande af fasta undervattenstorpedbatterier vid Oxdjupet och vid Stora inloppet till Karlskrona;

herr *J. Olsson* i Stockholm, n:o 215, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående förbud mot utskänkning af öl å områden tillhörande fabriker, som lyda under arméförvaltningen;

herr *K. A. Staaff*, n:o 216, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående kontroll öfver lagars och författningars efterlefnad inom armén och flottan m. m.; samt

herr *A. Hedin*:

n:o 217, om skrifvelse till Kungl. Maj:t med anhållan, att Kungl. Maj:t ville anbefalla undanröjande af korgmakeriarbetets i fångelserna konkurrens med det fria arbetet, enär korgmakeri är för de blinda outhärligt;

n:o 218, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående undersökning rörande antalet vanföra och lytta i landet; och

n:o 219, om skrifvelse till Kungl. Maj:t med anhållan, att Kungl. Maj:t ville låta utarbета en för hela riket gemensam författning rörande polispersonalens tillsättning och afsked samt skyldigheter och befogenheter i tjänsten, tryggande för desse statstjänares personliga värdighet och rättigheter i förhållande till öfverordnade.

Dessa motioner bordlades.

§ 8.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades:

herr <i>G. Tamm</i>	under 7 dagar fr. o. m. den 2 mars,				
» <i>H. E. Collvin</i>	» 6 »	»	» 3 »	och	
» <i>W. Johansson</i> i Öija	» 3 »	»	» 2 »	.	

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2,50 e. m.

In fidem
Herman Palmgren.

Onsdagen den 2 mars.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 24 nästlidne februari.

§ 2.

Herr talmannen anmälde, att herr *K. L. Johansson* i Stora Mellby denna dag ankommit till Riksdagen och intagit sin plats i kammaren.

§ 3.

Efter föredragning af de på kammarens bord hvilande motioner hänvisades:

herr *S. A. K. Natt och Dags m. fl.* motion, n:o 214, till statsutskottet;

herr *J. Olssons* i Stockholm motion, n:o 215, till kammarens tillfälliga utskott n:o 2;

herr *K. A. Staaffs* motion, n:o 216, till konstitutionsutskottet; samt

herr *A. Hedins* motioner, n:o 217 och n:o 218 till kammarens tillfälliga utskott n:o 2 samt n:o 219 till kammarens tillfälliga utskott n:o 4.

§ 4.

Föredrogos, men blefvo ånyo bordlagda lagutskottets utlåtande n:o 22, Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 6 och Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 7.

§ 5.

Efter föredragning häruppå af Andra Kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 4, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående utredning, huru afgifterna till allmänna fattigvården må kunna mellan kommunerna utjämnas, blef utskottets hemställan bifallen; och skulle jämlikt 63 § riksdagsordningen detta beslut genom utdrag af protokollet delgifvas Första Kammaren.

§ 6.

Vidare föredrogos hvart för sig och blefvo af kammaren godkända statsutskottets utlåtanden:

n:o 39, i anledning af Kungl. Maj:ts särskilda propositioner angående efterskänkande af kronans rätt till fyra danaarf;

n:o 40, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af mark från kronohemmanet Mörby n:o 1 i Stockholms län; och

n:o 41, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om inrättande af nya tjänster vid statens järnvägar.

§ 7.

Till afgörande förelåg härefter statsutskottets utlåtande n:o 42, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för anordnande af inspektion å enskilda järnvägars rullande materiel.

*Angående
anordnande
af inspektion
å enskilda
järnvägars
rullande
materiel.*

I propositionen angående statsverkets tillstånd och behof hade Kungl. Maj:t under sjätte hufvudtiteln föreslagit Riksdagen att, för anordnande af inspektion å enskilda järnvägars rullande materiel, på extra stat för år 1905 anvisa 5,000 kronor till arfvode åt en hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anställd maskininspektör.

Utskottet hemställde, att Riksdagen i anledning af Kungl. Maj:ts förevarande framställning måtte, för möjliggörande af en verksam kontroll å enskilda järnvägars rullande materiel, på extra stat för år 1905 anvisa 5,000 kronor att för ändamålet ställas till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förfogande.

Reservation hade emellertid afgifvits af herrar *Persson* i Tällberg, *Petersson* i Påboda, *Ödman* och *Emthén*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa, att Kungl. Maj:ts förevarande framställning icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, begärdes ordet af:

Herr *Persson* i Tällberg, som yttrade: Herr talman! Då denna fråga behandlades i utskottet, voro meningarne där mycket mera delade, än hvad som framgår af reservationen. Såsom herrarne finna, har järnvägsstyrelsen samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen afgifvit dels särskilda, dels gemensamma yttranden rörande kontrollen af de enskilda järnvägarnes rullande materiel. Dessa båda styrelser tvista allt fortfarande om äran att få detta uppdrag, och de söka hvar och en i sin stad visa sin kompetens för uppdragets utförande. Man kan nästan vara berättigad att säga, att en familjetvist har uppstått mellan de båda styrelserna, och därför har statsutskottet varit något tveksamt, åt hvilken detta uppdrag borde anförtros. Jag skall tillåta mig att läsa upp ett par små bitar ur väg- och vattenbyggnadsstyrelsens utlåtanden.

Angående
anordnande
af inspektion
å enskilda
järnvägars
rullande
materiel.
(Forts.)

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen säger bland annat:

»Järnvägsstyrelsens verksamhet åter vore, enligt hvad ofvan anförts, af uteslutande förvaltande art och innefattade, sedan statsbanornas byggande efter 1888 öfverflyttats till järnvägsstyrelsen, den ansvarsfulla uppgiften att ombesörja nya statsbanors anläggning och de äldres utvidgning samt hela stambanenätets ändamålsenliga underhåll och drift på sådant sätt, att såväl de tekniska som de ekonomiska intressena därmed blefve väl tillgodosedda.»

»Ensamt däraf syntes det vara uppenbart, att detta ämbetsverk, som hade att fylla sådana kraf som de ofvan angifna, i första hand måste tillgodose dessa och att det ingalunda vore lämpadt att ägna sina omsorger åt andra järnvägsförvaltningars intressen och egendom.»

Kungl. väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anser sålunda det vara i högsta grad olämpligt, att järnvägsstyrelsen skulle få denna kontrollverksamhet sig anförtrodd. Men järnvägsstyrelsen åter anser å sin sida, att det skulle vara i lika hög grad olämpligt, om den andra styrelsen skulle få detta uppdrag, och säger bland annat:

»Järnvägsstyrelsen har för sin del, hvad först angår järnvägsföreningens anmärkning, att järnvägsstyrelsens besiktning af rullande materiel, tillhörande enskilda banor, för närvarande inskränkte sig allenast till en yttre besiktning, afseende att få utrönt nämnda materiels lämplighet för ingående på statens järnvägar, erinrat, att äfven denna yttre besiktning fordrade antingen ett sammandragande af den enskilda järnvägens rullande materiel på ett ställe eller ock upprepade besiktningar, och att i bägge fallen afsevärda kostnader skulle uppstå, som bortfölla, om järnvägsstyrelsen ombesörjde den i alla fall behöfliga noggrannare kontrollen.»

Sålunda anser järnvägsstyrelsen, att det skulle bli både mera effektivt och billigt, om järnvägsstyrelsen finge en sådan kontrollverksamhet om hand.

Nu har också utskottet varit något tveksamt, emedan skälen för och mot vägt tämligen jämnt i vågskålen. Kungl. Maj:t har visserligen lagt sitt ord till förmån för kungl. väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, och utan att statsutskottet velat yttra sig om, hvilken som bort ha detta uppdrag, lägger dock utskottet åtminstone 5,000 kronor i samma vågskål.

Men utskottet säger:

»Under nuvarande förhållanden kan det däremot icke synas utskottet lämpligt att för framtiden fastslå, hvarest någon viss gren af denna kontrollverksamhet bör vara förlagd, och utskottet anser sig därför icke böra tillstyrka, att Riksdagen i enlighet med Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag fattar beslut om anställande hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen af viss tjänsteman för inspektion å enskilda järnvägars rullande materiel.»

Efter ett sådant yttrande skulle man väl haft all anledning tro, att statsutskottet antingen skulle tillstyrkt afslag på den kungl. propositionen eller åtminstone endast lämnat det åskade beloppet till Kungl. Maj:ts förfogande, och att Kungl. Maj:t sålunda fått bestämma, hvilken af dessa styrelser skulle få sig detta uppdrag anförtroddt.

Enligt min uppfattning har utskottet här i viss mån lämnat förord åt kungl. väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Nu säger man, att behofvet af denna kontroll är så stort, att utskottet icke vågar helt afstyrka den gjorda framställningen, utan vill ställa ett mindre penningbelopp till disposition för ifrågavarande ändamål. Ja, det kan ju hända, att en sådan kontroll är behöflig. Järnvägsföreningen har ej heller förnekat, att en bättre och mera effektiv kontroll kan vara nyttig, men har dock icke sagt, att den är absolut nödvändig. Hvarken järnvägsstyrelsen eller väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har kunnat uppvisa, att någon olycka hittills inträffat, ehuru kontrollen icke varit så tillfyllestgörande, som dessa styrelser önskat, att den skulle vara. För min del tror jag, att det äfven kan ligga någon fara däri, att Riksdagen så att säga tar detta ansvar på sig, ty om i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag en sådan inspektör, som däri föreslagits, skulle tillsättas, så tror jag, att järnvägsföreningen eller de privata järnvägarnas förvaltningar skulle anse, att ett stort ansvar vore frångaget dem genom tillsättandet af en dylik kontrollant och att de skulle blifva mindre aktsamma, än hvad de förut varit. Däremot känna de nu med sig, att ett stort ansvar hvilar på dem genom att de själfva få bära skulden, om någonting inträffar på grund af felaktig materiel. Intill dess tvisten mellan de båda styrelserna blifvit afgjord, anser jag det vara klokast, att Riksdagen så att säga behåller pengarna. Enligt min åsikt behöfver man icke brådska så mycket med denna fråga.

För öfrigt har utskottet framkastat en tanke, som jag på det högsta gillar, nämligen att denna kontroll skulle regleras genom en af Konung och Riksdag gemensamt stiftad lag. I afvaktan på att en sådan lag kommer till stånd, anser jag för min del det vara klokast att nu helt och hållet afslå Kungl. Maj:ts förevarande framställning, och på denna grund anhåller jag, herr talman, att få yrka afslag på utskottets förslag och bifall till den vid betänkandet fogade reservationen.

Herr Nordström i Stockholm: Herr talman, mina herrar! Den föregående ärade talaren sade, att frågan om kontroll öfver de enskilda järnvägarnes rullande materiel är så att säga en familjetvist mellan väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och järnvägsstyrelsen. Ja, det kan nog förefalla vara på detta sätt, men så är det dock icke, utan båda styrelserna hafva den åsikten, att kontroll är erforderlig, ehuru de hafva kommit att stå i olika läger i fråga om det mest effektiva sättet för kontrollens utförande. Såsom den förra ärade talaren ock påpekade, hafva visserligen icke några större olycks-händelser hittills inträffat, och någon särskildt tvingande anledning att nu genast företaga något föreligger således icke, men frågan har en mycket större innebörd, än man först skulle kunna tycka. Detta har den föregående talaren ock påpekat och det är äfven framhållet i utskottets betänkande och i reservationen. Jag menar bristen på en järnvägslag, bristen på en lag, som definierar, hvilka rättigheter och hvilka skyldigheter de enskilda järnvägarne skola hafva, huru

*Angående
anordnande
af inspektion
å enskilda
järnvägars
rullande
materiel.
(Forts.)*

*Angående
anordnande
af inspektion
å enskilda
järnvägars
rullande
materiel.
(Forts.)*

deras koncessioner skola vara beskaffade, hvad de enskilda järnvägarne på grund af dessa koncessioner skola hafva att iakttaga och rätta sig efter gentemot hvarandra och det allmäna, äfvensom hvilka skyddsåtgärder de skola vidtaga för trafikanternas säkerhet. Detta har icke varit tillräckligt beaktadt förut, då de enskilda järnvägarne icke voro så många. Nu finnes det i vårt land i rundt tal 4,200 kilometer statsbanor, men däremot omkring 8,100 kilometer enskilda järnvägar. Dessa hafva således ökat i högst väsentlig mån. De äro af två slag, bredspåriga och smalspåriga. De förra hafva samma spårvidd som statens järnvägar, under det att de smalspåriga äro af en mångfald olika spårvidder. År 1902 fanns det i vårt land 2,733 kilometer smalspåriga enskilda järnvägar. Det ena med det andra visar tydligt, att det är nödvändigt, att förhållandena mellan de enskilda järnvägarne inbördes och deras förhållande till statsbanorna närmare och bestämdare ordnas.

För det närvarande finns det två författningar, som gälla i detta afseende; den ena är nådiga kungörelsen af den 21 oktober 1864, hvilken innehåller vissa bestämmelser i fråga om begagnande och underhåll af enskilda bolags, för allmän trafik upplåtna järnvägar. I denna författning är bland annat stadgadt, huru bredspåriga enskilda järnvägars rullande materiel bör vara beskaffad i vissa afseenden, och järnvägsstyrelsen är enligt denna författning berättigad att utöfva tillsyn och kontroll däröfver, att såväl de enskilda banornas själfva öfverbyggnad som till dem hörande vagnar underhållas i behörigt skick, samt att, i händelse af underlåtenhet härutinnan, förbjuda införande af statens materiel å bibanan eller användande af dennas vagnar å statsbanorna. Detta har emellertid afseende endast på de bredspåriga enskilda järnvägarne, där statens rörliga materiel kan gå in, och hvilkas materiel kan komma ut på statsbanorna, men i fråga om de smalspåriga är författningen icke tillämplig i berörda hänseende.

Den andra författningen, som gäller, är af den 11 december 1874, angående ordningen för afsyning och besiktning af enskilda järnvägar och deras upplåtande för allmän trafik. Den innehåller således bestämmelser om hvad som skall försiggå, innan en enskild järnväg får öppnas för trafik. Då en bana i det närmaste är färdig, skall vederbörande banförvaltning hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsens öfvervakande ingenjör vid banan skriftligen begära besiktning af densamma. Denna begäran öfverlämnas till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, som föranstaltar om besiktningens verkställande, och samtidigt anhåller sistnämnda styrelse hos järnvägsstyrelsen, att järnvägsstyrelsen måtte till deltagande i besiktningen »förordna ej mindre sin inspektör eller annan lämplig person, kunnig uti anordning och skötsel af järnväg och därtill hörande inrättningar, hvarpå trafikens säkerhet beror, än äfven en särskild med afseende å den rullande materielen samt undersökningen och pröfningen af dess beskaffenhet och öfverensstämmelse med gällande föreskrifter sakkunnig person». Dessa båda jämte väg- och vattenbyggnadsstyrelsens öfvervakande ingenjör verkställa därpå besiktningen. öfver

hvilken upprättas protokoll och besiktningsinstrument, hvarefter, sedan banan blifvit slutligen godkänd, tillstånd meddelas, att den får öppnas för allmän trafik.

Men, såsom jag nyss nämnde, är tiden nu inne att genom en särskild lag närmare bestämma de enskilda järnvägarnes skyldigheter och rättigheter. Under den nu snart förlupna femtioårsperioden af vår järnvägsdrift hafva bestämmelserna i fråga om koncessioner och därpå grundade skyldigheter och rättigheter växlat. Vid de första koncessionernas beviljande hade man icke någon större erfarenhet om hvad som behöfdes i det ena eller det andra afseendet. De äro också mycket enkla och mycket kortfattade. Men under tidernas lopp har det ena villkoret efter det andra utvecklats sig. Detta har föranledt, att det uppstått stora tvistigheter och svårigheter samt stora fordringar från de äldre banornas sida på pekuniära upppoffringar gentemot de nyare, som vilja ansluta sig till de äldre. Stora fordringar hafva jämväl uppställts på ersättning för förlorade trafikinkomster. Om det t. ex. är två banor, som gå i större eller mindre vinkel mot hvarandra, och en tredje bana tillkommer, som vill bilda tredje sidan i triangeln, så fordra de båda äldre banorna ersättning för den minskning i trafikinkomster, som genom den nya banans anläggning skulle tillskyndas dem. Sådant förekommer numera ej sällan. Kungl. Maj:t kan på grund af de äldre koncessionernas ordalydelse ofta nog icke göra något åt den saken.

Järnvägsstyrelsen har länge ansett, att det vore nödvändigt att stifta en allmän järnvägslag, som reglerade bland annat förhållandena de enskilda banorna emellan. Jag föreställer mig, att, när detta skett, det också blir i denna lag närmare bestämdt, huru kontrollen af den rullande materielen och af banornas trafikförhållanden bör ordnas, och då kommer allt på ordentliga och klara fötter. Till dess torde det måhända kunna gå såsom hittills. Vid den förutnämnda besiktningen och afsyningen varda nämligen en del frågor redan undersökta. Och när sedan den rullande materielen kommer in på statens banor eller stationer, underkastas den af statens maskinfolk en granskning, om den verkligen är så beskaffad, att den utan fara för tågsäkerheten kan gå in i statens trafiktåg, och då statens trafikmateriel skall gå in på de enskilda banorna, så följer naturligtvis statens folk de enskilda banornas trafikordningar med uppmärksamhet för att se, om de kunna våga låta statens materiel gå in på de enskilda bredspåriga banorna.

Det är således egentligen med afseende å de smalspåriga enskilda banorna som skon klämmer. De blifva icke underkastade en så noggrann kontroll som de andra, men, såsom sagdt, de nuvarande förhållandena hafva dock ännu icke visat sig medföra några större faror.

Jag vill emellertid icke göra något yrkande, då det af utskottet framställda förslag är, om jag så får säga, ganska beskedligt. Jag tror emellertid icke, att kontrollen därigenom blir så särdeles effektiv: det blir svårt att anskaffa en kompetent och skicklig person, som under ett år för denna ersättning vill ägna sig åt skötandet af

*Angående
anordnande
af inspektion
å enskilda
järnvägars
rullande
materiel.
(Forts.)*

*Angående
anordnande
af inspektion
& enskilda
järnvägars
rullande
materiel.
(Forts.)*

denna kontroll, och då nu de enskilda järnvägarnes materiel är så stor som den är — mellan 8- och 900 lokomotiv samt öfver 20,000 vagnar — så lärer icke en person hinna med mycket på ett år.

Jag skall icke vidare inlåta mig på denna s. k. familjetvist. Jag vill endast påpeka, att om kontrollen öfverlämnas till järnvägsstyrelsen, så finnes det i de olika distrikten en stab af mellan 40 och 50 personer, som kunna vid förefallande behof biträda vid kontrollens utöfvande.

Jag vill nu sluta mitt kanske allt för långa anförande med att uttala såsom min bestämda åsikt, att det är af största vikt och betydelse för järnvägsväsendet, att merberörda förhållanden ordnas genom en lag, som bestämmer de enskilda järnvägarnes rättigheter och skyldigheter, huru koncessioner skola sökas, hvilka förutsättningar som skola finnas för koncessioners beviljande samt huru dessa skola vara affattade, ordnar kontrollen öfver bana och rullande materiel och som gifver Kungl. Maj:t makt att vid fråga om ersättningar m. m. skilja mellan de enskilda järnvägsbolagen. Då först kan det blifva ordning och reda, hvilket i viss mån nu saknas, till följd däraf att de båda nu gällande författningarne äro förlegade och för litet omfattande.

Jag har icke något yrkande att framställa.

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet Westring: Herr talman, mina herrar! Uti den reservation mot statsutskottets utlåtande i denna del, som afgifvits af fyra ledamöter från denna kammare, erkännes till en början, att den kontroll, som nu utöfvas öfver de enskilda järnvägarnas rullande materiel, icke är tillfredsställande. Då reservanterna det oaktadt yrka afslag på den framställda begäran om anslag för åstadkommande af en bättre kontroll, är hufvudsakligen skälet därtill, att de bestämmelser, som för närvarande gälla rörande denna kontroll, icke äro tillfredsställande. Reservanterna anse i likhet med utskottet, att det är nödvändigt, att dessa förhållanden ordnas genom en af Konung och Riksdag beslutad lag. Och det är icke endast denna kontroll öfver materielen, rörande hvilken en sådan lag enligt den angifna åsikten erfordras, utan det är äfven erforderligt att på sådant sätt meddela bestämmelser jämväl rörande kontrollen öfver själfva banorna samt trafikens skötande i allmänhet. Jag vill nu ingalunda bestrida, att icke de i förevarande hänseende gällande författningar äro i flera afseenden ofullständiga och bristfälliga, och jag vill heller icke opponera mig mot den tanken, att dessa förhållanden böra ordnas genom en lag, men det är gifvet, att utarbetandet af en dylik lag kräfver en rundlig tid. Härför erfordras en ingående undersökning af de tekniska bestämmelser, som gälla i afseende å banbyggnad, materiel och anordning af driften, hvarjämte måste tagas i öfvervägande, huru med hänsyn till de tekniska bestämmelser, som man finner ändamålsenliga, erforderlig kontroll öfver att föreskrifterna också blifva iakttagna må kunna anordnas. Därvid måste man noga tillse, att intet underlåtes, som erfordras för att betrygga säkerheten i trafiken;

men man måste å andra sidan också väl vakta sig för att pålägga de enskilda järnvägarna större förpliktelser, än trafiksäkerheten fordrar.

Det är således både många och svåra och synnerligen ömtåliga frågor, som vid behandlingen af denna lagstiftning uppkomma; och det kan hända, att frågan tager än större dimensioner; det är nämligen möjligt, att i detta sammanhang jämväl tränger sig fram den många gånger väckta frågan om en koncessionslag för järnvägarna. Med den erfarenhet vi hafva om den tid, som åtgår för att bringa till slut ett dylikt vidt omfattande och i många förhållanden djupt ingripande lagstiftningsarbete, är jag förvissad om, att det dröjer många år, innan den ifrågasatta lagstiftningen kommer till stånd. Böra vi då afbida denna tid, innan någon åtgärd vidtages för att åstadkomma bättre kontroll i nu förevarande hänseende? Jag tror icke, att det är tillrådligt.

Den nuvarande kontrollen är så anordnad, att, innan en järnväg får tagas i bruk, en afsyning skall ske af såväl själfva banan som den rullande materiel. Anskaffas sedermera ny rullande materiel, besiktigas också den, ehuru föreskrifterna därom äro mera obestämda. Men det är uppenbarligen icke nog med en kontroll öfver att, innan banan eller materielen tagas i bruk, den befines tillfredsställande. Det är också nödvändigt, att en kontroll äger rum för att konstatera, att allting fortfarande befinner sig i dugligt skick. Denna fortlöpande kontroll skall nu verkställas af cheferna för väg- och vattenbyggnadsdistrikten. Men dessa distriktschefer, väg- och vattenbyggnadsofficerare, äro i regeln icke maskinkunniga, hvarför den kontroll, som af dem utöfvas öfver materielens beskaffenhet, icke är effektiv. Vidare utöfvar äfven järnvägsstyrelsen en viss kontroll öfver materielen. Men denna kontroll omfattar, såsom den föregående talaren erinrade, allenast den materiel, som går in på statens banor och afser i hufvudsak endast att kontrollera, att denna materiel kan utan risk införas på statens banor. Men vi veta, huru olika statens och de enskilda banorna äro konstruerade; och därför är det gifvet, att denna kontroll icke medför säkerhet för, att materielen fortfarande med trygghet kan användas på de enskilda banorna.

Den förste talaren yttrade, att man icke har hört talas om, att det nuvarande tillståndet medför några olägenheter eller olyckor. Jag vill till en början erinra om, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i sitt i propositionen intagna utlåtande yttrar:

»I och med järnvägssystemets utveckling genom fortsättnings- eller sammanbindningsbanor hade emellertid flera bolag förenat sig om en gemensam trafikförvaltning, och genomgående tåg efter flera särskilda järnvägslinjer hade anordnats, hvaraf blifvit en följd, att samma rullande materiel kommit att betjäna flera järnvägar, så att de lokomotiv, som vid järnvägs öppnande godkänts såsom hörande till en bana, ofta utan vederbörligt tillstånd och utan att kontroll därutinnan ägt rum gått in på andra banor, som varit eller kunnat vara svagare, såväl med afseende å skenvikt som brokonstruktioner. Lades därtill, att den tilltagande konkurrensen mellan olika järnvägs-

*Angående
anordnande
af inspektion
å enskilda
järnvägars
rullande
materiel.
(Forts.)*

Angående
anordnande
af inspektion
å enskilda
järnvägars
rullande
materiel.
(Forts.)

linjer och den i vissa fall högt drifna järnvägsaktiespekulationen påtagligen kunde medföra sträfvan att vid en järnvägs drift utöfver tillåtlig gräns begagna sliten materiel för att på denna väg nedbringa driftkostnaderna, samt att tåghastigheten under senare tider nästan på alla banor ökats och i talrika fall fördubblats, torde tvekan ej kunna råda därom, att frågan om en fullt effektiv kontroll å de enskilda järnvägarnas rullande materiel ej borde från statens sida längre lämnas obeaktad.»

Här påvisar väg- och vattenbyggnadsstyrelsen således de anledningar man har att antaga, att verkligen icke allt är väl beställt. Detta bekräftas också af erfarenheten. Från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har jag erhållit upplysningar angående åtskilliga järnvägsolyckor, som på de enskilda banorna på sista tiden inträffat. Bland dessa kan jag nämna, att år 1902 inträffade, att under det ett lokomotiv uppeldades inne i lokomotivstallet, sprang ångpannan med den påföljd, att stor förödelse åstadkoms. År 1903 inträffade 4 järnvägsolyckor, som efter därom företagna undersökningar kunna anses hafva vållats af brister i den rullande materielen. Vid ett af dessa fall dödades en person: egendom skadades i alla fallen. Man torde således kunna säga, att det närvarande tillståndet innebär en fara för trafiksäkerheten. Men om så är, kan det väl knappt vara skäl att vänta med att vidtaga någon åtgärd, tills den vidtutseende frågan om en lagstiftning i ämnet kunnat genomföras.

Den förre talaren åberopade tvisten mellan järnvägsstyrelsen och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, om hvem som bör utöfva denna kontroll. Nu är det så, att i allmänhet ligger kontrollen öfver de enskilda banorna hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, och då är det naturligt, att i afvaktan på den lagstiftning, som kan komma till stånd, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen får behålla denna kontroll. Detta kan, synes det mig, icke vara annat än som sig bör.

Den ärade talaren åberopade också, att om man anordnade en inspektion, så skulle man därigenom, så att säga, taga bort ansvarskänslan hos de enskilda järnvägsförvaltningarna. Denna invändning lär emellertid med lika mycket skäl kunna göras emot all inspektion. Den bevisar således för mycket. För öfrigt hafva nog enskilda järnvägsförvaltningar ganska god anledning att själfva göra hvad de kunna, för att icke några olyckor skola uppstå. Ty först och främst skadas alltid deras egen materiel och deras egen bana, och vidare äro de enligt lag ansvariga för den skada, som drabbar annans person eller gods, om de äro genom vårdslöshet anledning till denna skada. Men staten kan ej, då sådan allmänfara är i fråga, låta sig nöja med hvad de enskilda kunna antagas känna sig af sitt eget intresse manade att företaga till farans förebyggande. Det behöfves en samverkan mellan de enskilda å ena sidan och staten å andra sidan.

Det har äfven anmärkts i reservationen, att bristen på lagstiftning skulle föranleda, att denna inspektion komme att godtyckligt utöfvas. Om man därmed menar, att inspektörerna skulle förfara efter sin nyck, tror jag, att farhågorna äro öfverdrifna. Men

*Angående
anordnande
af inspektion
å enskilda
järnvägars
rullande
materiel.
(Forts.)*

gifvet är, att olika meningar kunna uppkomma om hvad som skall göras. Detta blir väl fallet, äfven om en lag i ämnet kommer till stånd, ehuru emeningsskiljaktigheterna kunna blifva större, om en sådan lag icke finnes. Men det värsta som kan hända är väl, att de enskilda järnvägarna i vissa fall få sig ålagda något större förpliktelse, än som kanske varit alldeles oundgängligen nödvändigt. Men det torde väl vara bättre, än att allmänheten utsättes för den fara, som en bristfällig kontroll otvifvelaktigt medför.

Herr Sjö: Herr talman! Jag skall villigt erkänna, att jag såväl inom afdelningen som sedan i utskottet varit af den uppfattningen, att Kungl. Maj:ts förslag hade bort antagas i sin helhet. Men så inkom detta medlingsförslag, som här föreligger från utskottet, och när det äfven kunde tillfredsställa mig, gick jag in på det därför, att man därigenom i alla händelser får något bättre, än hvad man nu har. Såsom man nu har det, kan man icke gärna säga annat, än att det i afseende på kontrollen råder icke blott oklarhet, utan virrvarr. Det är icke blott järnvägsstyrelsen, utan äfven väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, som utöfvar kontroll, och tjänstemännen resa om hvarandra. Sådant kan icke vara tillfredsställande, utan man bör hafva, såsom det föreslagits, en bättre ordnad kontroll och inspektion öfver de enskilda järnvägsbolagens rullande materiel.

Den ärade reservanten, som först hade ordet i frågan, syntes mig vilja yrka afslag på utskottets hemställan därför, att man därigenom skulle spara 5,000 kronor. Herrarne känna mycket väl, att jag är lika sparsam som den ärade reservanten. Men när det är fråga om sådana anslag, som skydda kanske tusentals människolif, kan jag icke vara med om att spara 5,000 kronor. För öfrigt hafva alla: järnvägsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, Kungl. Maj:t, järnvägsföreningen och utskottet, varit ense om, att en effektivare kontroll öfver de enskilda järnvägarnas rullande materiel är af behovet påkallad, och därför synes det mig också, att man icke rimligen kan neka antaga det här föreliggande förslaget.

Reservanten sade, att det icke har inträffat några olycksfall på grund af den ifrågavarande kontrollens otillräcklighet. Men jag har här ett helt ark fullskrifvet med olyckor, som inträffat. Jag skall icke besvära kammaren med att läsa upp det, men den, som vill, kan taga del af det. Det framgår af detta papper, att i många fall orsaken varit, att den rullande materielen varit felaktig. Jag kan därför icke vara emot ett sådant anslag.

Ett annat skäl, som jag har för att vara med om det, är hvad väg- och vattenbyggnadsstyrelsen yttrar gentemot järnvägsstyrelsen. Det står på sid. 16. Den som vill läsa det kan vara god och göra det; men jag skall be att få referera det. Det är fråga om, hvilkendera styrelsen skulle vara lämplig till att kontrollera de enskilda bolagens rullande materiel. Järnvägsstyrelsen säger, att den har mera kompetens, emedan den har skickligare inspektörer till sin disposition, och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen å andra sidan

Angående
anordnande
af inspektion
å enskilda
järnvägars
rullande
materiel.
(Forts.)

anser sig vara mera opartisk. Den sistnämnda styrelsen yttrar därvid följande: »Att kompetensen hos stambanornas maskiningjörer vore allmänt erkänd och obestridd, framginge jämväl af det förhållandet, att dessa personer vanligen anlätades af de enskilda järnvägsförvaltningarna vid anskaffning af deras rullande materiel. Därigenom blefve emellertid dessa tjänstemän i regeln mindre lämpliga att deltaga i afsyning eller kontroll af de enskilda järnvägarnes materiel, emedan de vanligen förut enskildt stått till tjänst såsom aflönade rådgifvande ingenjörer eller ombud åt de enskilda järnvägsförvaltningar, hvilkas materiel de sedan officiellt skulle godkänna eller förkasta.»

Häraf finna herrarne, att statsbanornas tjänstemän ofta hafva deltagit i anskaffning af den rullande materiel, som köpts af de enskilda järnvägsbolagen, och att de stått till dessas tjänst och därför fått mottaga aflöning; och under sådana förhållanden anser väg- och vattenbyggnadsstyrelsen dem icke vara lämpliga till att sedermera deltaga i afsyningen af den rullande materielen. Och jag får säga, att jag vill ha en opartisk kontroll och inspektion ifrån ett håll, där man slipper att befara sådant, som här *nyss* synes ha inträffat. Vidare vill jag fästa uppmärksamheten på en annan oegentlighet, som förekommit och som nog ännu torde kunna inträffa. Ett bolag låter bygga en järnväg, och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, som det ju tillkommer att kontrollera detta arbete, medgifver anläggandet af en lätt öfverbyggnad. Sedan kommer järnvägsstyrelsens kontrollant och föreskrifver anskaffandet af så tunga lokomotiv och så tunga vagnar, att materielen och öfverbyggnaden icke passa för hvarandra. Det har gått så långt, att en järnväg nödgats taga bort sin lätta öfverbyggnad till följd af den tunga materiel, som förts på denna järnväg. Detta hade väl kunnat undvikas, därest kontrollen utgått från *en* af styrelserna, hvarigenom kontrollåtgärderna icke behöft bli stridande mot hvarandra.

Denna lilla kostnad af 5,000 kronor för att få bättre och effektivare kontroll hoppas jag, att denna kammare hvarken vill eller skall tillbakavisa, utan med godt hjärta bevilja, och därför yrkar jag, herr talman, bifall till utskottets hemställan.

Herr vice talmannen Pehrson: Herr talman, mina herrar! Det är allmänt känt och erkänt, att en förbättrad kontroll, utöfvad från statens sida mot de enskilda järnvägarna, är af behovet påkallad. Detta har också föranledt Kungl. Maj:t att göra sin nuvarande framställning till Riksdagen att, »för anordnande af inspektion å enskilda järnvägars rullande materiel, på extra stat för år 1905 anvisa 5,000 kronor till arfvode åt en hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anställd maskininspektör».

Vid pröfning af detta ärende inom statsutskottet har statsutskottets majoritet funnit, att nödig utredning af ärendet i dess helhet icke har ansetts föreligga i de handlingar, som Kungl. Maj:t har bifogat sin proposition. Särskild uppmärksamhet har fästats vid den omständigheten, att dessa båda styrelser, statens järnvägs-

styrelse och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, hvar för sig ansett sig vara den mest kompetenta att utöfva ifrågavarande kontroll och inspektion.

Statsutskottet har för sin del icke ansett den rätta tidpunkten vara kommen för att, om jag så får säga, knäcka denna nöt. Man har velat låta det anstå därmed tills vidare, särskildt på grund af den omständigheten, att man har tyckt sig alldeles gifvet finna, att dessa förhållanden icke låta sig på ett fullt tillfredsställande sätt ordna med mindre än att en lag i ämnet blir antagen. Något förslag till en sådan lag föreligger emellertid icke nu, och herr statsrådet och chefen för civildepartementet har enligt min mening alldeles riktigt framhållit, att det icke är ett snart göra att framkomma med en sådan lag, utan att det tar sin tid.

Då man emellertid erkänner, att den ifrågasatta skärpta kontrollen är behöflig, så har man icke, trots det att man erkänt, att den lagstiftning, som här är i fråga, bör införas, velat afstyrka Kungl. Maj:ts förslag i dess helhet. Man har velat bereda möjlighet för åstadkommande af en skärpt kontroll, och därför har utskottet tillstyrkt hvad Kungl. Maj:t för sådant ändamål begärt utan att därför gifva på hand, hvart ifrågavarande inspektion slutligen skulle förläggas, vare sig till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen eller till järnvägsstyrelsen.

Utskottet har ansett, att denna väg varit så mycket mera trygg att beträda, som utskottet icke velat ta på sitt ansvar att tillstyrka afslag, för den händelse något skulle inträffa. Jag tror, att Första Kammaren resonerat på samma sätt, då den nyss utan diskussion antagit utskottets förslag, och jag tror, att det kan vara skäl för Andra Kammaren att göra detsamma.

På grund af hvad jag sålunda i korthet anfört, anhåller jag, herr talman, att få yrka bifall till statsutskottets hemställan.

Herr Petersson i Påboda: Herr talman! Det är sant, att reservanterna lika väl som utskottet medgifvit, att den kontroll, som det här är fråga om, å de enskilda järnvägarnes rullande materiel, icke kan anses tillfredsställande. Reservanterna ha här lika väl och med samma motivering som utskottet påvisat bristen af normerande bestämmelser i detta afseende, bristen på föreskrifter, som tydligt angifva, hvilka kraf som i det ena och andra fallet ställas och böra ställas från statens sida på den rullande materielen. Vi ha icke endast sagt, att dessa förhållanden äro på ett otillfredsställande sätt ordnade, utan vi ha också framhållit den dubbelhet, det virrvarr, som råder på detta område, då man ibland icke ens vet, hvilken af dessa båda myndigheter skall kontrollera, utan kontrollerar från bägge hällen resa — som talaren på smålandsbänken sade — om hvarandra. Allt detta visar, att här råda förhållanden, som nog tarfva ändring.

Frågan blir då, huruvida de medel, som utskottet förordat, äro ägnade att afhjälpa de brister, som man här påvisat. Det tro icke reservanterna. För min del tror jag, att knappast någon i kammaren dristar sig påstå, att man genom att lämna till väg- och vatten-

*Angående
anordnande
å enskilda
järnvägars
rullande
materiel.
(Forts.)*

Angående
anordnande
af inspektion
å enskilda
järnvägars
rullande
materiel.
(Forts.)

byggnadsstyrelsens disposition ett anslag på 5,000 kronor för att den skulle kunna anställa en tillfällig tjänsteman skulle kunna afhjälpa rådande missförhållanden.

Utskottet yrkar i sin kläm, att man skulle för år 1895 anvisa 5,000 kronor »för möjliggörande af en verksam kontroll å enskilda järnvägars rullande materiel». För den händelse man nu för detta pris kunde erhålla en sådan kompetent tjänsteman eller möjligen ett par sådana — hvilket jag betviflar — så vill jag fråga, om någon tror, att man verkligen skulle kunna åstadkomma den verksamma kontroll, som vi alla anse vara önskvärd. Man må ihågkomma hvad nyss blifvit sagdt, att godsvagnarna på de enskilda järnvägarne uppgå till omkring 20,000, lokomotiven till öfver 800 och längden af de enskilda järnvägarne till dubbelt så många kilometer som statsbanan. Det är därför, som reservanterna för sin del ansett, att det är bättre att låta anstå med denna sak, till dess man får de lagbestämmelser, som man satt i fråga och som man från alla håll erkänner vara nödvändiga. Någon större enhetlighet i kontrollen kan naturligtvis icke i ringaste mån åstadkommas därigenom att man anslår dessa 5,000 kronor.

Nu har herr statsrådet och chefen för civildepartementet sagt, att olyckor ha inträffat under den regim, som varit rådande vid de enskilda järnvägarne. Ja, det är sant, att en och annan sådan olycka kan påvisas. Men det kan också påvisas, att olyckor inträffat vid statsjärnvägarne, och ingen lärer väl påstå, att olyckor skulle kunna bestämdt afvändas genom att man finge dessa 5,000 kronor.

Herr talman, jag yrkar för min del bifall till reservanternas hemställan, då jag anser, att Riksdagen, innan den lägger sitt ord i vägskålen till förmån för den ena eller andra af de kontrollerande myndigheternas mening, bör invänta en bättre utredning och förslag till de ifrågasatta lagbestämmelserna.

Herr von Friesen: Herr talman! Som kammaren behagade finna, har utskottet *icke*, som den siste ärade talaren nämnde, lagt något ord »i vägskålen» till förmån för vare sig den ena eller andra lösningen af denna fråga.

Utskottet har velat afvakta en lagstiftning i ämnet och likaledes afvakta, hvad i sammanhang med en sådan lagstiftning kan komma att bestämmas med afseende på ifrågavarande kontroll. Men utskottet har tillika helt enkelt utgått ifrån, att kontrollen öfver de enskilda järnvägarnes i bruk varande, rullande materiel för närvarande *åligger* väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Men väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, har, enligt alla samstämmade uppgifter, icke krafter till sitt förfogande för att på något sätt kunna utöfva denna kontroll.

Det är sålunda icke något nytt, som skulle införas. Det är icke ens meningen att fastslå de gällande bestämmelserna, utan endast att för tillfället rätta sig efter gällande bestämmelser, hvilka också utskottet önskar skola undergå pröfning, innan de på något sätt fastslås. Men när det af alla myndigheter, som yttrat sig, är sagdt, att den kontroll, som för närvarande utöfvas öfver de enskilda järn-

*Angående
anordnande
af inspektion
å enskilda
järnvägars
rullande
materiel.
(Forts.)*

vägarnes i bruk varande rullande materiel, är otillfredsställande, så har utskottet trott, att man icke bör bara stå och vänta på att få en tillfredsställande lagstiftning i ämnet och under tiden låta det gå utan all kontroll. Det har utskottet icke velat vara med om, utan utskottet har ansett, att äfven under det provisoriska tillståndet, innan lagstiftningen kommer till, åtminstone något måste göras.

Järnvägsstyrelsen säger angående kontrollen vid de enskilda järnvägarne, att »den kontroll, som för trafik öppnade järnvägars rullande materiel i afseende på dess underhåll ditintills varit underkastad, måste anses i hög grad otillfredsställande». Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har sagt, att den icke kan fullgöra den skyldighet, som den har att kontrollera den rullande materielen, ty den saknar erforderliga krafter. Den enskilda järnvägsföreningen har visserligen icke sagt — däri ger jag den ärade talaren på dalabänken rätt — att behofvet af denna kontroll är i hög grad trängande. Men det är att märka, att det är den enskilda järnvägsföreningen, som skulle blifva kontrollerad, och då kan man icke vänta sig, att den skulle så strängt yrka på denna kontroll, mot hvilken den emellertid ej har något att erinra.

Vidare har icke allenast utskottet, utan äfven reservanterna yttrat: »Hvad i detta ärende blifvit upplyst synes utskottet otvetydigt gifva vid handen, att den kontroll, som från statens sida utöfas i syfte att skydda trafiksäkerheten å de enskilda järnvägarne, icke kan anses vara tillfredsställande.» Det är således här fråga om trafiksäkerheten, om säkerheten för gods och lif. Skall man nu, under afvaktan på en lagstiftning i detta stycke, låta det hela gå på en slör? Jag undrar, om det vore rätt af kammaren att handla så.

Nu säges, att man för dessa 5,000 kronor vinner så ytterst litet i kontrollväg. Men huru mycket vilja då de ärade reservanterna anslå för detta ändamål? Det är väl bättre att till en början få åtminstone någon kontroll härvidlag.

Chefen för järnvägsstyrelsen har sagt, att det egentligen är de smalspåriga järnvägarnes rullande materiel, som behöfver undergå en dylik kontroll, ty beträffande de bredspåriga eller normalspåriga järnvägarne är det, enligt hans mening, icke så farligt beställt med kontrollen å den rullande materielen. Nå välan. De smalspåriga järnvägarne utgöra endast en tredjedel af samtliga enskilda järnvägar i riket, och då måtte väl alltid någon kontroll i fråga om dem kunna vinnas för 5,000 kronor. Hvad angår de järnvägar, som äro nya och hvilkas materiel således nyligen blifvit afsynad, så förefinnes där icke så stort behof af kontroll, men många af de smalspåriga järnvägarne äro gamla och där är behofvet af kontroll stort, och alltid kan väl något i det afseendet göras för 5,000 kronor. Jag tror alltså, att det är öfverdrifvet, då man säger, att ingenting kan göras härvidlag för 5,000 kronor, ty huru mycket skulle då behöfvas, för att något skulle kunna göras?

Det är enligt min tanke alldeles nödvändigt, att det blir en lagstiftning i detta ämne, men under väntan på en sådan får man icke

*Angående
anordnande
af inspektion
å enskilda
järnvägars
rullande
materiel.
(Forts.)*

lägga armarne i kors och ingenting göra. Om denna kammare nu afslår utskottets hemställan, kommer en gemensam votering att äga rum rörande denna fråga, enär Första Kammaren redan har fattat ett annat beslut, nämligen godkänt utskottets hemställan. Men i så fall bortfaller, som herrarne veta, helt och hållet motiveringen, och då kommer alltså ingenting in i skrifvelsen till Kungl. Maj:t om behovet af en lagstiftning i denna sak, och på det sättet ha vi undanskjutit lagstiftningsfrågan.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Petersson i Dänningelanda: Herr talman! Jag anser denna fråga vara af så viktig beskaffenhet, att Andra Kammaren borde enhälligt besluta i densamma. Människors lif och egendom äro beroende däraf, att järnvägarnes materiel är i godt skick, och jag tror för min del, att det icke kan blifva för mycken kontroll därvidlag. Jag är tacksam mot statsutskottet för det slut, hvartill utskottet kommit, och jag litat på, att, äfven om utskottet icke ansett sig kunna tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag i dess helhet, dock så mycket skall kunna vinnas genom utskottets förslag, att man kan vara trygg för att järnvägarnes materiel hålles i något så när tillfredsställande skick.

Jag vill på det lifligaste yrka bifall till statsutskottets nu föreliggande förslag.

Herr Petersson i Påboda: Herr talman! Jag ber blott att gentemot herr von Friesen få påpeka, att det redan nu finnes kontroll å järnvägarnes materiel. Därför att man erkänt, att vissa förhållanden i fråga om detta kontrollväsende äro otillfredsställande, har man icke sagt, att det är fullständig brist på dylik kontroll. Af väg- och vattenbyggnadsstyrelsens yttrande i denna fråga, hvilket återfinnes å sid. 3 i det nu föreliggande statsutskottsutlåtandet, finner man, huru denna kontroll nu bedrifves. Det är verkligen för mycket sagdt, om man säger, att man härvidlag helt och hållet prisgifver människors lif och egendom. Det finnes nog, som sagdt, kontroll i detta afseende, och det är därför alldeles oriktigt att resonera så, som åtskilliga här ha gjort.

För öfrigt säger väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, att hittills inga större olägenheter försports med de nuvarande anordningarna i detta fall. Styrelsen framhåller, att de enskilda järnvägarne förvaltas och skötas på ett alldeles utmärkt sätt, och jag tror icke, att man har skäl att förneka detta. Afven om vi nu icke skulle bevilja dessa 5,000 kronor, tror jag icke, att vi därför ha prisgifvit människors lif och egendom.

Det har anförts här såväl af herr vice talmannen som af herr von Friesen, att den omständigheten, att Första Kammaren redan antagit utskottets förslag, skulle vara ett särdeles starkt skäl för att äfven Andra Kammaren borde fatta ett liknande beslut, ty man riskerade eljest, att den motivering, i hvilken behovet af en lag

framhålles, kunde i gemensam votering falla bort. Men icke har väl någon anledning att tro, att, äfven om motiveringen skulle falla bort i Riksdagens skrivelse i denna fråga, Kungl. Maj:t därför skulle underlåta att gå i författning om utarbetande af de lagbestämmelser, som härvidlag ansetts behöfliga.

*Angående
anordnande
af inspektion
å enskilda
järnvägars
rullande
materiel.
(Forts.)*

Herr Persson i Tällberg: Herr talman! Jag är delvis förekommen af den siste ärade talaren. Äfven jag vill framhålla att äfven om den kontroll, som från statens sida utöfvas å de enskilda järnvägarnes materiel icke är — såsom vi reservanter också erkänt — fullt tillfredsställande, så är därmed icke sagdt, att det alldeles saknas dylik kontroll.

Jag framhöll nyss, att de enskilda järnvägarne känna sitt ansvar härvidlag och att det är mycket lyckligt ställdt med trafiksäkerheten på våra järnvägar, hvilket bevisas däraf, att mycket få järnvägsolyckor inträffa. Nu sade herr statsrådet, att en del olyckor verkligen inträffat på grund af dålig rullande materiel, och herr Sjö sade, att han hade ett helt ark med uppgifter om olyckor, som förorsakats af den dåliga rullande materielen å de enskilda järnvägarne. Jag undrar emellertid, huru många ark herr Sjö skulle få, om han skulle skriva upp alla de olyckor, som af liknande anledning inträffat å statsbanorna, oaktadt dessa ha betydligt kortare väglängd än de enskilda järnvägarne. Han skulle nog då få flere sådana ark. Huru ofta läsa vi icke i tidningarna om rälsbrott, sprungna hjulringar o. s. v., allt å statens järnvägar. Jag vill icke säga, att där skulle vara någon brist på kontroll — jag vill icke på något sätt framställa någon anmärkning mot järnvägsstyrelsen — utan jag vill blott säga, att olyckshändelser kunna inträffa, huru noggrann kontrollen än må vara.

Jag vill icke alls tvista med herr Sjö om, hvem af oss är mest sparsam, han eller jag; vi äro nog sparsamhetsvänner båda två, men vi kunna ju se en sak från olika synpunkter. Herr Sjö anser för sin del, att det här gäller människors lif, om vi icke bevilja dessa 5,000 kronor, och då gör herr Sjö rätt uti att rösta för detta anslag. Jag å min sida tror icke, att det här gäller människors lif och egendom, utan min öfvertygelse är, att vi fortfarande kunna resa lika tryggt som förut på de enskilda järnvägarne, äfven om den nu ifrågasatta kontrollen icke kommer till stånd.

Hur skulle det för öfrigt vara möjligt för en enda person att ombesörja denna kontroll? Det är för resten icke sagdt, att det ens blir någon person tillsatt, utan anslaget skall blott ställas till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förfogande och, såsom styrelsen själf erkänt, har den ingen person att tillgå, som är kompetent för denna befattning. Vi skola besinna, att det här gäller att kontrollera 815 stycken lokomotiv och 21,568 vagnar på en sträcka af 775 mil. Det blir omöjligt för en person att medhinka detta, ty han hunne knappast mer än åka en sådan väglängd och finge ej tid att ägna mycket uppmärksamhet åt hvarje särskildt lokomotiv och hvarje särskild vagn. Tänk om herr Sjö skulle resa på en sådan järnväg!

*Angående
anordnande
af inspektion
å enskilda
järnvägars
rullande
materiel.
(Forts.)*

Hur skulle han då kunna veta, att just den vagn, hvori han åkte undergått en sådan kontroll?

För min del tror jag icke att det är på något sätt farligt eller att vi utsätta oss för något ansvar, om vi nu bifalla reservanternas hemställan, hvarför jag fortfarande yrkar bifall till reservationen.

Herr von Friesen: Herr talman! Ja, det kan ju vara lugnt att veta, att vi, äfven om detta anslag icke beviljas, kunna åka tryggt på våra järnvägar. Jag hoppas nog, att så skulle bli fallet, men detta är icke något skäl för mig att icke se till, att kontrollen blir i någon mån tillfredsställande. Hvad den föregående ärade talaren och äfven talaren på kalmarbänken anförde går egentligen ut därpå, att all kontroll är obehöflig. Detta gör mig äfven bekymrad med afseende å hvad resultatet skall blifva, om denna kammaren fattar ett annat beslut än Första Kammaren och ingen skriftelse kommer till stånd. Kungl. Maj:t kan då icke riktigt veta, hvilken mening Riksdagen har beträffande en lagstiftning i denna fråga. Jag tror för min del, att själfva lagstiftningsfrågan i hög grad främjas, om den nu föreslagna skriftelsen till Kungl. Maj:t verkligen af Riksdagen beslutas.

Öfverläggningen var härmed afslutad. I enlighet med de yrkanden, som därunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels på afslag därå och bifall i stället till den af herr Persson i Tällberg med flere vid utlåtandet afgifna reservationen. Herr talmannen ansåg förstnämnda proposition vara med öfvervägande ja besvarad, men som votering begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen följande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande n:o 42, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren med afslag å utskottets berörda hemställan bifallit den af herr Persson i Tällberg med flere vid utlåtandet afgifna reservationen.

Omröstningen utföll med 128 ja mot 66 nej; och hade kammaren alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 8.

Statsutskottets härupå föredragna utlåtande n:o 43, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för statens järnvägstrafik, blef af kammaren godkänt.

§ 9.

*Om ändringar
i gällande
bevillnings-
förordning.*

Å föredragningslistan fanns härefter upptaget bevillningsutskottets betänkande n:o 13, i anledning af väckta motioner om ändringar i gällande bevillningsförordning.

Punkten 1:o).

Efter föredragning af denna punkt yttrade:

Herr Svensson i Skyllberg: Herr talman! Jag har föreslagit, att 10 § 1 mom. bevillningsförordningen måtte erhålla följande förändrade lydelse:

»§ 10 mom. 1. Inkomst af kapital och arbete taxeras för det löpande året; dock må taxering af inkomst, som af ett eller annat skäl undgått beskattning under det år taxering rätteligen bort ske, kunna taxeras följande året.»

Nu afstyrker bevillningsutskottet detta förslag, förklarande, att det icke hade alldeles klart för sig, huru långt jag tänkte mig, att man i fråga om rätt till eftertaxering borde gå, och hvad jag egentligen åsyftade. Jag har ju föreslagit, att, så snart det blifvit känt, att ett belopp, som bort beskattas, undgått taxering, taxeringsmyndigheterna skulle äga rätt att upptaga det till taxering ett följande år, vare sig detta belopp härflöte från en källa, som blifvit felaktigt beräknad, eller från en, som varit för taxeringsmyndigheterna okänd. Sådana fall äro ingalunda, såsom bevillningsutskottet synes föreställa sig, sällsynta; de förekomma tvärtom rätt ofta, ehuru de naturligtvis efter själfdeklarationens tillkomst minskats. Men alltid kommer det att finnas ett så stort antal fall, att de med skäl kunna motivera den af mig föreslagna ändringen i bevillningsförordningen. Och det är ju alldeles klart, att ett belopp, som undgått att beskattas, icke bör undgå beskattning därför, att den skattskyldige lyckats dölja det för taxeringsmyndigheterna.

Så framhåller utskottet, att man måste vara principfast och att en sådan rätt till eftertaxering som den jag föreslagit helt och hållet skulle strida emot den i bevillningsförordningen tillämpade principen, att inkomst af rörelse skall taxeras för det löpande året på grund af inkomstens belopp under det föregående året. Ja, det är nog godt och väl. Men, såsom vi alla veta, gör sig icke alltid i taxeringsfrågor så stor principfasthet gällande. Prejudikaten peka än i den ena, än i den andra riktningen. Om herrarne därvidlag följt med, så ha herrarne nog sett ganska märkvärdiga utslag af principfasthet i dessa beskattningsmål. Jag ber att i förbigående få påpeka, att såvidt jag har mig bekant, har på sista tiden genom ett prejudikat fastslagits, att i fråga om kraftanläggningar skall den kommun, där kraftstationen är belägen, uppbära nära nog hela beskattningen af en sådan affär. Detta är en princip, som vi så småningom böra arbeta bort, ty den är orättvis mot de kommuner, där handeln med kraften drifves.

*Om ändringar
i gällande
bevillnings-
förordning.
(Forts.)*

Vidare yttrar bevillningsutskottet, att vid den lofvade och väntade revisionen af bevillnings- och inkomstskatteförordningarna borde tagas i öfvervägande, huruvida det finnes skäl att öfvergå från taxering för det löpande året till taxering för det föregående året. Ja, det vore väl, om denna förändring kunde komma till stånd så fort som möjligt. Ty om inkomsten af arbete, afseende fortlöpande verksamhet, skulle taxeras efter föregående års inkomst, bör väl detta äfven ske, om inkomsten är af mera tillfällig art.

Jag skall vid denna punkt icke göra något särskildt yrkande, utan endast uttala den förhoppning, att, vid en revision af bevillningsförordningen, den af mig i förevarande motion påyrkade ändringen måtte beaktas.

Herr Beckman: Herr talman! Då den föregående talaren icke gjorde något bestämdt yrkande, skall jag inskränka mig till att anhålla om bifall till utskottets förslag.

Vidare anfördes ej. Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 2:o).

Uti en till bevillningsutskottet öfverlämnad, inom Andra Kamraren väckt motion, n:o 2, hade herr *I. E. G. Svensson* i Skyllberg föreslagit, bland annat, att 11 § 1 mom. bevillningsförordningen skulle erhålla följande förändrade lydelse:

§ 11 mom. 1. Bevilling för inkomst af kapital eller arbete äger icke rum, när den skattskyldiges sammanräknade årsinkomster, däri inbegripna äfven hustruns, ej öfverstiga 500 kronor.

Uppgå dessa inkomster icke till 1,500 kronor, äro 500 kronor, uppgå de till 1,500 kronor, men icke 2,000 kronor, äro 300 kronor af inkomsten af kapital och arbete fria från bevilling.

Det belopp, för hvilket bevilling sålunda icke äger rum eller som får från uppskattad inkomst såsom bevillningsfritt afdragas, må å ort, där kostnaden för bostad är synnerligen hög i jämförelse med förhållandet inom riket i allmänhet äfvensom undantagsvis i de fall, där särdeles ömmande omständigheter (talrik familj, långvarig sjuklighet, olyckshändelse och dylikt) förekomma, ökas; dock så, att denna ökning, vare sig den äger rum på grund af hög bostadskostnad eller ömmande omständigheter eller båda dessa skäl, icke må för någon skattskyldig öfverstiga 250 kronor.

Frågan om det bevillningsfria afdraget hade dessutom gjorts till föremål för behandling jämväl i motionerna n:o 65 af herr *G. S. Neiglick* och n:o 85 af herr *A. P. Gustafsson* i Sjögesta.

I motionen n:o 65 hade herr Neiglick föreslagit:

att Riksdagen måtte besluta, att punkterna 1—3 af § 11 mom. 1 af gällande bevillningsförordning skulle erhålla följande lydelse:

Bevilling för inkomst af kapital eller arbete äger icke rum, när den skattskyldiges sammanräknade årsinkomster, däri inbegripna äfven hustruns, ej öfverstiga 500 kronor.

Uppgå dessa inkomster icke till 1,500 kronor, äro 500 kronor, uppgå de till 1,500 kronor, men icke till 2,000 kronor, äro 300 kronor af inkomsten af kapital och arbete fria från bevillning.

Det belopp, för hvilket bevillning sålunda icke äger rum eller som får från uppskattad inkomst såsom bevillningsfritt afdragas, må å ort, där lefnadskostnaderna äro synnerligen höga, äfvensom undantagsvis i de fall, där särdeles ömmande omständigheter (talrik familj, långvarig sjuklighet, olyckshändelse och dylikt) förekomma, ökas; dock så, att denna ökning, vare sig den äger rum på grund af höga lefnadskostnader eller ömmande omständigheter eller båda dessa skäl, icke må för någon skattskyldig öfverstiga 250 kronor.

I motionen n:o 85 hade af herr Gustafsson i Sjögesta, med hvilken tre af kammarens ledamöter instämt, föreslagits, att inkomsthafvare vid bevillnings åsättande för inkomst skulle för taxering, understigande 1,300 kronor, åtnjuta 550 kronors bevillningsfritt afdrag, med lämnad rätt för taxeringsmyndigheterna, där dyra lefnadsomkostnader eller för särskilda fall ömmande omständigheter föreläge, att höja det bevillningsfria afdraget till 750 kronor, samt att för inkomst af 1,300 kronor, men ej uppgående till 1,800 kronor, erhöles 300 kronors bevillningsfritt afdrag, att från och med 1,800 kronors inkomst erlades bevillning för hela inkomstens belopp; därvid iakttagande, att för inkomst af kapital skulle erläggas bevillning lika med hvad nu vore stadgadt, samt att för inkomst af aktier åsattes bevillning i likhet med inkomst af kapital.

Utskottet hemställde:

att Riksdagen icke ville lämna bifall till

a) herr Svenssons i Skyllberg förevarande motion, i hvad densamma afsåge ändring i 11 § 1 mom. bevillningsförordningen;

b) herr Neiglicks förevarande motion om ändring i 11 § 1 mom. bevillningsförordningen; samt

c) herr Gustafssons i Sjögesta föreliggande motion om ändrade bestämmelser rörande bevillningsfritt afdrag m. m.

Vid punkten hade emellertid fogats reservationer:

af herrar *Ericsson* i Ofvanmyra och *Söderberg*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa:

2:o) att Riksdagen ville besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes dels låta verkställa utredning, huruvida icke de kategorier af inkomstagare, hvilka åtnjöte bevillningsfrihet eller lindring i bevillningen, borde ökas ej blott så, att skattelindring ägde rum äfven vid något högre inkomstbelopp än för närvarande, utan ock så, att dessa olika beskattade kategorier af inkomstagare gjordes så många, att alltför stark skattestegring vid öfvergång från en kategori till annan undvekes, äfvensom rörande bevillningsfritt afdrag för de minsta jordbrukarne och fastighetsägarne, dels ock till Riksdagen inkomma med förslag till de förändrade bestämmelser i förevarande afseende, hvartill utredningen kunde gifva anledning;

*Om ändringar
i gällande^a
bevillnings-
förordning.
(Forts.)*

Om ändringar
i gällande
bevillnings-
förrättning.
(Forts.)

3:o) att herr Svenssons i Skyllberg förevarande motion, i hvad densamma afsåge ändring i 11 § 1 mom. bevillningsförrättningen, måtte anses besvarad genom den i reservationen under 2:o) här ofvan omförmälda hemställan;

4:o) att herr Neiglicks förevarande motion om ändring i 11 § 1 mom. bevillningsförrättningen jämväl måtte anses besvarad genom hvad i reservationen under 2:o) här ofvan hemställts;

5:o) att herr Gustafssons i Sjögesta föreliggande motion om ändrade bestämmelser rörande bevillningsfritt afdrag m. m. likaledes måtte anses besvarad genom hvad i reservationen under 2:o) här ofvan hemställts;

af herrar *Almqvist, K. G. Karlsson* i Göteborg, *Beckman, Öhngren* och *Berg* i Göteborg, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa:

2:o) att Riksdagen ville besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes dels låta verkställa utredning, huruvida icke de kategorier af inkomsttagare, hvilka åtnjöte bevillningsfrihet eller lindring i bevillningen, borde ökas ej blott så, att skattelindring ägde rum äfven vid något högre inkomstbelopp än för närvarande, utan ock så, att dessa olika beskattade kategorier af inkomsttagare gjordes så många, att alltför stark skattestegring vid öfvergång från en kategori till annan undvekes, dels ock till Riksdagen inkomma med förslag till de förändrade bestämmelser i förevarande afseende, hvartill utredningen kunde gifva anledning;

3:o) att herr Svenssons i Skyllberg förevarande motion i hvad densamma afsåge ändring i 11 § 1 mom. bevillningsförrättningen, måtte anses besvarad genom den i reservationen under 2:o) här ofvan omförmälda hemställan;

4:o) att herr Neiglicks förevarande motion om ändring i 11 § 1 mom. bevillningsförrättningen jämväl måtte anses besvarad genom hvad reservanterna under 2:o) här ofvan hemställts;

5:o) att herr Gustafssons i Sjögesta föreliggande motion om ändrade bestämmelser rörande bevillningsfritt afdrag m. m. likaledes måtte anses besvarad genom hvad reservanterna under 2:o) här ofvan hemställts;

af herrar friherre *Bonde* och *Höjer*, hvilka yrkat, att utskottet måtte tillstyrka bifall till herr Neiglicks motion;

samt af herr *Lindblad*.

Sedan punkten föredragits, begärdes ordet af:

Herr Beckman, som anförde: Herr talman, mina herrar! Såsom kammaren behagade finna, har utskottet, såvidt jag förstår, motiverat sitt afstyrkande på ett sätt, som alldeles afgjort bort föranleda en motsatt hemställan. Utskottet erkänner, att lefnadskostnaderna i allmänhet högst betydligt ökats, och utskottet anser det vara lämpligt att på grund däraf de föreskrifter, som bevillningsförrättningen lämnar i afseende på det bevillningsfria afdraget, följa med stegringen. Men dock föreligger enligt utskottets mening för närvarande icke något oafvisligt behof af ändrade bestämmelser om bevillningsfrihet och lindring i bevillningen!

Alla ledamöter inom utskottet från denna kammare hafva reserverat sig mot det slut, hvartill utskottet kommit. Det egendomliga förhållandet förefinnes således, att, fastän det vill synas, som om man i sak vore ense rörande behovet af de föreslagna ändringarne, den ena utskottshalfvan likväl gått åt ett håll och den andra åt ett annat.

Emellertid råda äfven bland denna kammares ledamöter inom utskottet sins emellan olika uppfattningar rörande lämpligaste sättet att kunna komma till något resultat i frågan. Först föreligger sålunda en reservation af herrar O. A. Ericsson och S. Söderberg, en reservation, som i någon mån skiljer sig från den af herrar Almqvist m. fl. framburna reservationen, hvilken äfven jag undertecknat. Olikheten mellan dessa båda reservationer ligger däri, att uti första stycket af den förstnämndas kläm efter ordet »undvikes» inskjutits följande tillägg: »äfvensom rörande bevillningsfritt afdrag för de minsta jordbrukarne och fastighetsägare». Detta tillägg grundar sig emellertid på en motion, som icke i sin kläm, utan endast i sin motivering innehåller en antydning i denna riktning. Anledningen till att jag icke kunnat vara med om herrar Ericssons och Söderbergs reservation är således ej att söka däri, att jag hyser någon ovilja mot den sak de förfäktat, nämligen att äfven de minsta innehafvarne af fastighet — jag tänker härvid särskildt på ägare af egna hem — skulle erhålla skattelindring. Den ligger uteslutande däri, att jag på ofvan anförda skäl trott mig kunna hysa berättigad farhåga för att proposition ej skulle framställas på denna reservation. Och jag har nu förvissat mig om, att det icke förefinnes någon möjlighet att erhålla proposition därå. I sak är jag för min personliga del ense med de båda nämnda reservanterna. Jag anser nämligen, att det skulle vara mycket lyckligt om man, när man bereder lindring åt andra inkomsttagare, äfven kunde — särskildt med hänsyn till egna-hems-rörelsen — bereda lindring åt de allra minsta fastighetsägare. Men då det icke fanns någon möjlighet att nu få fram detta i själfva klämman, nödgades jag och öfriga medreservanter att låta motsvarande del, äfven af motiveringen, som annars gärna skulle fått stå där, bortfalla. Ty en motivering, på grund af hvilken vi icke kunde göra ett motsvarande yrkande, skulle ju endast sväfvat i luften.

Vi ha emellertid föreställt oss, att det vore lämpligare att besluta en skrifvelse till Kungl. Maj:t i ämnet, än att, såsom ett par andra ärade reservanter gjort, yrka på fastställande af bestämda belopp för det bevillningsfria afdraget äfvensom i vissa fall ökning af detsamma. Vi anse, att denna fråga ännu befinner sig i ett ganska outredt skick. Det är ganska svårt att bestämma sig för några fixa summor, vid hvilka man kunde binda såväl det bevillningsfria afdraget som äfven ökningen däraf. Dessutom ha vi hållit före, att, om man vidtager de förändringar i själfva beloppen, som vi anse i hög grad önskvärda, man på samma gång äfven borde göra vissa andra förändringar. Särskildt borde man minska afståndet mellan de olika inkomstbelopp, som berättiga till högre afdrag, och följaktligen öka antalet af olika skatt kategorier, så att det blefve en jämnare öfvergång från den ena skattkategorien till den andra. Då

*Om ändringar
i gällande
bevillnings-
förfordning.
(Forts.)*

Om ändringar
i gällande
bevillnings-
förordning.
(Forts)

riskerade man icke, att, såsom t. ex. nu sker, en person, som är uppskattad något litet under ett visst inkomstbelopp, upp till hvilket skattelindring åtnjutes, om han erhåller en mindre ökning i sina inkomster, med rätta beklagar sig öfver denna ökning såsom en ekonomisk olycka. Ty den höjda beskattningen drabbar honom trots ökningen i inkomster tyngre än den börda, han förut haft att bära.

Vidare skulle, om en skrifvelse aflåtes till Kungl. Maj:t, Riksdagen kunna framhålla vissa andra synpunkter, såsom exempelvis att afdrag borde, liksom förhållandet är i Norge och flera andra länder, åtnjutas af familjeförsörjare med visst belopp för hvarje barn. Eller är icke en familjeförsörjare, som kämpar med umbäranden därför att han har flera barn, uppenbarligen i behof af skattelindring framför den, som icke har några barn?

En annan synpunkt, som jag anser böra framhållas, är den, att den af oss önskad höjningen af det belopp, som skulle kunna göras bevillningsfritt, måhända icke bör vara lika stor, då det gäller inkomst af enbart kapital. Om man t. ex., såsom herr Neiglick gjort i sin motion, upptar det högsta inkomstbelopp, i fråga om hvilket afdrag kan erhållas, till mellan 1,500 och 2,000 kronor, så skulle, då man närmar sig den högsta gränsen, denna inkomst, äfven om man räknar så hög ränta som 5 procent, motsvaras af ett kapital på 40,000 kronor. Detta kapital lämnar nämligen efter 5 procent en årsinkomst af 2,000 kronor. Jag erkänner visserligen, att det kan finnas omständigheter, då en sådan inkomst, härledande sig utslutande af kapital, kan vara från skattesynpunkt ganska svag, såsom då det t. ex. gäller en änka med flera barn. Men att utan vidare i fråga om all inkomst äfven sådan, som härleder sig från ett så stort kapital, som nyss nämnts, och utan att några ömmande omständigheter föreligga, som göra att beskattningsmyndigheterna kunna medgifva särskild lindring, fastställa, att inkomsttagaren alltid skall erhålla skatteafdrag, förefaller mig mycket olämpligt.

Emellertid har man i allmänhet framställt den anmärkningen mot ett skrifvelseförslag, att det skulle vara onödigt att besvara Kungl. Maj:t därmed, då det redan finnes så många föregående utredningar i ämnet. Jag tror mig dock redan hafva visat att för att komma till ett resultat det just behöfves, att man från regeringens sida får ett förslag framlagdt. Sedermera står det ju hvar och en, som önskar ändring i detta förslag, fritt att på motionsvägen föreslå sådan ändring. Jag erkänner villigt, att det i viss mening är motbjudande att besluta en skrifvelse till Kungl. Maj:t, då det gäller bevillningsförordningen, som så att säga är Riksdagens privata lagstiftning, men jag kan rakt icke förstå, att, om man kan vinna målet bättre genom en sådan hänvändelse till regeringen, man skulle tveka att göra detta endast af en slags känsla af att det vore att gå Riksdagens värdighet för nära. Jag tycker, att man bör fränse från allt annat och endast söka att komma till ett praktiskt resultat, nämligen att få ett förslag framlagdt, som med de modifikationer, som må befinnas lämpliga, kan läggas till grund för en ändring i nu bestående förhållanden. Ty jag kommer tillbaka till att dessa

förhållanden, sådana de nu äro, *måste* ändras. Det är orimligt, att icke någon förändring vidtagits sedan år 1883.

Vid en annan punkt i detta betänkande påpekas, att man bör dröja med att vidtaga en förändring, därför att man bör invänta det omfattande revisionsförslag, som regeringen säkerligen snart skall finna sig befogad att framlägga. Det finnes emellertid reformer — och dit räknar jag den, som det här är fråga om — hvilka äro så trängande, att man icke bör i lugn afvakta regeringens förslag, utan tvärtom gifva Kungl. Maj:t påminnelser om dem. Just denna punkt är en fråga, som för dem den närmast vidkommer är högst kännbar och som för dem spelar en stor roll. Och det förefaller mig sannerligen vara på tiden, att den svenska riksdagen nu framkommer med en bestämd erinran, att såsom det hittills varit får det icke fortgå, och att man måste lindra de bördor, som tynga på de svagaste skuldrorna.

På grund af hvad jag nu framställt, skall jag, herr talman, bedja att få yrka bifall till den af herr Almqvist med flere afgifna reservationen.

Med herr Beckman förenade sig herrar *Darin, Wallis, Almqvist, Hammarström, Öhngren* och *Nyström*.

Friherre Bonde: Den siste ärade talaren har redan framhållit de skäl, som tala för att åtgärder uti antydd riktning böra vidtagas. Han har också framhållit, att dessa åsikter tyckas hafva varit ganska allmänt delade af bevillningsutskottets samtliga medlemmar att döma af den motivering, som utskottet använder för sitt afstyrkande, ty denna motivering är på sätt och vis en s. k. välment motivering, ehuru utskottet märkvärdigt nog kommit till motsatt resultat.

Den föregående talaren framhöll, att sedan år 1883 ovedersägeligen så ändrade förhållanden inträdt, att det bör ske en höjning i de belopp, i fråga om hvilka bevillningsfritt afdrag skall beviljas och äfven en höjning i de bevillningsfria afdragens belopp. Jag har inom utskottet icke kunnat biträda den reservation, som af honom och några andra medlemmar afgifvits och ej heller den reservation, som afgifvits af ett par andra utskottsledamöter, på grund af att båda dessa reservationer utmynna i en skrifvelse till Kungl. Maj:t. Jag för min del hyser den åsikten, att detta såsom en bevillningsfråga är en fråga, som det ankommer på Riksdagen att själfständigt fatta beslut i, och enligt min åsikt bör Riksdagen icke anse sig sakna de kvalifikationer, som erfordras för att själfständigt bedöma denna fråga, utan att behöfva fråga Kungl. Maj:t om lof eller bedja Kungl. Maj:t att framkomma med förslag. Jag tror dessutom, att såsom den siste ärade talaren framhöll, utredning icke saknas. Vi hafva ett kommittébetänkande afgifvet i denna fråga, ett betänkande, som i utskottets utlåtande relaterats, och där frågan fått en allsidig och noggrann utredning. Någon utredning synes mig icke vara behöflig för att utröna behovet af en höjning af det skattefria afdraget. Det enda, som man skulle kunna framhålla, vore, att man skulle vilja hafva utredning för att se, huru en ändring komme att

Om ändringar
i gällande
bevillnings-
förordning.
(Forts.)

*Om ändringar
i gällande
bevillnings-
förordning.
(Forts.)*

verka, och i hvad mån den skulle komma att minska statens inkomster, men den utredningen är ju också synnerligen lätt åstadkommen på grund af det statistiska material, som förefinnes, så att om Riksdagen beslutar en höjning uti ifrågavarande hänseende, så torde bevillningsutskottet utan någon svårighet kunna göra de kalkyler, som erfordras för att beräkna, huru det därefter skulle ställa sig med afseende å bevillningen.

Den senaste ärade talaren framhöll, att man borde söka särskildt betona, att lindring skulle erhållas i händelse det funnes många barn i en familj. Ja, detta har ju äfven en af motionärerna, herr Neiglick, i sin motion framhållit såsom en bland de grunder, som borde föranleda ökad afdrag; där står särskildt anfördt: talrik familj, långvarig sjukdom, olyckshändelse. Det är alltså en sak, som af denne motionär noggrant beaktats.

Jag tror, att det vore mycket önskligt, om åtminstone denna kammare kunde i denna fråga afgifva en något bestämdare opinionsyttring, äfven om det nu endast blir en sådan, och icke läte det stanna vid en skrifvelse, som kanske snart skulle falla i glömska och icke föranleda någon förändring. Om det nu visar sig, att inom denna kammare opinionen är tillräckligt stark för att bifalla någon af de väckta motionerna och denna kammare fattar ett beslut i sådan riktning, så kan måhända genom gemensam votering något vinnas. Beslutar kammaren åter en skrifvelse till Kungl. Maj:t, så torde om densamma icke någon gemensam votering kunna äga rum; frågan måste således förfalla och det blir icke någonting af det hela. Om kammaren nu beslutar en höjning uti ifrågavarande hänseende och frågan sedermera skulle falla i en blifvande gemensam votering, så har Kungl. Maj:t i alla fall fått tydligen se, huru stark opinion för saken förefinnes, och en kommande Riksdag kan upptaga saken, om icke Kungl. Maj:t framkommer med något förslag uti denna riktning.

Det har anmärkts, att den af herr Höjer och mig afgifna reservationen är ensidig liksom att äfven motionärerna behandlat frågan ensidigt därutinnan, att något afdrag för de små fastighetsägarne icke omtalas. Ja, jag anser i likhet med hvad den siste ärade talaren framhållit, att det skulle vara synnerligen önskvärdt, om man i detta sammanhang kunde besluta en sådan lindring. Denna fråga föreligger emellertid icke, då någon motion därom icke väckts, och vi reser vanter således icke kunnat framkomma med något förslag därutinnan, och beträffande den reservation, som förordar en skrifvelse till Kungl. Maj:t med särskildt betonande af detta önskemål, så torde, såsom den siste ärade talaren framhållit, icke någon proposition kunna framställas på detta förslag.

Det har af den siste ärade talaren äfven framhållits, att det skulle vara önskligt, att gradationerna i fråga om afdragen gjordes något olika, d. v. s. att man närmare följde det förslag, som kommittén af år 1893 afgaf.

Vi vilja visserligen icke förneka lämpligheten af en dylik åtgärd, men då detta låg utom de väckta motionerna, funno vi reser vanter

icke skäl att ansluta oss till detta förslag. Men vi ha dock funnit de skäl, som tala för att något måste göras, så afgörande. Detta har dock icke kunnat afhålla oss att förorda hjälp, där hjälp behöfves, och alltså hemställa, det Riksdagen måtte besluta i öfverensstämmelse därmed. Och det är därför, herr talman, som jag nu anhåller att få yrka bifall till utskottets hemställan i punkt 2) beträffande mom. a) och c) samt afslag beträffande mom. b) äfvensom bifall till den af herr Neiglick väckta motionen.

*Om ändringar
i gällande
bevillnings-
förordning.
(Forts.)*

Häruti instämde herrar *Höjer, Kvarnzelius, Centerwall, Ericsson* i Ahlberga, *Österberg, Sterner, Jansson* i Edsbäcken, *Wallentin, Broström* och *Sandin*.

Herr Ericsson i Ofvanmyra: Herr talman, mina herrar! Det har varit ett länge känt behof att få en ny bevillningsförordning. Ända sedan den nuvarande antogs eller år 1883 har man yrkat på en ny. Man har tillsatt den ena kommittén efter den andra, och dessa hafva äfven uttalat sig i samma riktning. Om jag icke missminner mig, hade vi förutom den stora kommittén, som afslutade sina arbeten år 1883, en annan dylik år 1894 samt ännu en så sent som år 1900. Alla ha gått i den riktning, att man förordat en fullständigt omredigerad skattelagstiftning, som fördelade skatterna mera rättvist än hvad nu är förhållandet. Detta är också hvad jag helst vill vara med om.

Beträffande den föreliggande frågan, hafva de båda föregående talarne redogjort för sina olika förslag. Jag har ej kunnat vara med om någotdera.

Så sent som år 1897, då frågan äfven var på tal, framhöll dåvarande chefen för finansdepartementet, att han af vissa orsaker ej kunde framlägga förslaget om bevillningsfritt afdrag för de små fastighetsägarna. Men då tillkännagaf han på samma gång äfven, att det var *betänkligt* att höja existensminimum för de öfriga inkomsttagarna. Detta godkände Riksdagen då, och jag kan icke finna någon anledning till att Riksdagen nu skulle frångå detta sitt uttalande. Därför har jag hållit på den mening, som har blifvit uttryckt i min reservation. Jag menar, att man icke kan eller bör höja det bevillningsfria afdraget för inkomst enligt andra artikeln, då man icke på samma gång kan hjälpa de små fastighetsägarna. Och jag kan i hvilket fall som helst icke vara med om ytterligare befrielse för kapitalet.

Nu har emellertid den anmärkningen framställts, att behofvet af en skattelindring är så trängande, att man nu måste vidtaga en ändring. Jag tviflar, om det är så trängande, när man på sätt jag nyss omnämnde ej kan och vill taga steget fullt ut.

Den siste ärade talaren har såväl genom sin reservation visat, som äfven i utskottet uttalat, att han för sin del icke ser någon betänklighet uti att höja det bevillningsfria afdraget, icke ens för kapital; det är i alla fall så små kapital det gäller, säger man. Ja, det kan sägas af den friherrlige bonden, och det kan sägas äfven

*Om ändringar
i gällande
bevillnings-
föreläsning.
(Forts.)*

af den välsituerade lektorn på stockholmsbänken; men vi landtmän och enkla småbönder och arbetare resonera på annat sätt. För oss representerar en sådan summa som ett femtiotal tusen kronor rikedom, och vi kunna ej försvara oss, om vi sitta i riksdagen och bevilja skattelindring för dylika kapital, när man ej kan bevilja någon sådan för en skuldsatt liten fastighet. Jag för min del skämmas att vara med om en sådan lagstiftning, det får jag öppet uttala.

Ja, säger man, men det kan ju i alla fall vara många änkor, som sitta med många barn och äro i ömmande omständigheter, och därför skall man låta det kapital, som de kunna äga, få denna lindring. Ja, om vi se på den saken, mina herrar, tror jag vi skola finna, att det är flera änkor, som sitta på små torp och små fastigheter än sådana, som sitta med dessa kapital. De förra behöfva nog mer hjälp och äro i större behof af skattelindring, än de, som sitta med 50,000 kronors kapital.

Det är en sak, som jag särskildt ville fästa uppmärksamheten på. Men det ser ut, som om man drager sig för att hjälpa småbönderna. Icke ens Socialdemokraten, som, när det gällde skattebefrielse för Nobelstiftelsen, vändades öfver att denna befrielse icke kom till stånd, har ett godt ord att säga för de här små jordbrukarne. Ja, jag finner detta naturligt nog. Dess redaktör är verkligen en realpolitiker, och han vet väl, att denna orättvisa skattelagstiftning är det bästa tänkbara drifhus för socialismen. Han vet, att detta är ett sätt att väcka missnöje hos småbönderna med det nuvarande samhället; och han vet också tydligen, att äfven i det politiska schackspelet det går an att byta till sig en drottning för en liten och oansenlig bonde. Ja, men det finnes nog realpolitiker äfven inom Riksdagen och regeringen, invänder någon. Ja, den saken vill jag ej döma om, men så mycket vet jag, att såväl Riksdag som regering hjälpa socialdemokratien i detta hänseende — om af medvetenhet eller af oförstånd, få vederbörande själfva afgöra. En annan gång skall jag särskildt tala vid regeringen om den här saken. Jag skall nu blott påpeka, att det är en grym ironi, då man här i kammaren så ofta talar om att hjälpa de egna hemmen, under det att man samtidigt afvisar begäran om skattelindring för de små fastigheterna. Det har verkligen, mina herrar, åtminstone på den ort jag tillhör gått därhän, att de små fastighetsägarna börjat resonera på följande sätt: Hvad skall det tjäna till att sitta här på den egna torfvan och slita och släpa och betala höga skatter? Det är då bättre, att vi sälja torfvan och gifva oss in till fabriks-samhällena och storstäderna. Där slippa vi slita så mycket, det är ju blott åtta timmars arbetsdag, och där slippa vi betala skatt. Men om man t. ex. hemställer till en arbetare att skaffa sig eget hem och slå sig ned på en egen torfva, får man det svaret: jag skulle vara dum då, det är att köpa mig skatter. Så säger man, och jag vädjar till kammarens ledamöter, om icke sådana talesätt och sådant resonemang börja att ljuda litet hvarstades på landsbygden.

Nu är, såsom redan antydts, frågan i det läge, att jag ej kan yrka bifall till min reservation. Jag skulle gärna ha velat följa

herr Beckman, därest jag nämligen kunde se, att man därigenom vunne hvad han här uttalat. Ty äfven om denna skrifvelse skulle vinna majoritet här i Andra Kammaren, så lär det väl ändock icke kunna komma till gemensam votering, och då blir det ingen skrifvelse utaf. Men man har åstadkommit ett ensidigt uttalande i denna kammare, och regeringen kunde då urskulda sig och säga: ja, det var en annan reservation, som ville ha småbrukare med, men den fick ej något understöd, och vi få således blott verkställa en utredning, som berör endast inkomst efter andra artikeln i bevillningsförordningen. Jag tror således, att det är litet lönt att tänka på den saken. Som frågan för närvarande ligger, tror jag därför, att om jag skulle framställa något yrkande, blefve det att med ogillande af utskottets motivering bifalla dess hemställan. Jag tror icke jag kan vara med om något annat yrkande, men då jag gör detta, ropar jag på en rättvis skattelagstiftning och att en ny bevillningsförordning måtte åstadkommas så fort som möjligt.

*Om ändringar
i gällande
bevillnings-
förordning.
(Forts.)*

Herr Svensson i Skyllberg: Herr talman, mina herrar! Jag kan ej neka till, att det väckt min förvåning, att bevillningsutskottet har kunnat skrifva på följande sätt: »Äfven om tiderna sedan dess — år 1883 — undergått icke oväsentlig förändring och lefnadskostnaderna i allmänhet ökats icke blott i städerna utan äfven å landsbygden, föreligger dock, enligt bevillningsutskottets mening, för närvarande icke något oafvisligt behof af ändrade bestämmelser om bevillningsfrihet och lindring i bevillningen, helst denna fråga säkerligen» etc. Ja, det är verkligen märkvärdigt, att bevillningsutskottet kunnat skrifva så. Jag tycker, att det är uppenbart, att, om 450 kr. kunde vara något så när tillfredsställande existensminimum år 1883, 500 kr. är för litet nu. Orsaken till, att jag ej föreslagit höjningen af existensminimum till mer än 500 kr., var, att jag ej ville röra vid 500-kronors-strecket, förrän det definitivt aflifvats såsom grundval för den politiska rösträtten. Annars skulle jag föreslagit, att det satts högre än till 500 kr.

Jag ber att få fästa uppmärksamheten på att det är flera omständigheter, som — förutom de stegrade lefnadskostnaderna — bidragit till att sedan 1883 skärpa beskattningen. Numera taxeras allt större och större procent af de skattskyldiges inkomster på grund af de offentliga taxeringsuppgifterna, vare sig att dessa lämnas af allmänna eller enskilda arbetsgivare. Å sådana uppgifter kommer hvarje öres förtjänst att upptagas, och däri äga sedan ej taxeringsmyndigheterna rätt att på något sätt göra någon ändring. Vidare beräknas numera mycket noggrannare än förr sådana naturförmåner som t. ex. fri bostad, fri vedbrand, planteringsland o. d. Sådant togs ej i betraktande ännu så sent som för 15 år sedan, men nu tages det med ganska samvetsgrant.

Jag kan således ej finna annat än att ett existensminimum af 500 kr. är det minsta man gärna kan ifrågasätta. Jag har föreslagit, att taxeringsmyndigheterna skulle ha rätt att höja existensminimum till 750 kr., om ömmande omständigheter föreligga. Herr

*Om ändringar
i gällande
bevillnings-
förordning.
(Forts.)*

Neiglicks motion har kompletterat och pointerat detta ytterligare. Jag biträder gärna hans yrkande därvidlag, men jag ber dock att få nämna, att i vår trakt anse vi sådana omständigheter som talrik familj, sjukdom etc. ömmande, så att vi i sådana fall ganska allmänt lämna högre afdrag.

Nu skulle man kunna tänka, att hvad jag föreslagit ju betyder så litet. Ja, det är ju ej så mycket i och för sig, men det är en rätt afsevärd summa för en hel kommuns finanser. Jag har låtit verkställa en utredning af hithörande förhållanden från den kommun jag tillhör eller Lerbäckes kommun i Näriке. Där uppgick enligt taxeringslängden öfver inkomstbevillningen under förlidet år det taxerade beloppet till 785,370 kr. Efter nu gällande bestämmelser utgjorde det bevillningsfria afdraget 241,860 kr., och då återstod ett belopp, hvarför skatt erlades, af 543,510 kr. Om nu afdraget skulle få åtnjutas enligt de grunder jag föreslagit, skulle det bevillningsfria afdraget bli 282,710 kr. och det taxeringsbara beloppet alltså 502,660 kr. Således skulle det bli ett med 41,000 kr. minskadt taxeringsbart belopp. 41,000 kronor motsvarar 4,100 fyrk, och då i regel på hvarje fyrk kommer i sammanlagda utskylder till stat och kommun 60 öre, blir det ett belopp af omkring 2,500 kr., som i denna kommun årligen skulle aflyftas från de sämst situerade och läggas på de bättre ställda. Detta är ju ej i och för sig synnerligen mycket, men å andra sidan är det dock en ganska afsevärd lättnad för dem, som komma i åtnjutande däraf.

För statens finanser betyder det just ingenting, om vi göra det medgifvandet eller ej. Jag behjartar till fullo de skäl, som herr Ollas Ericsson anförde för att de små fastighetsägarna skola komma i åtnjutande af lindring i berörda hänseende. Detta kan dock ej genomföras, synes det mig, förr än man fastslagit principen om inkomsttaxering af jordbruksfastighet; först då kan en skuldsatt jordbrukare eller mindre fastighetsägare få den lättnad, som honom med rätta bör tillkomma. I likhet med herr Ollas Ericsson anser jag emellertid, att vi måste snarast möjligt reformera vår lagstiftning i hvad rör direkta skatter, så att bördorna bättre fördelas och läggas där förmåga finnes att bära dem. Just för att söka få fram ett positivt resultat redan nu ber jag, herr talman, att få ansluta mig till den af friherre Bonde och herr Höjer afgifna reservationen.

Herr Neiglick: Till hvad som här i dag redan yttrats i förevarande fråga har jag icke mycket att tillägga, men i min egenskap af motionär ber jag dock att få säga några ord.

Det är på ganska gendomliga premisser som bevillningsutskottet kommit till sin slutsats. För så vidt utskottet ej har några andra skäl för sin hemställan om afslag, än dem, som angifvas i den tämligen kortfattade klämman, synes mig utskottet ej ha velat gifva tillbörlig giltighet åt begreppet »existensminimum». Utskottet tycks snarare hysa den principiella uppfattningen att, så fort en person kan förtjäna sitt uppehälle i ett samhälle, är han äfven där skattskyldig för detsamma. En sådan uppfattning är dock enligt mitt

förmenande icke fullt hållbar; den låter ej genomföra sig i det dagliga lifvet — det visa alla de digra afkortningslängderna på obetalda kommunalutskylder i städerna. Och man skulle kunna framdraga många exempel ur verkligheten härpå. Jag tillåter mig gifva blott en — om också tämligen typisk — illustration. En notarie, som för några år sedan tjänstgjorde i en domsaga i mellersta Sverige, hade fri bostad och fri kost hos den domare, hos hvilken han var anställd. Taxeringsmyndigheterna värderade dessa förmåner till 50 kronor i månaden — och det kunde de ju nog vara värda — och påförde honom därför bevilling för en inkomst af 600 kronor årligen. Han klagade häröfver hos pröfningsnämnden och yrkade befrielse, då han faktiskt icke hade någon inkomst, hvarmed han kunde betala skatten. Tillika hemställde han, att, för den händelse hans anhållan ej skulle kunna bifallas, vederbörande utmättningsman skulle få i uppdrag att i och för skatten lägga beslag på de söndagsmiddagar, hvartill han var inbjuden hos en grosshandlare X., ty de voro hans bästa middagar: genom att försaka dem skulle han snarast möjligt kunna klarera skattebeloppet! — Mina herrar, hvad är det egentligen för skillnad i fråga om skattebetalningsförmågan mellan denne notarie och t. ex. en kroppsarbetare, som har en årlig inkomst af 6—7 hundra kronor och därmed skall försörja sig och sin familj — till och med en liten familj — ? Enligt mitt förmenande är skillnaden ingen, om icke möjligen den, att arbetaren ej har någon söndagsmiddag att erbjuda åt utmättningsmannen! Jag har med detta velat säga, att en kroppsarbetare med 6—7 hundra kronors årlig inkomst kan helt enkelt icke betala skatt utan att inskränka sig öfver det tillbörliga. Om detta äger sin riktighet — och jag tror att litet hvar får medgifva, att så är — kan jag icke rätt fatta, hvartill den utredning, som flertalet af reservanterna hemställer om, egentligen skall tjäna, åtminstone ej så vidt den afser existensminimum. Ty är det redan nu en orimlighet att söka uttaga skatt af den som nått och jämnt förtjänar sitt lifsupphålle, lärer denna orimlighet väl icke bli mindre därför att man genom utredning konstaterar, att staten eller kommunen genom höjning af existensminimum till äfventyrs skulle förlora så och så mycket i skatteinkomst.

Två af reservanterna hemställa om en skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning angående lindring för äfven de minsta jordbrukarne och fastighetsägarna, och den ene af dessa reservanter har ju här mycket kraftigt häfdat sin uppfattning af frågan. Jag vill för min del äfven medgifva, att hänsynen till dessa små jordbruksägare är berättigad; men de nu föreliggande motionerna rikta sig ju endast mot beskattning i vissa fall af inkomst af arbete. Jag tillåter mig därför hemställa till dessa ärade reservanter och deras meningsfränder, huruvida de ej skulle kunna biträda motionerna, trots att dessa ej omfatta fastighetsbevilling, då de i alla fall gilla motionernas grundtanke och syfte. De höra väl kunna beräkna, att när deras önskningsmål en gång blir framlagd, det också skall vinna understöd. Jag förstår ej hvarför man ej skall kunna gifva rätt åt några eller många, äfven om man ej genast kan

*Om ändringar
i gällande
bevillnings-
föreskrifning.
(Forts.)*

Om ändringar
i gällande
bevillnings-
förfordning.
(Forts.)

gifva rätt åt alla; hvarför man ej skall kunna gifva med den ena handen, hvad man själf anser bör gifvas, utan att samtidigt taga emot något i den andra.

Herr talman, jag är för min del lifligt öfvertygad om att när denna lilla gärd af rättvisa, som herr Svenssons och mina motioner förorda, blifvit genomförd, skall en och hvar som har med beskattningsfrågor att göra endast förvåna sig öfver att det dröjt så länge, innan den blifvit verklighet. Jag ber därför att få yrka bifall till herrar Bondes och Höjers reservation.

Herr Höjer: När jag hade nöjet instämma med friherre Bonde, tänkte jag verkligen icke att vidare yttra ett enda ord i denna fråga. Jag anser mig emellertid nu böra taga till orda för att på *det allra bestämdaste* protestera mot det oskäligen utfall, som herr Ollas Ericsson fann sig föranlåten att göra mot min ringa person. Jag har icke under vårt samarbete gifvit honom *någon som helst* anledning att omfatta den åsikten, att jag skulle förbise de mindre jordbrukarnes och fastighetsägarnes intressen, icke ens i denna fråga. Jag passar på tillfället att förklara, att jag principiellt är i det stycket af precis samma åsikt som herr Ollas Ericsson själf, liksom jag af principiella skäl likaledes öfverensstämmer med herr Beckman och hans medreservanter i afseende å önskvärdheten af ett större antal kategorier af inkomsttagare vid eventuellt skeende förändring af bevillningsförfordningen. Jag ber emellertid att få fästa herr Ollas Ericssons uppmärksamhet därpå, att frågan om bevillningsfritt afdrag för de minsta jordbrukarne och fastighetsägarne ej förelåg för bevillningsutskottet i form af någon motion, och att det därför för friherre Bonde och mig ur formell synpunkt var absolut omöjligt att, då vi önskade att Riksdagen skulle komma till ett positivt beslut, få in frågan om de minsta jordbrukarnes och fastighetsägarnes bevillningsfria afdrag i vårt yrkande. Detta påpekade också friherre Bonde — vill jag minnas — i sitt anförande. Å ena sidan kunde vi, som sagdt, ej göra detta af formella skäl, men då vi önskade komma till ett bestämdt resultat, kunde vi å andra sidan ej underlåta att sluta oss till någon af de i ämnet väckta motionerna, och vi valde då herr Neiglicks.

Det var blott detta jag ville ha sagdt, och jag får tillägga, att jag tycker att min mycket gode vän, herr Ollas Ericsson, mycket väl kunde ha besparat sig både de stora orden och — han får ursäkta uttrycket — de stora åthäfvorna utan motsvarande innehåll.

Friherre Bonde: Herr talman, mina herrar! Jag beklagar att jag ej kunde följa herr Ollas Ericsson riktigt på hans flykt — för att icke säga utflykter från ämnet! Jag fäste mig blott vid några få punkter som kunde vara — för att använda ett lindrigt uttryck — vilseledande. De gällde hvad jag skulle ha yttrat inom utskottet, och för att få flykten riktigt vacker sväfvade herr Ericsson där vid lag utöfver hvad som ej precis öfverensstämmer med sanna förhållandet. Jag har verkligen ej inom utskottet någon gång velat

*Om ändringar
i gällande
bevillnings-
förordning.
(Forts.)*

framhålla, att inkomst af kapital skulle likställas med inkomst af arbete. Motionerna voro däremot så affattade och med anledning däraf yttrade andra, att man där vid lag borde göra skillnad, men som jag vill minnas yttrade jag mig icke alls i den frågan. Således vet jag ej hvarifrån herr Ollas Ericsson fick stoffet till detta som skulle låta — vi kunna ju kalla det roligt.

Emellertid vill jag ej uppehålla mig vid dylika småsaker och dylika små utflykter från ämnet. Jag vill endast framhålla att jag tycker, att när kraf föreligga som man anser vara rättvisa, bör man väl ej afvisa dem, därför att man ej samtidigt får allt annat som man anser önskvärdt. Det kan ju tänkas, att man vid en annan riksdag utreder i hvad mån dessa mindre fastighetsägare böra erhålla lindring.

Herr Ollas Ericsson framhöll, att genom att bevilja de gjorda framställningarna skulle man skada egnahemsidén. Jag tror däremot, att flera innehafvare af egna hem och små lägenheter ej blott hafva det egna hemmet, utan att de dessutom lefva på sitt arbete och få inkomster från annat håll. Jag är därför öfvertygad om, att nästan alla innehafvare af egna hem skulle med tacksamhet hälsa beslutet om lindring i skatterna för inkomst af det arbete, som de för sin och sin familjs existens måste skaffa sig på annat håll, då deras eget hem ej gärna kan vara tillräckligt stort för att bereda dem erforderlig inkomst. Jag kan således icke alls tänka mig, att ett beslut i den riktningen skulle framkalla så stort missnöje, som herr Ericsson ville göra troligt, att det skulle uppamma socialister bland de mindre jordbrukarne eller öfver hufvud taget alstra missnöje med samhället. Jag fruktar att han där — som man säger — målade en viss potentat på väggen i onödan. Jag tror icke, att faran där vid lag är så stor, som han föreställde sig. Jag delar den åsikt, som herr Höjer gaf ett ganska kraftigt uttryck åt, att de skäl herr Ollas Ericsson här framhållit ej äro så talande, att de kunna inverka på kammarens uppfattning af det rättvisa i det nu föreliggande förslaget; jag hoppas, att kammarens ledamöter ej må af något slags afundsjuka — om jag så må säga — förledas att ej lämna sitt bifall till hvad man måste anse vara rätt och billigt!

Herr talman! Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Branting: Jag har ej blifvit uppkallad af de afvikelser från ämnet som gjorts af herr Ollas Ericsson, ty jag kunde ej riktigt följa med hans tankegång i det fallet. Jag vill blott förklara — äfven om jag genom denna förklaring i hans ögon i någon mån skulle mista mitt anseende som »realpolitiker» — att jag för min del ej alls har någonting emot att taga under öfvervägande den skälige skattelindring som bör tillkomma de minsta jordbrukarne och fastighetsägarne. Såsom här redan flera gånger framhållits är detta emellertid en fråga, som icke alls föreligger nu och som det således ej nu finns någon anledning att gå in på.

Jag begärde i stället ordet för att något betona, att de motiönärer, som här påyrkat en reformering af bevilningsförordningen, i

Om ändringar
i gällande
bevilnings-
förfordning.
(Forts.)

detta afseende allesammans ha satt sina anspråk väl lågt i förhållande till hvad som i själfva verket borde reformeras här vid lag.

Nu förstår jag mycket väl, att de därtill kunnat ha sina goda skäl icke blott i Riksdagens allmänna obenägenhet för att göra mera genomgripande reformer, utan äfven särskildt i det förhållande, att, så fort man rubbar afsevärdt på det skattefria existensminimum, flyttar upp det nämnvärdt, kommer man på samma gång för närvarande in på frågan om rösträtten och hvad som därmed sammanhänger. Man hålles sålunda i sina förslag inom mycket trånga gränser genom själfva de nu rådande förhållandena. Men i allt fall har jag ansett lämpligt, att det här uttalas, att, när verkligen tiden är inne för att taga ett steg till reformerande af dessa saker, man *icke* bör enligt min öfvertygelse stanna vid så blygsamma anspråk, som af motionärerna framställts. Jag styrkes i denna uppfattning genom en blick på huru förhållandena i detta afseende gestalta sig i våra grannländer.

I Kristiania äro de skattskyldige för närvarande indelade i fyra klasser — enligt en senare utkommen lag kunna de till och med i Norge indelas i åtta klasser. Den första klassen omfattar dem, som endast ha sig själfva att försörja, den andra dem, som ha 1—3 personer att försörja, den tredje dem, som ha 4—6 personer att försörja, och den fjärde dem, som ha 7 personer och däröfver att försörja. I den första klassen har naturligtvis skattebördan, såsom skäligt och billigt är, lagts något hårdare; där är emellertid det skattefria afdraget 600 kronor. Hvad de öfriga klasserna beträffar, står däremot det skattefria existensminimum högst betydligt öfver de summor, som här varit tal om. Det uppgår till 800 kronor i andra, 1,000 kronor i tredje och 1,200 kronor i fjärde klassen.

För öfrigt hvad angår skatten till staten, börjar den i Kristiania först vid 1,000 kronor; och därvidlag är också samma fyrklass-system tillämpadt, så att till exempel en arbetare, som uppnår 1,200 kronors inkomst, i skatt till staten betalar 12 kronor, om han endast har sig själf att försörja, men 2 kronor och 80 öre, om han har stor familj. Som herrarne finna, förekomma här ytterst stora differenser; och det bör så vara, om man vill få ett verkligt modernt skattesystem, som anpassar sig efter vederbörandes skatteförmåga. För högre belopp stå afdragen kvar, utgörande inom de fyra klasserna respektive 600, 1,000, 1,400 och 1,800 kronor, som alltid anses såsom skattefritt existensminimum äfven för dem, som komma högst upp på inkomstskalan.

I Danmark har man gått en något annan väg, men som i det stora hela pekar åt samma håll. I Köpenhamn utgår inkomstskatten till kommun med 2 $\frac{1}{2}$ procent af hvad man skattar för, inkomstskatten till staten är progressiv och stiger från 1,3 procent, som den utgör för all beskattningsbar inkomst under 2,000 kronor, upp till 2,5 procent, som är maximum och utgår först vid en inkomst af 100,000 kronor. Därtill kommer, såsom sig bör, en förmögenhets-skatt till staten, utgörande 0,60 pro mille. För öfrigt är i Köpenhamn all inkomst skattefri, som ligger under 800 kronor. Det rör sig således här, som vi se, om siffror, som äro betydligt högre än

de, som här i dag äro i fråga. Med 800 kronors inkomst skattar man endast för 100 kronor, med 1,000 kronors inkomst för 400 kronor o. s. v. Först vid en inkomst af 2,400 kronor har man att skatta för hela beloppet, under att hos oss samma förhållande ju inträder redan vid en inkomst på 1,800 kronor. Det är således en betydligt vidare ram i detta afseende där än i vårt land. Existensminimum i provinsstäderna är 700 kronor och i landskommunerna 600 kronor. Det är också en synpunkt, väl värd att taga i öfvervägande, innan man fastslår de här ifrågasatta siffrorna.

De nämnda afdragen ske å alla statsskatter. Men dessutom tillämpar man i Danmark enahanda grundsats som i Norge, att nämligen i den mån familjen blir större skatten utgår med mindre belopp. I Köpenhamn afdrages för hvarje barn 100 kronor från den till beskattning upptagna inkomsten och på andra orter i Danmark ett något mindre belopp. Det blir därigenom en ganska betydlig skatte lindring för den, som har stor familj att försörja.

Kommunalskatten i Köpenhamn uppgår — jag vill nämna detta såsom en jämförelse med skatteförhållandena i våra städer — för 800 kronor till ingenting, för 1,000 kronor till 2 kronor 60 öre, för 1,500 kronor till 9 kronor 10 öre och för 1,800 kronor till 13 kronor — om man har barn att försörja, bli naturligtvis dessa skattebelopp proportionsvis ännu mindre.

Man finner alltså, att skatterna där verkligen äro så lagda, att de stora grupper af medborgare, som ha svag skatteförmåga, träffas betydligt mindre hårdt, än hvad fallet är i vårt land med dess alldeles föråldrade och efterblifna skattesystem.

Så som förhållandena för närvarande ligga i denna intrasslade fråga, är det synnerligen svårt att göra något yrkande; och jag skall ej heller framställa ett sådant. Men jag vill hemställa till herr finansministern, som jag ser här närvarande, att han måtte taga i allvarligt beaktande, att här från alla håll, om också i något skiftande tonarter, framhållits behovet af en reform af bevillningsförordningen. Och jag vill erinra honom om, att han själf vid föregående tillfällen, då denna fråga varit på tal i Riksdagen, uttalat sig för åtgärder just i det afseende, som här varit ifrågasatt, och jag hoppas, att, om han ägnar denna sak sitt intresse och sin uppmärksamhet, han skall ett annat år komma med ett förslag, som går afsevärdt längre, än hvad man inom de trånga gränser, motionerna uppdragit, nu skulle kunna framställa.

I denna förhoppning och med uttalande af denna maning har jag, herr talman, för ögonblicket intet yrkande att göra.

Herr Gustafsson i Sjögesta: Det torde väl ingen förneka, att förhållandena numera äro sådana, att en ändring af det bevillningsfria afdraget får anses vara både af behof och rättvisa påkallad. Det har ej heller, så vidt jag af diskussionen kunnat finna, af någon här i kammaren blifvit bestridit, att så verkligen är fallet. Den saken torde därför väl icke tariffva någon vidare belysning. Utskottets majoritet säger dock, att icke något sådant behof förefinnes. Men

*Om ändringar
i gällande
bevillnings-
förordning.
(Forts.)*

*Om ändringar
i gällande
bevillnings-
förrådning.
(Forts.)*

då utskottsmajoriteten icke består af ledamöter från denna kammare, skall jag icke inlåta mig på denna fråga.

Det är emellertid ett par saker, som jag i min motion berört, men som icke finnas nämnvärdt omnämnda i utskottets betänkande och knappast under diskussionen här i kammaren kommit på tal och på hvilka jag därför tillåter mig fästa uppmärksamheten. Jag har föreslagit i min motion, att vid ett eventuellt höjande af det bevillningsfria afdraget hänsyn borde tagas därtill, huruvida icke inkomst af kapital skulle anses vara ett mera bärkraftigt skatteobjekt än inkomst af arbete. Detta har utskottet i alltför ringa mån beaktat.

En annan sak, som jag i min motion påpekat och gjort till föremål för särskildt yrkande, är, att bevillningsutskottet skulle taga under öfvervägande, huruvida icke aktieägarens inkomst af aktier borde åsättas bevillning i likhet med inkomst af kapital. Icke heller i fråga härom har utskottet på något sätt velat uttala sig eller utreda, om det skulle låta sig göra eller icke. Det har syntts mig mycket underligt huru bevillningsutskottet kunnat undgå att yttra sig i denna fråga. Mig förefaller likväl denna sak ganska viktig. Det torde icke kunna från något håll bestridas, att, så som nu är förhållandet, skatteskuldigheten i detta afseende lagts i högsta måtto orättvist. Om man skulle tänka sig till exempel, att en person har, låt oss säga, ett belopp af cirka 100.000 kronor insatt på en bank och därför åtnjuter ränta, är han skyldig att för afkomsten däraf erlägga bevillning och inkomstskatt. Skulle nu så inträffa, att samma bank möjligen utbjöde aktier och denna person uppträdde såsom spekulant och köpte aktier för nämnda belopp, skulle han alldeles befrias från att därför erlägga skatt, ehuru han kanske till på köpet gjort en vinst — på denna transaktion, därför att utdelningen å aktierna möjligen vore större än den depositionsränta han förut uppburit. Jag kan icke förstå annat än att denna person ej bör genom en dylik kapitalomplacering undgå honom eljest åliggande skattskyldighet. Jag betraktar den utdelning, han erhåller på sina aktier, såsom ett slags kapitalränta, hvarför han bör erlägga bevillning.

Nu är det gifvet, att, som saken nu står, det icke kan vara skäl att här komma fram med något yrkande i denna del.

Den andra sak, som jag berört här, tror jag, att man i allmänhet erkänner ha sitt berättigande, nämligen att inkomst af kapital är så pass mycket bärkraftigare skatteobjekt, att den kan tåla högre beskattning än annan inkomst. Detta har åtminstone förut, då frågan varit på tal, lifigt beaktats och erkänts. De reservanter vid utskottets betänkande, som förordat en skrifvelse till Kungl. Maj:t, hafva också erkänt, att så borde vara förhållandet.

Nu kan man ju säga, att om man vill ha något gjordt, skall man göra hvad som är möjligt att göra. Och det har här framhållits, att man för att så fort som möjligt komma därhän, att de små inkomsttagarne skulle kunna få något större bevillningsfritt afdrag, borde gå med på den reservation, som afgifvits af friherre Bonde och herr Höjer. Men jag undrar, om detta ändock är klokt. Saken ställer sig för mig så, att jag icke kan vara med om att

bereda inkomst af kapital en större skattelindring, än för närvarande är fallet. Genom ett bifall till friherre Bondes och herr Höjers reservation skulle naturligtvis detta blifva följd. Och det kan väl icke, från den synpunkt, jag ser saken, vara rimligt, att den, som äger ett kapital på 40 eller 50 tusen kronor, skall om ock delvis vara fritagen från att betala skatt för den inkomst, han däraf åtnjuter.

Jag tror, att man gagnar saken bäst genom en anslutning till den af herrar Almqvist och Beckman med flera afgifna reservationen, till hvilken jag yrkar bifall, ehuru jag anser, att äfven den med alltför lätt hand berört frågan om aktiebeskattning.

Herr Ericsson i Ofvanmyra: Herr talman! Herr Neiglick tviflade på, om det var riktigt att skrifva en gång till, då vi redan haft så många utredningar i saken. Men vi hafva icke föreslagit att skrifva med begäran om utredning i allmänhet. Det är icke detta, som i skrivelsen föreslagits, utan vi hafva tänkt oss en utredning, hvaraf skulle framgå, hurudana verkningarna af såväl det ena som det andra förslaget skulle blifva hufvudsakligen i finansiellt hänseende. Jag vill erinra kammaren om, att äfven om man skulle antaga friherre Bondes och herr Höjers reservation, så behöfver man likaledes veta, hvilket resultatet däraf blir med afseende på inkomsten till statskassan. Jag trodde verkligen dessa reservanter skulle komma med den utredningen i reservationen, då de ju icke kunde komma med den i utskottet, när detta fattade sitt beslut. Men den saknas äfven där. Jag tror dock, att det är för alla här bekant, att åtminstone denna kammare vill hafva klara papper huru det ställer sig, innan den beslutar i en sak. Nu vet icke kammaren hvilken inverkan på budgeten det kan ha, om man antager deras förslag. Dessutom vill jag erinra om, att om deras förslag skulle gå igenom får man icke längre frist med framläggandet af utredningen än till dess bevillningsutskottet skall fram med staten, och det var med afseende härå, som vi ansågo nödvändigt att aflåta en skrivelse.

Nu begärde jag egentligen ordet med anledning af hvad herr Höjer yttrade. Han sade, att han sympatiserade med min reservation, men frågan förelåg icke så, att man kunde ta den. Ja, jag vill då erinra honom om, att då vi kommo ifrån afdelningen, voro vi där nästan enhälligt med om detta skrivelseförslag, och det fanns alla utsikter för, att det skulle komma att af bevillningsutskottets majoritet antagas. Men nu sade herr Höjer, — och friherre Bonde var enig med honom — att han icke ville vara med om skrivelsen. Han ville ha ett definitivt beslut, och därför kunde han icke bevilja någon lindring åt de små fastighetsägarna, ty därom förelåg ingen motion. Men jag vill då erinra herr Höjer om, att ett förslag i den riktningen föreligger. Herr Olsson i See har i sin motion föreslagit, att de små fastigheterna skulle få afdrag för skuldränta. Hade han haft sympatier för saken och velat göra något, hade han mycket väl kunnat göra det.

*Om ändringar
i gällande
bevillnings-
förordning.
(Forts.)*

Om ändringar
i gällande
bevilnings-
förordning.
(Forts.)

Ja, så vill jag säga en sak med afseende på hvad friherre Bonde yttrade. Han framställde mig så, som om jag skulle ha vilseledt kammaren, då jag påpekade, att han inom utskottet haft ett yttrande, som det af mig uppgifna. Men då vill jag ytterligare erinra honom om, att han verkligen instämde med en talare, som hade ett uttalande sådant som det af mig åsyftade.

Sedan undrade han, om jag icke gjorde mig skyldig till en öfverdrift och målat en viss potentat på väggen, då jag, såsom han sade, sökte skrämma kammaren med socialismen och faran därför. Ja, om friherre Bonde vill följa mig ut i staden, skall jag för honom kunna påvisa en hel del personer ifrån min hemtrakt, som jag kände såsom fria bondsöner, men som nu gå här såsom slafvar under fackföreningstvånget.

Herr K. G. Karlsson i Göteborg: Herr talman, mina herrar! Det förefaller mig nästan som om den siste ärade talaren försökte att blåsa upp en storm i något, jag skulle vilja säga mindre än ett vattenglas, ja nästan i påfvens skägg.

Han har här yttrat sig ganska förbittradt mot, att man skulle afslå en skattelindring för den mindre jordbrukaren. Denna sak har dock icke alls förelegat, så det är icke någon direkt anledning att därom uttala sig. Jag tors säga, att, snart sagdt, samtliga utskottsledamöter ifrån denna kammare långt ifrån ställt sig afvisande gent emot den tanken, men jag säger ännu en gång, att när icke något förslag förelegat, har man gifvetvis icke kunnat vara med om något uttalande i saken.

För öfrigt skall jag begagna tillfället att säga, att jag finner det ytterst olämpligt af den ärade talaren att han ständigt offentliggör ord och uttryck, som förekommit i utskottet. Detta är någonting som sällan förekommer ifrån andra utskott, och då så är fallet, måste jag en gång för alla säga ifrån, att det är olämpligt att så sker i afseende på bevillningsutskottet.

För att nu återgå till saken i fråga, så tycks ju hela denna kammare vara ense om, att det skulle vara lämpligt, om en skattelindring på sätt motionärerna föreslagit åstadkommes. Den enda skiljaktighet, som i detta fall förefinnes, skulle ju då kunna betecknas däraf, att man på en del håll samtidigt yrkar på en skattelindring äfven för de minsta jordbrukarne. För min personliga del och, jag tors säga, äfven de öfriga reservanternas, som varit med om samma reservation som jag, skulle vi också ytterst gärna varit med om det förslag, som framstälts af herr Svensson i Skyllberg och herr Neiglick; men den frågan framställde sig då: hvilket är praktiskt riktigtast, hvilket når man mest med, om man håller på detta eller om man yrkar på en skrifvelse.

Vår förhoppning var ursprungligen, att man skulle kunna ena båda kamrarna om en skrifvelse, och då hade man dock nått så pass långt, att båda kamrarna tydligt och klart uttalat sig om önskvärdheten utaf en höjning af det bevillningsfria afdraget.

Nu kan man ju säga, att man icke lyckats ernå detta resultat, när man icke lyckats få Första Kammaren med sig, och då gör det ungefär detsamma hvilken opinionsyttring man afger. Då det icke är mycket tänkbart, att, om man biträder friherre Bondes och herr Höjers reservation, man skall segra i den gemensamma voteringen, blir det således äfven i detta fall allenast en opinionsyttring. Vi trodde då, att vi med vår reservation skulle kunna åstadkomma en enhällig opinionsyttring ifrån denna kammare — det är detta vi åsyftat.

Jag skall be att få tillägga något, som antagligen är öfverflödigt att tillägga i detta sammanhang, nämligen att, om kammarens beslut här skulle komma att utfalla så, att slutlig omröstning kommer att stå om afslag eller bifall till friherre Bondes och herr Höjers reservation, jag för min del kommer att rösta för densamma.

Såsom saken nu föreligger, skall jag dock, herr talman, be att få yrka bifall till den af herr Almqvist med flere afgifna reservationen.

Herr Lindblad: Jag hade icke trott, att jag skulle behöfva förlänga diskussionen i det här ämnet, men då jag icke haft tillfälle att särskildt motivera min reservation, torde det vara lämpligt att åtminstone säga ett par ord.

Att man väl kan, såsom två reservanter, baron Bonde och herr Höjer, påyrka ett sådant beslut ifrån Riksdagens sida som att bifalla en af motionerna, det är utom all fråga. Men huruvida det är lämpligt att utan någon som helst utredning och på rak arm, bara därför att tre motionärer vid denna riksdag framställt yrkanden i frågan, endast på denna framställning lösa saken på det här sättet, det är någonting helt annat. Jag kan icke finna detta vara klokt.

Om vi se på reservationen, så finna vi, att den sönderfaller i två delar.

Om reservationen kommit att begränsas till den del, däri föreslås, att man skulle få 500-kronors afdraget, då är jag säker på, att litet hvar i denna kammare skulle haft sympatier för den.

Men så är nog icke förhållandet, när man kommer till den andra delen, upp till de högre beloppen på 1 500 och 2 000 kronors inkomst. Då denna reservation icke gör någon som helst skillnad mellan inkomst af kapital och inkomst af arbete, förefaller det mig alldeles omöjligt att ge min röst åt densamma. En person således, som sitter med ett kapital af till exempel 50,000, placeradt mot 4 procent ränta, han skulle ha rättighet till visst afdrag, och detta afdrag, mina herrar, det inverkar icke endast på statsbeskattningen utan äfven på den *kommunala* beskattningen. Skulle det vara rättvist att en person med 50,000 kronors kapital skulle åtnjuta visst afdrag i afseende på skatterna till staten, först och främst ett högre afdrag i fråga om inkomstskatten och så äfven afdrag i bevillningen — samt dessutom i afseende på den kommunala beskattningen? Jag kan icke vara med därom, ty jag kan icke finna det vara rättvist, att ett sådant förfaringssätt tillämpas.

*Om ändringar
i gällande
bevillnings-
förrådning.
(Forts.)*

*Om ändringar
i gällande
bevillnings-
förordning.
(Forts.)*

Detta må klargöra, att denna fråga ingalunda är så enkel och lättlost, som dessa båda reservanter velat göra gällande i sin framställning.

Andra lösningar ha ju ock föreslagits; reservanterna ha emellertid icke kunnat bli eniga. De vilja nog vara med om att något göres, men kunna icke ena sig om, huru man skall göra det. Mycket naturligt för öfrigt, därför att man stöter på svårigheter särskildt därutinnan att bevillningsförordningen och den kommunala beskattningen så nära sammanhånga med hvarandra.

Jag förmodar, att regeringen själf har den uppfattningen, att frågan icke är så lättlost. Jag har ett stöd för denna min uppfattning i det förhållandet, att, trots det är längesen Riksdagen aflät en skrifvelse i frågan, Riksdagen ännu icke fått det svar af regeringen, som Riksdagen begärde.

Om man, såsom de båda reservanterna, friherre Bonde och herr Höjer, förorda, skulle inlåta sig på att positivt lösa frågan, då skulle det märkvärdiga kunna inträffa, att, på grund af regeringens proposition angående inkomstskattens utsträckning till de smärre inkomsterna af fastighet ända ned till 300 kronor, en och samma Riksdag skulle vidtaga en skattförhöjning af de mindre och minsta fastigheterna — som redan betala bevillning och kommunalskatt ända från botten — under det inkomster både af kapital och arbete skulle bli nästan helt och hållet fritagna ända upp till 1,000 kronor. Det är detta, som gör, att jag för min del icke kan spåra rättvisan i att *nu* gå med på den skattelindring, som här föreslagits, och kanske kort därpå följa regeringen i dess framställning, som drabbar de mindre jordbrukarne.

I likhet med talaren på dalabänken vill jag betona nödvändigheten af att se dessa frågor i ett sammanhang. Inom utskottet framhölls detta äfven af andra — särskildt påyrkade vi detta mot första-kammarledamöterna, som dock icke ville gå med på en sådan uppfattning.

Jag anser det därför vara klokast att, för att visa våra sympatier i saken, gå med på det skrifvelseförslag, som innefattas i herr Almqvists med flere reservation. Då har kammaren tydligt uttalat samt i diskussionen betonat, att dessa frågor måste tagas i ett sammanhang.

Jag skall därför be att få instämma i dessa reservanters förslag, fastän jag icke förut velat göra det. Men för att mera ena yrkan-dena, torde det här vara lämpligt att nu framhålla detta förslag.

Herr Jansson i Krakerud: Herr talman! Som herrarne finna, var jag icke närvarande inom utskottet, då denna fråga behandlades där. Men jag har ansett mig skyldig att nämna, att jag inom afdelningen var med om det skrifvelseförslag, som innehålles i den reservation, som herrar Almqvist, Karlsson med flere afgifvit, och om jag närvarit inom utskottet, hade jag naturligtvis kommit att förena mig med dem om denna skrifvelse. Jag tror också, att, med fästadt afseende på förhållandena och de olika åsikter, som gjort sig

gällande här i dag i kammaren, det är klokast att bifalla detta skrivelseförslag. Nämnda skrivelseförslag kan icke för tillfället leda till något positivt resultat, men jag tror och är förvissad om att, med afseende fäst på alla de uttalanden och alla de åsikter, som gjort sig gällande inom kammaren, det går mycket väl för sig att till nästa Riksdag framkomma med en fullständig motion, som skall upptaga såväl den ena skattekategorierna som den andra. Och om man får en sådan till dåvarande bevillningsutskott, så är det klart, att man då skall kunna emotse ett enligt förslag från alla dem, som nu reserverat sig inom utskottet; och då kan man också hafva förhoppning om att en sådan reservation skall först och främst gå igenom i denna kammare och måhända äfven segra vid gemensam votering. Jag tror således, att, såsom frågan nu står, det är klokast att bifalla herr Almqvists med flere reservation.

*Om ändringar
i gällande
bevillnings-
förordning.
(Forts.)*

Dock ännu en sak vill jag tillägga. Jag anser det rent af vara en kronisk sjukdom hos vår nation, att man skall beskatta de inkomstagare, som hafva så små inkomster, som enligt nuvarande bevillningsförordning äro skattskyldiga. Det är verkligen orimligt, att det skall vara så ställt, att de större skattdragarne endast få skatta af sitt öfverflöd och således icke hafva någon nämnvärd kännning af sina utskylder, under det att å andra sidan skattskyldigheten så hårdt drabbar de mindre bärkraftiga, att de behöfva inskränka matbitarne för sina barn för att kunna åstadkomma skatten, i synnerhet om de skola kunna behålla det bohag, som de möjligen lyckats förskaffa sig i sina bästa dagar, då de icke hade så många barn. Det är en sådan orimlighet, att jag tror, att det skulle vara rent af en social fara att allt framgent bibehålla detta låga existensminimum, som nu är stadgadt.

Jag vill således sluta med att yrka bifall till den nämnda reservationen.

Herr Persson i Stallerhult: Den fråga, som här föreligger, är icke af så stor innebörd, att det skulle vara så farligt att tillstyrka något af reservanternas förslag. Men jag för min del tror, att utskottet gifvit goda skäl för sitt afstyrkande, och vill därför instämma med utskottet.

Det är med anledning af herr Ollas Ericssons reservation och äfven på grund af det uttalande, denne reservant hade här, som jag nu begärt ordet. Han har i denna fråga velat draga in spörsmålet om, huruvida icke äfven de minsta jordbrukarne och fastighetsägarna böra komma i åtnjutande af bevillningsfritt afdrag i likhet med andra kategorier af inkomstagare. Det är väl en af de vackraste tankar, man kan höra uttalas. Men jag tror knappast, att densamma, om den realiserades, skulle taga sig så väl ut i praktiken som i tal och på papper. Om nu de mindre jordbrukarne skulle erhålla bevillningsfritt afdrag, så skulle väl detta afdrag blifva analogt med det bevillningsfria afdraget för inkomst af kapital eller arbete, d. v. s. att, om inkomsten icke uppgår till 1,200 kronor, 450 kronor äro fria. Men huru skulle då förhållandena komma att gestalta sig? Såsom

Om ändringar
i gällande
bevillnings-
förrådning.
(Forts.)

enhvar af herrarne vet, är den kommunala skattskyldigheten byggd på den bevillning, som erlægges till staten. Den, som icke betalar någon bevillning, deltagar icke alls i bärandet af den skattebörda, som i kommunalt hänseende uppkommer. Man kan nu tänka sig, att i en kommun hemmansklyfning försiggått i så stort omfång, att största delen af jordbruksfastigheterna inom kommunen utgöres af s. k. mindre jordbruksfastigheter. Om då dylika fastigheter skulle åtnjuta ett afdrag af 500 eller 450 kronor, så blefve ju följden den, att jordbruksfastigheter med t. ex. ett taxeringsvärde af 8,300 kronor skulle blifva alldeles fria från bevillning och i följd däraf äfven från all kommunalskatt. Det kan ju hända, att den, som innehar denna lilla fastighet, icke är så skattestark, men han betalar ju endast sina procent af fastighetens taxeringsvärde på samma sätt som ägaren af en större gård. Och det kan mycket väl vara så, att den, som har den lilla gården, sitter alldeles skuldfri på sin fastighet, under det att den, som har en fastighet med 10,000 kronors taxeringsvärde, har en skuld af 10,000 kronor å sin gård. Den, som är alldeles skuldfri, skulle i detta fall gå alldeles fri jämväl från skatt till kommunen, under det att den, som icke hade ett enda öres behållning, skulle få betala skatt såväl till kommunen som till staten, och hans kommunala skattebörda skulle blifva fördubblad på grund af de bestämmelser om bevillningen, som åtskilliga af herrarne önska få till stånd.

Det har talats ofantligt vackert om, att man borde skydda de »egna hemmen», om man en gång sloge in på den vägen att befordra ett realiserande af egna-hems-idén. Men herrarne må väl betänka, att man icke får slå in på alldeles nya principer, som skulle helt och hållet förrycka den nu existerande grundvalen för kommunal-skatterna. Och huru vacker än denna tanke må vara, så kan jag för min del icke understödja den och tillstyrka dess realiserande. Det är visserligen sant, att någon motion i denna riktning icke är väckt, men då man under diskussionen antydtt något dylikt, så har jag velat yttra detta.

Beträffande motionärernas förslag så anser jag, i likhet med bevillningsutskottet, att det icke är någon fara att låta nuvarande bestämmelser fortfarande äga bestånd i afvaktande af en omfattande omarbetning af bevillningsförrådningen. Det lilla steg, som skulle tagas, lär väl icke hjälpa så mycket.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Friherre Bonde: Herr talman, mina herrar! Jag har i friskt minne det obehagliga intryck, det gjorde på mig här i kammaren i fjol — jag tillhörde då icke bevillningsutskottet — då jag fick höra, huru interiörer därifrån drogos in i debatten. Jag vill därför icke, att detta skall upprepas och tänker icke bemöta, hvad herr Ollas Ericsson i sitt sista anförande framdrog i afseende på den ställning, jag intog vid en viss frågas behandling i utskottet. Liksom en föregående talare hoppas jag, att det för framtiden må vara slut på dylikt framdragande af utskottsinteriörer. Jag tror icke, att det

är från något utskott, som det framkommit så mycket här i kammaren som just från bevillningsutskottet.

Jag begärde ordet med anledning af den siste talarens yttrande, hvori han yrkade bifall till utskottets förslag. Det har här förut i kammaren af nästan de flesta föregående talare ansetts, att något borde göras. Han tyckes därför stå ensam på sin ståndpunkt, då han anser, att det icke bör ske någon förändring. Han bemötte ju på sätt och vis det yrkande, som framställts, att äfven de mindre fastighetsägarna skulle komma i åtnjutande af bevillningsfritt afdrag. Jag erkänner giltigheten af de skäl, han framdrog, nämligen att det i många kommuner skulle blifva ganska ödesdigert, om alla dessa små fastighetsägare i för stor skala befriades från skatt, som då möjligen skulle komma att drabba några få, föga mera bärkraftiga personer. Detta tror jag icke vara lämpligt, och där ser man, hvart det skulle leda, om detta förslag af herr Ollas Ericsson skulle vinna bifall. Jag tror, att denna fråga tarfvar utredning. Däremot tror jag, att den andra frågan, huruvida inkomst af kapital och arbete skulle kunna få större bevillningsfritt afdrag, icke tarfvar någon större utredning. Där är ju allenast fråga om, hur stor minskning det kan göra i statens inkomster, och det har tillvitats oss reservervanter, att vi icke gjort den beräkningen, men vi hafva ansett, att frågans lösning bör vara fullkomligt oberoende däraf. Är det rättvist, att ett större bevillningsfritt afdrag bifalles, då må man taga konsekvenserna lugnt. Om det blir en minskning i bevillningen, får man söka den inkomsten på annat håll, ifall man icke kan söka en minskning i utgifterna, och på det sättet få staten att gå i ihop.

Det har framhållits, att det endast är fråga om en opinionsyttring från denna kammare och att därför en skrifvelse är lika bra. Ja, det är sant, men den egentliga orsaken, hvarför jag inom utskottet bestämdt motsatt mig en skrifvelse, är den, att jag anser, att denna fråga är af beskaffenhet, att Riksdagen bör här taga initiativet och att Riksdagen bör själf bestämma, hur det bör vara, och icke skrifva till Kungl. Maj:t och af honom få veta, hur det skall ställas. Jag ber få ytterligare betona, att det är ett missbruk med dessa skrivelser, som på senare tiden allt för mycket gjort sig gällande. Det har ju från flera håll väckts anmärkningar mot dessa skrivelser och den massa kommittéer, som dessa skrivelser framtvingat. Man har sett, hvilken oändlig massa skrivelser — justitieombudsmannens berättelse lämnar redogörelse därför — ännu ligga på Kungl. Maj:ts bord och äro beroende på Kungl. Maj:ts pröfning. Man ser, att Riksdagen skrifver ofta, och man tycker, att en skrifvelse kan man ju alltid vara med om och därför må man gärna skrifva till Kungl. Maj:t. Det föranleder till intet. Man skrifver till Kungl. Maj:t och får intet svar. I många fall tror jag, att Riksdagen är ganska belåten med att icke få svar på dessa skrivelser. Det är fara att Riksdagen allt för mycket skall afhända sig sin beslutande makt och kasta ifrån sig allt för mycket af sina rättigheter öfver till Kungl. Maj:t. Det är denna synpunkt, som varit bestämmande för mig och är orsaken, hvarför jag ansett, att

*Om ändringar
i gällande
bevillnings-
förrordning.
(Forts.)*

Om ändringar
i gällande
bevillnings-
förfordning.
(Forts.)

i denna fråga, som är så enkel, trots det att det har påståtts motsatsen, Riksdagen bör kunna fatta ett definitivt beslut och icke vänta på svar från Kungl. Maj:t. Det är därför jag tror, att denna kammare bör fatta ett beslut i den af mig angifna riktningen i stället för att besluta en skrivelse. Jag vidhåller mitt föregående yrkande.

Herr Beckman: Herr talman, mina herrar! Jag ber att få erinra om, att ifall bifall lämnas till herrar friherre Bondes och Höjers reservation, har därmed gifvits på hand, att Andra Kammaren för sin del anser, att äfven inkomst af enbart kapital intill ett belopp af 2,000 kronor bör, i likhet med annan inkomst, åtnjuta förmånen af ett visst afdrag. Här har redan förut erinrats, att, äfven om man sätter räntan så högt som till 5 procent, under den föreslagna bestämmelsen skulle innefattas inkomst af kapital å 40,000 kronor. Jag undrar, om det vore lämpligt att, genom bifall till herrar Bondes och Höjers reservation, i princip förbinda sig till något sådant?

Här har talats mycket om, att det vore så fasligt olämpligt att komma till Kungl. Maj:t med en skrivelse. Ja, äfven jag har den uppfattningen, att en dylik ofta något ensidig »brevväxling» kan hafva sina olägenheter med sig. Men i detta fall, då det gäller en sak, som, åtminstone från min synpunkt, förefaller ganska outredd och således föga ägnar sig för omedelbart framställande af förslag från Riksdagen, tvekar jag icke det minsta att förorda en skrivelse. Och slutligen, mine herrar, hvad denna skrivelse beträffar, så kommer den att vålla Kungl. Maj:t ofantligt litet besvär. Ty det är en skrivelse, som aldrig kommer att afgå. Första Kammaren har redan afslagit densamma. Det blir således endast en opinionsyttring. Men enligt min uppfattning är det lämpligare att afgifva en opinionsyttring, som är grundad på mera omfattande och riktiga principer än att genom ett bifall till friherre Bondes reservation binda sig vid de siffror, som däri föreslås. I sak äro vi ense. Frågan gäller endast huruvida man skall inskränka sig till att slå fast en princip, som kammarens flertal sannolikt sedermera icke skulle vilja stå fast vid, eller om man skall uttala sig mera allmänt.

Jag tillåter mig fortfarande yrka bifall till herr Almqvists med flere reservation.

Herr K. G. Karlsson i Göteborg: Herr talman, mina herrar! Jag skulle icke åter begärt ordet, om det icke varit en inflytelsesrik talare på västgötabänken, som yrkat bifall till utskottets hemställan. Han framhöll där såsom alldeles tydligt, att det varit reservanternas mening, eller måhända rättare att de uttalanden, som här fällts af de reservanter, som varit med om herr Almqvists förslag, gingo i den riktningen, att bevillningsfritt afdrag för inkomst af fastighet skulle likställas med det bevillningsfria afdrag, som kommer kapital och arbete till godo. Så är det emellertid icke meningen. Reservanterna hafva redan satt i fråga, att inkomst af kapital icke skulle komma att åtnjuta samma bevillningsfria afdrag som inkomst af arbete, och gifvetvis skulle detsamma gälla inkomst af fastighet. Jag

tror sålunda icke, att faran är så stor som den ärade talaren velat låta påskina. Jag ber, herr talman, att fortfarande få yrka bifall till herr Almqvists m. fl. reservation.

*Om ändringar
i gällande
bevillnings-
förordning.
(Forts.)*

Herr Olsson i Heden: Då jag kommit att instämma med herr Svensson i Skyllberg, som anslutit sig till friherre Bondes reservation, och det har framkastats, att de, som gilla denna mening, icke skulle intressera sig för de små hemmansägarna, vill jag för att icke blifva missförstådd be få nämna de skäl, som äro bestämmande för mig i denna fråga. Jag instämde, beträffande den fråga, som föreligger, i yrkandet om större existensminimum. Denna fråga är så behjärtansvärd, att den omständigheten, att man motser en revision af bevillningsförordningen, icke bör inverka på den föreliggande frågan så, att man därför afslår det yrkande på höjdt existensminimum, som här föreligger. De små inkomsttagarna, som här äro i fråga och som skulle få förmån af ett beslut i öfverensstämmelse med denna reservation, anser jag så väl behöfva den lindring, som kan beredas dem, att det är behjärtansvärdt att bifalla reservationen. Jag anser, att ett sådant beslut, om det för öfrigt är berättigadt och dessutom en revision af bevillningsförordningen är nödig, icke bör förhindra en sådan. Jag ber få yrka bifall till friherre Bondes och herr Höjers reservation.

Härmed var öfverläggningen afslutad. I öfverensstämmelse med de därunder gjorda yrkandena gaf herr talmannen propositioner 1:o) på bifall till utskottets hemställan, 2:o) på bifall till berörda hemställan men med ogillande af utskottets motivering, 3:o) på afslag å utskottets hemställan och bifall i stället till den af herr Almqvist med flere vid betänkandet afgifna reservationen och 4:o) på bifall till det af friherre Bonde under öfverläggningen framställda yrkandet. Herr talmannen ansåg den under 3:o) framställda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad, men som votering begärdes, upptog herr talmannen för bestämmande af kontrapositionen å nyo de öfriga yrkandena, af hvilka det under 4:o) upptagna yrkandet nu förklarades hafva flertalets mening för sig. Men jämväl i fråga om kontrapositionen äskades votering, i följd hvaraf och sedan till kontraposition i denna votering antagits yrkandet om bifall till utskottets hemställan nu först uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som till kontraposition i hufvudvoteringen angående andra punkten af bevillningsutskottets betänkande n:o 13 antager det af friherre Bonde under öfverläggningen framställda yrkandet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Om ändringar
i gällande
bevillnings-
föreskrifning.
(Forts.)

Vinner Nej, har kammaren till kontraproposition i nämnda votering antagit yrkandet om bifall till utskottets hemställan.

Den votering, som anställdes enligt denna voteringsproposition, utföll med 58 ja, men 140 nej; hvadan propositionen för hufvudvoteringen erhöi följande af kammaren godkända lydelse:

Den, som vill, att kammaren, med afslag å bevillningsutskottets hemställan i andra punkten af utskottets förevarande betänkande n:o 13, bifaller den af herr Almqvist med flere vid betänkandet afgifna reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan.

Denna senare votering utföll med 91 ja, men 106 nej; och hade kammaren alltså bifallit utskottets i punkten 2:o gjorda hemställan.

Punkterna 3:o och 4:o).

Lades till handlingarna.

Punkten 5:o).

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 6:o).

Efter föredragning af denna punkt yttrade:

Herr Olsson i See: Herr talman! Jag har begärt ordet egentligen för att uttrycka min tacksamhet mot bevillningsutskottet för det beaktande som det har gifvit min motion. Utskottet synes äfven sympatisera med syftet i densamma, i det att utskottet säger, att det är visserligen icke något obilligt förslag till lindring i de små fastighetsägarnes skattebörd, som jag begärt, men detta oakadt afslogs denna begäran.

Det har förut här under diskussionens lopp i dag yttrats åtskilligt om bevillningsfritt afdrag för de mindre fastighetsägarna, hvilket också fått understöd ifrån åtskilliga håll. Men nu går min motion i en annan riktning och söker utjämna en större orättvisa, nämligen den orättvisa, som förefinnes de mindre fastighetsägarna emellan, i det att en, som är helt och hållet ägare till sin fastighet skattar eftersom fastigheten är taxerad och en annan, som kanske icke äger något eller omkring hälften af densamma — han är näm-

ligen skyldig mer eller mindre för sin fastighet — måste skatta lika mycket, hvilket utgör en dubbel börda för honom, då han har att dels betala ränta å lånt kapital och dels skatta för hvad han i verkligheten icke äger. Det har jag sökt på något sätt få utjämnadt, ehuru jag icke kunnat visa vägen direkt, utan hoppats, att utskottet skulle finna något lämpligt uttryck för hvad jag åsyftat. Utskottet motiverar bland annat sin hemställan om afslag därmed, att en sådan skatt som fastighetsskatten är en afkastningsskatt och således är af annan natur än inkomstskatt, som arbetare eller industriidkare utgöra. Ja, det är visserligen sant. Men för fastighetsägaren spelar afkastningen samma roll som inkomsten för inkomsttagaren, och därmed är det som man måste räkna. Utskottet har vidare bland annat motiverat sin hemställan om afslag med ett yttrande af kammarrätten att till skattebördan tages hänsyn vid köp af fastighet. Ja, det är visserligen sant. Men erfarenheten visar, att de, som blifvit fastighetsägare genom arf eller köp och skuldsatt sig vid köpet, i många fall måste sälja fastigheten till följd däraf, att de icke kunna bära räntebördan och de undan för undan växande skatterna. I vår ort ha många sålt sina fastigheter och flyttat till städerna och bruken. Där veta de, att de icke behöfva skatta för mer än de verkliga förtjäna. Men för fastigheter måste de skatta, fastän de i verkligheten icke äga desamma. Och flera ha sagt, att de skola göra som den och den gjort. På det sättet räkna de. Kammarrätten har i sitt yttrande öfver skattekommitténs betänkande äfven sagt, att det icke har yppats några egentliga klagomål i det afseendet. Ja, det kan visst vara sant. Men detta är en sak, som gäller de så kallade stilla i landet, och därpå beror nog, att det icke hörts klagomål. Men å andra sidan kan det nog höras klagomål från de lägre klasserna utan att de bli välvilligt mottagna. Hvad skall man alltså göra? Om man klagat, tages icke någon hänsyn till klagomålen, och om man icke klagat, behöfver ingenting göras. Emellertid har utskottet erkänt saken, och jag hoppas, att vid en kommande revidering af bevillningsförordningen hänsyn skall tagas till det förhållande jag här påpekat.

*Om ändringar
i gällande
bevillnings-
förordning.
(Forts.)*

Vidare anfördes ej. Hvad utskottet hemställt bifölls.

§ 10.

Härefter föredrogos hvar för sig och blefvo af kammaren godkända bankoutskottets utlåtande och memorial:

n:o 4, i anledning af väckt motion om inrättande af ett riksbankens afdelningskontor i Borås,

n:o 5, om användande af bankovinsten för år 1903; och

n:o 6, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upphäfvande af kungl. kungörelsen om belöningar för dem, som upptäcka efterapare eller förfalskare af bankens eller riksgäldskontorets sedlar eller de falska sedlarnes utpräglare, den 8 juli 1818.

*Angående
ändrad lydelse
af 17 kap. 7 §
handelsbalken.*

§ 11.

Därnäst i ordningen företogs till afgörande lagutskottets utlåtande n:o 17, i anledning af väckt motion med förslag till ändrad lydelse af 17 kap. 7 § handelsbalken.

Uti en inom Första Kammaren afgifven, till lagutskottet hänvisad motion, n:o 17, hade herr *Lundberg* föreslagit, att Riksdagen måtte för sin del besluta och antaga den ändrade lydelse af 17 kapitlet 7 § handelsbalken, att de i nämnda lagrum förekommande orden — —; så ock, vid förslag till bearbetande af andra grufvor än järngrufvor, i själfva grufvan; — — utbyttes mot orden: — — så ock vid förslag af grufdrift, i själfva grufvan; — —

Utskottet hemställde, att Riksdagen i anledning af förevarande motion ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t taga under öfvervägande, huruvida förlagsinteckning för grufdrift måtte, hvad järngrufvor anginge, utan olägenhet kunna medgifvas jämväl i själfva grufvan, samt, därest utredningen därtill gafve anledning, för Riksdagen framlägga förslag till lagändring i angifna syfte.

Reservation emot vissa delar af motiveringen hade afgifvits af herr *Lindhagen*.

Utskottets hemställan upplästes, hvarefter ordet på begäran lämnades till:

Herr *Lindhagen*, som yttrade: Herr talman! Den förevarande motionen afser att bereda grufdrift, som icke är förenad med bruksrörelse, tillfälle att lättare erhålla förlagslån genom att en sådan grufdrift skulle kunna få pantsätta äfven själfva grufvan, hvilket icke för närvarande låter sig göra. En sådan motion leder naturligtvis tankarne till de förhållanden, som råda i fråga om denna grufdrift, nämligen den stora exporten af järnmalm, som allt mer och mer uppblomstrar, och de olägenheter, som däraf kunna äga rum. Vid sådant förhållande synes det, som om en sådan sak som denna bör föranleda till att man väl betänker sig om hvad den ifrågasatta lagstiftningen egentligen innebär och hvilka följder den skall ha. Dessa förhållanden ha ju förut gjort statsmakterna många och stora bekymmer, och många och stora bekymmer komma fortfarande att vållas genom denna grufdrift, som icke är förenad med bruksrörelse, utan afsedd för export.

Nu har utskottet enligt mitt förmenande i sin motivering både begått rena felaktigheter och äfven inlåtit sig på ganska äfventyrliga antaganden, hvilket icke bör ske, då man står inför en så pass viktig fråga, och hvarigenom Riksdagen skulle kunna binda sin handlingsfrihet äfven för kommande tider.

Jag vill nu icke fästa mig så mycket vid att utskottet börjar med att säga, att denna järngrufvornas undantagsställning har sin upprinnelse från år 1882. Den härleder sig i själfva verket från år 1748, då denna lagstiftning kom till stånd. År 1882 inträffade, att man ville göra en ändring i samma lagstiftning, men att detta mötte

motstånd. Men man kan icke säga, att själfva denna lagstiftning däri fått sin upprinnelse. I denna felaktighet tycker jag åtminstone utskottet skulle kunnat medgifva rättelse i anledning af mitt yrkande. Men förhållandet är nog det, att ifall man ser saken ifrån dess början och tar i betraktande de betänkligheter, som åren 1882 och 1883 gjorde sig gällande i afseende på ändringar af denna lagstiftning, så bör man nog äfven komma till det resultat, att man bör vara lika betänksam nu. Utskottet synes emellertid för sin del icke hafva hyst en dylik uppfattning.

Det är härvid tvenne synpunkter, som äro af vikt och därför göra sig gällande.

År 1882 ville icke bruksägarna medgifva, att panträtt i fråga om förlag utsträcktes till att omfatta äfven själfva grufvan. De ansågo nämligen, att detta skulle vara till skada för förädlingsdriften, som därigenom skulle förlora den kredit, som då på annat sätt kom densamma till del, genom pantsättning af lottbref i affären, och af denna anledning förkastades det då framställda förslaget.

Nu uppstår den frågan: ha förhållandena så ändrats i detta afseende, att man icke längre bör taga hänsyn till nyssnämnda omständighet? Lagutskottet har nu genom mellanhand hört en — eller kanske någon mera — ledamot i Första Kammaren, som har noggrann kännedom om hithörande förhållanden, och med honom som auktoritet har utskottet helt enkelt förklarat, att man nu icke vidare behöfver taga hänsyn till hvad man år 1882 mest fäste sig vid. Utskottet säger sig ha från sakkunnigt håll inhämtat, att från grufindustriens synpunkt föreligga icke längre några betänkligheter i fråga om en lagändring i nu förevarande afseende.

Jag har då blott för min del påyrkat, att man skulle begära, att, innan en dylik lagstiftning komme till stånd, en utredning måtte ske därom, huruvida icke härvidlag åtskillig förädlingsindustri funnes för handen, som kunde lida skada och afbräck genom denna lagstiftning. Särskildt anser jag, att man icke bör lämna å sido all den bruksdrift, som, byggd på gammal grund, ännu finnes kvar här och hvar i bergslagerna, utan i motiveringen bör stå, att äfven sådana, som drifva dylik bruksrörelse, skola höras i frågan. Det kan ju hända, att just den eller de personer i Första Kammaren, som rådfrågades, icke känna alla olika slag af bruksdrift och de olika behof, som därvidlag kunna göra sig gällande. En dylik försiktighetsåtgärd har emellertid utskottet afvisat.

Vidare framställer sig den frågan, huruvida det öfver hufvud taget är en angelägenhet af allmän vikt att nu ytterligare uppmuntra järnmalmsexporten ifrån Norrland. Nu har utskottet själf medgifvit, att man kunde befara, att den här ifrågasatta lagstiftningen möjligen skulle kunna verka därhän, att landets järnmalmstillgångar hastigare än eljest uttömdes. Men utskottet säger, att man bör tillgripa andra medel för att afvärja en dylik fara. Men dessa medel hafva vi icke ännu, och därför böra vi vara försiktiga och icke obetingadt släppa ifrån oss de medel, som vi nu ha härvidlag, äfven om utskottets nämnda påstående kan i viss mån anses

*Angående
ändrad lydelse
af 17 kap. 7 §
handelsbalken.
(Forts.)*

*Angående
ändrad lydelse
af 17 kap. 7 §
handelsbalken.
(Forts.)*

innebära en sanning. Vi ha ju för att skydda oss i detta afseende under afvaktan på vidare utredning i ämnet inhiberat inmutningsrätten af malmfyndigheter å kronojord i Norrbotten, men då böra vi å andra sidan icke afhända oss de möjligheter, som vi nu ha att i någon mån hindra, att, som utskottet säger, »landets järnmalms-tillgångar hastigare än eljest uttömmas». Jag anser således, att man borde skriva något försiktigare. Utskottet borde ha föreslagit, att Riksdagen skulle begära en utredning af Kungl. Maj:t, huruvida verkligen dessa nu antydda farhågor äro af någon betydelse, en sak, hvarom utskottet själf icke kan ha någon närmare kännedom.

I slutet af sitt betänkande har utskottet vidare tillåtit sig ett yttrande, som jag anser att Riksdagen lika litet bör binda vid sitt ben. Den auktoritet, hvars sakkunskap på detta område utskottet anlitat, lärer någon tid, efter det han blifvit rådfrågad, yttrat, att han kommit att tänka på, att det tilläfvantys skulle kunna inträffa, att, äfven om icke grufindustrien hade någon olägenhet af en lagstiftning i nu ifrågavarande afseende, en sådan dock resulterade i, att det blefve lättare för utlänningar att komma i besittning af våra svenska grufvor. Utskottet har emellertid icke fäst samma afseende vid detta senare uttalande som vid det förut gjorda, utan utskottet skyndar sig att helt enkelt förklara, att någon dylik fara föreligger icke. Det förnämsta af utskottets skäl är då, att vi i 68 § grufstadgan ha förbud för utlänningar att inmuta mineralfyndigheter i riket. Detta är dock en mycket omtvistad fråga. Riksdagen har själf år 1902 godkänt ett lagutskottsutlåtande, däri lagutskottet förklarar, att denna bestämmelse mycket lätt kan eluderas, och den motionär, som då väckte frågan på tal, förklarade, att nämnda lagbestämmelse vore helt och hållet maktlös. Jag anser det då vara inkonsekvent af utskottet att nu påstå raka motsatsen och säga, att man i denna 68 § grufstadgan har ett fullständigt värn gentemot utlänningarna. Slutligen har också utskottet framhållit, att i hvarje händelse »förlagsinteckningen icke medför panträtt, utan allenast förmånsrätt». Det är ganska svårt att förstå, huru man därigenom skall kunna i någon afsevärd mån undanröjda den befarade olägenheten af utlänningars grufförvärf här i Sverige.

Då de betänkligheter, som jag nu uttalat, icke kunde vinna något som helst afseende vid den slutliga justeringen af betänkandet inom utskottet, af den anledningen att man där förklarade, att betänkandet då skulle få en helt och hållet annan karaktär, har jag därpå känt mig uppfordrad att reservera mig mot att, på sätt utskottet föreslagit, Riksdagen skulle i skrifvelse till Kungl. Maj:t binda sig vid delvis oriktiga och delvis förhastade påståenden, som kanske slutligen kunde komma att binda Riksdagens handlingsfrihet. Ehuru det under sådana förhållanden hade för mig varit naturligtast att yrka afslag å motionen, vill jag dock för min del nu framställa det yrkandet, att Riksdagen måtte godkänna utskottets hemställan, men med ogillande af motiveringen, och till detta yrkande tillåter jag mig nu, herr talman, att hemställa om bifall.

Herr Zetterstrand: Herr talman! Inom utskottet ha vi varit fullständigt ense om, att en skrivelse måtte aflätas till Kungl. Maj:t med anhållan, det täcktes Kungl. Maj:t taga i öfvervägaade, huruvida förslagsintekning för grufdrift må, hvad järngrufvor angår, utan olägenhet kunna medgifvas jämväl i själfva grufvan samt, därest utredningen därtill gifver anledning, för Riksdagen framlägga förslag till lagändring i angifna syfte.

Däremot har det ju, som herr Lindhagen påpekat, varit något olika uppfattning rörande affattningen af motiveringen i detta ärende. Nu föreställer jag mig, att när denna fråga kommer till Kungl. Maj:t, så skall Kungl. Maj:t ta hänsyn ej blott till hvad utskottet, utan också till hvad herr Lindhagen sagt i sin motivering och hvad han yttrat därom, att man bör gå till väga med stor försiktighet. Sålunda tror jag det är likgiltigt, hvilket beslut kammaren här fattar. Bifaller kammaren utskottets förslag, så vill jag däri inlägga, att Kungl. Maj:t äfven måtte ta hänsyn till de synpunkter, som herr Lindhagen framställt. Om det åter är så, att kammaren bifaller herr Lindhagens motivering och ogillar utskottets motivering, så blir följden den, att all motivering bortfaller — ty kamrarne stanna då i olika beslut rörande motiveringen — och då måste Kungl. Maj:t ta hänsyn till såväl den ena som den andra motiveringen. Och jag tror, att båda motiveringarna kunna vara förtjänta af att tagas i öfvervägande. För mig ställer det sig likgiltigt, hvilketdera kammaren gör, då vi i alla fall komma att aflåta denna skrivelse, som jag tror har sitt befogande.

Då jag sålunda tror, att Kungl. Maj:t under alla omständigheter kommer att ta hänsyn till såväl den ena som den andra motiveringen, tar jag mig friheten yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Lindhagen: Herr Zetterstrand har ju — såvidt jag kunnat förstå — nu medgifvit, att den erinran, jag gjort, har sin befogenhet. Men det är väl icke detsamma, om denna kommer fram endast i form af en reservation som om Riksdagen på något sätt skulle uttala sig för densamma. I hvarje fall måste det anses olämpligt, att Riksdagen antar en motivering, som är i visst afseende oriktig, i vissa afseenden kanske förhastad och i ett fall stridande mot den motivering, som i annat ärende antogs 1902. Då tycker jag det är riktigtare, om kammaren — såsom ibland sker — antager utskottets hemställan, men med ogillande af motiveringen.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad samt herr talmannen i enlighet med de därunder gjorda yrkandena framställt propositioner dels på bifall till utskottets hemställan och dels på bifall till berörda hemställan men med ogillande af utskottets motivering, förklarade herr talmannen sig anse den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Emellertid begärdes votering, hvilken ock företogs efter följande nu uppsatta och af kammaren godkända omröstningsproposition:

*Angående
ändrad lydelse
af 17 kap. 7 §
handelsbalken.
(Forts.)*

*Angående
ändrad lydelse
af 17 kap. 7 §
handelsbalken.
(Forts.)*

Den, som vill, att kammaren bifaller lagutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande n:o 17, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan med ogillande af utskottets motivering.

Voteringen utföll med 77 ja, men 90 nej; och hade kammaren alltså bifallit utskottets hemställan med ogillande af den af utskottet anförda motiveringen.

§ 12.

*Angående
förbud i vissa
fall att i firma
använda ordet
bank.*

Härefter föredrogs lagutskottets utlåtande n:o 18, i anledning af väckta motioner angående dels ändring af 6 § i lagen den 28 juni 1895 om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet, dels ock tillägg till 9 § i lagen den 13 juli 1887 angående handelsregister, firma och procura.

Lagutskottet hade till behandling fått emottaga två inom Första Kammaren afgifna motioner, n:is 39 och 40, däri herr *Sjöcrona* föreslagit:

i motionen n:o 39, att Riksdagen ville för sin del antaga följande förslag till

Lag

angående ändring af 6 § i lagen den 28 juni 1895 om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet.

Härigenom förordnas, att 6 § i lagen den 28 juni 1895 om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet skall erhålla följande lydelse:

Förenings firma skall innehålla ordet »förening» samt, där medlemmarne ej åtaga sig personlig ansvarighet, orden »utan personlig ansvarighet», och, där medlemmarne åtaga sig till visst belopp begränsad personlig ansvarighet, orden »med begränsad personlig ansvarighet». Ej må firman innehålla personnamn eller ordet »bolag», ej heller må i firman användas ordet »bank».

Ny firma skall tydligt skilja sig från andra, hos samma myndighet förut enligt bestämmelserna i denna lag registrerade, ännu bestående.

Denna lag träder genast i kraft.

samt i motionen n:o 40, att Riksdagen ville för sin del antaga följande förslag till

Lag

om ändrad lydelse af 9 § i lagen angående handelsregister, firma och prokura den 13 juli 1887.

Härigenom förordnas, att 9 § i lagen den 13 juli 1887 angående handelsregister, firma och prokura skall erhålla följande lydelse:

Enskild näringsidkare — — — (lika som förut) — — — bolagsmans ansvar. Enskild näringsidkare eller annat bolag än sådant, som omförmäles i lagen den 18 september 1903 angående solidariska bankbolag, må icke i sin firma använda ordet bank.

Denna lag träder genast i kraft.

Utskottet hemställde:

1:o att Riksdagen, i anledning af förevarande motion n:o 39, ville för sin del antaga följande

Lag

angående ändrad lydelse af 6 § i lagen den 28 juni 1895 om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet.

Härigenom förordnas, att 6 § i lagen den 28 juni 1895 om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet skall erhålla följande ändrade lydelse:

Förenings firma skall innehålla ordet »förening» samt, där medlemmarne ej åtaga sig personlig ansvarighet, orden »utan personlig ansvarighet», och, där medlemmarne åtaga sig till visst belopp begränsad personlig ansvarighet, orden »med begränsad personlig ansvarighet». Ej må firman innehålla personnamn eller ordet »bolag».

Ny firma skall tydligt skilja sig från andra, hos samma myndighet förut enligt bestämmelserna i denna lag registrerade, ännu bestående firmor.

Angående förbud för förening, som är att anse såsom penninginrättning, att i sin firma använda ordet bank är särskildt stadgadt.

2:o att Riksdagen, i anledning af förevarande motion n:o 40, ville för sin del antaga följande

Lag

om ändrad lydelse af 9 § i lagen den 13 juni 1887 angående handelsregister, firma och prokura.

Härigenom förordnas, att 9 § i lagen den 13 juni 1887 angående handelsregister, firma och prokura, sådant nämnda lagrum lyder enligt lagen den 28 juni 1895, skall erhålla följande ändrade lydelse:

Enskild näringsidkares firma skall innehålla hans tillnamn med eller utan förnamn. Ej må i firman intagas något, som antyder, att firman innehafves af ett bolag eller en förening.

*Angående
förbud i vissa
fall att i firma
använda ordet
bank.
(Forts.)*

Angående
förbud i vissa
fall att i firma
använda ordet
bank.
(Forts.)

Firma för handelsbolag skall, då icke alla bolagsmännen äro i firman namngifna, innehålla namnet å minst en af dem med ett tillägg, som antyder, att flere bolagsmän finnas. I handelsbolags firma må ej intagas namn å annan person än bolagsman.

Finnes kommanditdelägare, skall firman innehålla ordet »kommanditbolag». Ej må eljest i firma, som efter denna lag registreras, intagas något, som antyder begränsning af innehafvarens eller bolagsmans ansvar.

Angående förbud för enskild man och vissa enskilda penninginrättningar att i sin firma använda ordet bank är särskildt stadadt.

Reservation hade afgifvits af herr *Segerdahl*, som föreslagit:

1:o att herr Sjöcronas motion n:o 39 icke måtte af Riksdagen bifallas;

2:o att herr Sjöcronas motion n:o 40 icke heller måtte af Riksdagen bifallas.

Sedan utskottets under *punkten 1:o* gjorda hemställan blifvit uppläst, begärdes ordet af:

Herr *Segerdahl*, som anförde: Herr talman, mina herrar! Jag anhåller att få uppehålla kammaren en liten stund vid denna fråga, fastän den ju är af jämförelsevis liten vikt. Jag önskade nämligen få anföra något till grund för den reservation, jag fogat vid utskottets betänkande.

Jag har till en början varit af något olika mening mot utskottets pluralitet angående hvad motionären verkligen menat. För att få reda därpå, måste man gå till riksdagshandlingar från föregående år, ty någon motivering har icke bifogats de väckta motionerna. Jag skall icke nu vidare fästa mig vid detta eller försöka redogöra för de grunder, på hvilka jag ansett att motionären äfven i det anförande, han höll i Första Kammaren och som åberopas som grund för motionerna, verkligen velat en saklig ändring i lagen och icke blott en ändring af formell art. Men jag vill framhålla, att af det lagförslag, som motionären nu framlagt, visar sig enligt min uppfattning, att han åsyftar en *saklig* ändring. Det kan hända, att han förra året endast tänkte på det formella. Men i år har han, jämte detta, tänkt på något annat, något sakligt. Är det nu så, att han gjort detta, då betraktar jag hans förslag endast som en halfåtgärd. Han har nämligen föreslagit ändring i två lagar, lagen angående registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet och lagen angående handelsregister, firma och prokura, men underlåtit att föreslå motsvarande ändring i aktiebolagen, som innehåller reglerna för aktiebolags registrering. Af detta skäl har jag icke kunnat förorda bifall till motionärens förslag. Jag anser, att det är för litet omfattande.

Utskottet har emellertid ansett hans förslag vara af endast formell art. Jag har dock icke heller kunnat sluta mig till utskottets förslag af liknande skäl, nämligen att jag anser det för litet om-

fattande. Ty skall det i de ifrågavarande två lagarne införas hänvisning om tillvaron af ett lagstadgande i en annan lag, så borde fordras, att en motsvarande hänvisning också infördes i den tredje lagen, det vill säga aktiebolagslagen. Det kan visserligen sägas, att aktiebolagsregistret föres af en enda hela riket omfattande myndighet, nämligen kungl. patent- och registeringsverket, och att denna myndighet, som också har att registrera bankbolag, väl bör känna till hvad banklagen innehåller angående förbud för begagnande af ordet bank för firma i vissa fall. Jag vill icke neka till, att detta kan vara riktigt. Men jag anser, att detsamma gäller äfven rörande de myndigheter, som hafva att föra föreningsregistret och handelsregistret för landsbygden. Dessa myndigheter äro, som bekant, Konungens befallningshafvande. Vore det någon annan än en landshöfding, som ifrågasatt, att Konungens befallningshafvande icke skulle äga kännedom om banklagens föreskrifter, så skulle jag vilja säga, att det nästan varit en förolämpning mot Konungens befallninghafvande. Ty herrarne skola erinra sig, att i de lagar, som antogos här förra året, ha Konungens befallningshafvande fått sig medgifven en ganska vidsträckt kontrollerande makt öfver de enskilda bankerna och måste sålunda sätta sig in i dessa lagar.

Hvad nu särskildt angår det stadgande, till hvilket lagutskottet föreslagit, att hänvisningar från andra lagrum skola göras, nämligen 10 § i lagen angående solidariska bankbolag, så har Konungens befallningshafvande i samma lag uttryckligen fått sig ålagdt just att vaka öfver efterlefnaden af detta stadgande. Föreskriften om att ordet bank ej får i firma användas af enskilda personer eller andra enskilda penninginrättningar än solidariska bankbolag, sparbanker och bankaktiebolag återfinnes i 10 § 3 mom. af lagen om solidariska bankbolag, och i 84 § af samma lag heter det: »Bryter någon mot hvad i 10 § 3 mom. finnes stadgadt, äge Konungens befallningshafvande föreskrifva rättelse.» Jag anser det vara alldeles obehörigt att antaga, att Konungens befallningshafvande, som ena dagen tillämpar lagen om solidariska bankbolag, den andra dagen, då det gäller att registrera en förening eller ett handelsbolag, icke skall komma ihåg, hvad som står i banklagen, och jag tror därför, att en sådan hänvisning, som lagutskottet föreslagit, är alldeles obehöflig hvad Konungens befallningshafvande angår.

Men, säger man, om hänvisningen är obehöflig för Konungens befallningshafvande, så kan den vara af nytta och vikt för magistraterna, som också hafva att föra handelsregister. Ja, det kan ju vara, att det ibland skulle kunna vara nyttigt för magistraterna att hafva en sådan hänvisning, men jag tänker, att, om något så ovanligt inträffade som att hos en magistrat begärdes registrering af en firma, i hvilken förekomme ordet bank, vederbörande magistrat nog själf skulle börja fundera på, om detta kunde vara lagligt eller icke, och då åtminstone tämligen lätt kunna hitta stadgandet i banklagen.

Jag vill framhålla ett annat skäl, som också föranledt mig att yrka afslag å ifrågavarande framställning. Det förslag, som lag-

*Angående
förbud i vissa
fall att i firma
använda ordet
bank.
(Forts.)*

*Angående
förbud i vissa
fall att i firma
använda ordet
bank.
(Forts.)*

utskottet nu framlagt, skulle ju kunna medföra en eller annan liten fördel för några tjänstemän. Men man får tänka på, om verkligen dessa fördelar motsvaras af allt det arbete, som skulle komma att behövas för att bringa de ifrågasatta lagändringarna till stånd. Först skulle en skrifvelse aflåtas från Riksdagen till Kungl. Maj:t. Därefter skulle alla Konungens befallningshafvande höras och dessa myndigheter i sin ordning höra alla magistrater. När alla dessa yttranden kommit in, skulle ärendet beredas i departementet. Justitiedepartementet är emellertid för närvarande så öfverhopadt af arbete i anledning af riksdagsskrifvelser, att Kungl. Maj:t funnit sig böra tillkalla två extra medhjälpare åt byråchefen för lagärenden. När ärendet slutligen hade behandlats i departementet, skulle lagförslaget föredragas i högsta domstolen, och därefter skulle utfärdas en lag. Jag frågar: är det verkligen mödan värdt att göra allt detta arbete för att i ett par lagar få inrycka en hänvisning till ett redan gällande lagbud? Jag kan icke tycka detta.

Jag tror, att motionären skulle i ganska stor mån hafva vunnit sitt syfte, om han vändt sig till utgifvarne af våra vanliga lag-editioner och hos dem anhållit, att de i nästa upplagor ville under vederbörliga paragrafer i föreningslagen och firmalagen införa en hänvisning till 10 § i lagen om solidariska bankbolag. Detta skulle enligt min mening hafva varit en alldeles tillräcklig åtgärd.

På grund af hvad jag nu anfört, anhåller jag, herr talman, att få yrka afslag såväl å motionen som å utskottets betänkande i den föreslagna punkten.

Herr Zetterstrand: Jag vill börja med att gifva reservanten alldeles rätt däri, att denna fråga icke alls är af stor betydelse, utan är mycket ringa. Men det är ledsamt nog så, att lagutskottet måste handlägga många frågor, som icke äro af synnerlig vikt, men som vi likväl måste behandla så godt vi kunna.

Jag vill nu icke uppträda till försvar för motionen, då utskottet ju intagit en något annan ställning än motionären, utan jag skall endast bemöta hvad reservanten anfört gentemot utskottets hemställan.

Reservanten har både i sin reservation och muntligen medgifvit, att ett antagande af detta förslag skulle för vissa tjänstemän medföra fördelar. Detta är just hvad lagutskottet tänkt sig, och det är därför utskottet tillstyrkt förslaget. Detta har den betydelse, att de myndigheter, som hafva att tillämpa lagarna om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet och om handelsregister, firma och procura, få någon lättnad vid behandlingen af dithörande ärenden. Men då invänder reservanten, att samma skäl, som tala för ett underlättande af arbetet för dessa myndigheter, också tala för att en likartad hänvisning borde införas i lagen om aktiebolag. Men att samma skäl skulle tala för en sådan förändring, är just det, som jag ville bestrida. Den myndighet, som skall handlägga ärenden rörande registrering af aktiebolag, är patent- och registreringsverket. Denna myndighet har icke annat att göra än att syssla

med sådana saker och behöfver sannerligen icke ifrågavarande hänvisning. Skall denna hänvisning öfver hufvud vara behöflig — hvilket jag icke vill säga, att den i särdeles hög grad är — så är det just för de myndigheter, som hafva att tillämpa de andra lagarna. Dessa myndigheter hafva så otroligt många andra ärenden att handlägga och kunna därför lätt göra sig skyldiga till ett förbiseende i det afseende, hvarom nu är fråga. Men patent- och registreringsverket kan omöjligen göra sig skyldigt till ett förbiseende i detta hänseende, och därför är en ändring i aktiebolagslagen efter mitt förmenande obehöflig.

*Angående
förbud i vissa
fall att i firma
använda ordet
bank.
(Forts.)*

Hvad beträffar talet om att det skulle vara förenadt med så stora omgångar och besvärligheter att få lagen till stånd, så tror jag ej, att detta skulle blifva fallet. Det är nu icke fråga om en skrifvelse, utan om ett lagförslag, och jag tror, att detta lagförslag kan af regeringen ganska enkelt expedieras och antagas.

Jag yrkar för min del bifall till utskottets hemställan.

Vidare anfördes ej. Efter det herr talmannen gifvit propositioner å de under öfverläggningen framställda yrkandena, blef utskottets i denna punkt gjorda hemställan af kammaren bifallen

Punkten 2:o).

Hvad utskottet hemställt bifölls.

§ 13.

Vidare föredrogs och godkändes lagutskottets utlåtande n:o 19, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar af förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862.

§ 14.

Slutligen företogs till afgörande lagutskottets utlåtande n:o 20, i anledning af väckta motioner om lagstadgad stängningstid för handelsbutiker m. m.

*Om lagstadgad
stängningstid
för handels-
butiker m. m.*

I en inom Andra Kammaren väckt och till lagutskottets behandling hänvisad motion, n:o 4, hade herr *K. G. Karlsson* i Göteborg, med hvilken herr *Faxe* instämt, så vidt anginge motionens syfte, hemställt, att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta utreda frågan om lagstadgad stängningstid för handelsbutiker och i samband därmed undersöka, hvilka ändringar i nu gällande bestämmelser rörande gatuhandeln, som införandet af lagstadgad stängningstid skulle göra nödvändiga, samt till Riksdagen inkomma med de förslag, som sagda utredning kunde föranleda.

Om lagstadgad
stängningstid
för handels-
butiker m. m.
(Forts.)

I sammanhang med ofvanberörda motion hade utskottet till handling förehaft en af herr *J. J. Byström* inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 25, däri hemställdes, att Riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta, med särskild hänsyn till att handelsarbetaren måtte kunna beredas drägligare villkor i sin verksamhet, utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till bestämmelser om bestämd stängningstid för handelsbodas, och att dessa bestämmelser måtte varda sådana, att under den tid, handelsbod vore stängd, varuförsäljning utom hus ej finge tillåtas.

I denna motions syfte hade herrar *Eklund*, *Branting*, *Pettersson* i Södertälje och *Nyström* instämt.

Utskottet hemställde, att Riksdagen i anledning af förevarande motioner måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t taga under öfvervägande, huruvida och på hvilka villkor kommun kunde berättigas att bestämma viss tid, under hvilken inom kommunen belägna handelsbutiker skulle hållas stängda, samt för Riksdagen framlägga det förslag till lagbestämmelser, hvartill utredningen kunde gifva anledning, äfvensom i sammanhang därmed förslag till erforderliga ändringar i gällande lagstiftning rörande gatuhandeln.

Vid utlåtandet hade fogats reservation af herrar *Hasselrot*, *Hedenstierna* och *Gustaf Andersson*, hvilka ansett, att utskottet bort afstyrka bifall till ifrågavarande motioner.

Efter det utskottets hemställan blifvit uppläst, lämnades på begäran ordet till:

Herr *Persson* i Stallerhult, som yttrade: Motionärerna hafva i sina föreliggande förslag förordat en skrivelse till Kungl. Maj:t om införandet af en lagstadgad stängningstid för handelsbutiker m. m., och lagutskottet har nu tillstyrkt dessa förslag samt hemställt, att bestämmanderätten i detta afseende skulle tillkomma de kommunala myndigheterna. Det kan väl anses vara väl tidigt att yttra sig här om, då det endast är fråga om en skrivelse och att det vore tillräckligt att först då yttra sig, då lagförslaget förelåg till Riksdagens afgörande, men då man är emot en sådan skrivelse, så anser jag, att det är rättast att redan nu yttra sig.

Motionärernas förslag grunda sig därpå, att det i handelsyrket skulle vara en alltför lång arbetstid, och jag vill visst icke förneka, att det förhåller sig så, men då man närmare undersöker alla de yrken, som finnas i vårt land och som utgöra den enes eller den andres lefvebröd, så finner man, att det är ofantligt många, som få anstränga sig mycket mera än handelsbiträdena. Jag är öfvertygad om, att skulle man nu inskränka friheten i detta fall, så skulle detta knappast mottagas med tacksamhet, och det är möjligt, att många

skulle få ett knappare bröd att lefva af, än de för närvarande hafva. Det skall väl i alla fall taga sig underligt ut, om man i idel välmening att söka skaffa frihet i stället åstadkommer idel tvång, och jag tror, att motionärernas förslag skola mötas af så mycket motstånd, att ingen frihet uppkommer.

Om lagstadgad stängningstid för handelsbutiker m. m.
(Forts.)

Nu stödja motionärerna sina förslag på Sveriges allmänna handelsförenings uttalande. Denna förening har, såsom i motionen är framhållet, haft årsmöten såväl år 1900 som 1903, och vid mötet 1900 kom handelsföreningen till det resultat, att frågan om lagstadgad stängningstid för handelsbutiker vore så föga känd, att handelsföreningen beslöt att öfverlämna frågan till förvaltningsutskottet för vidtagande af de åtgärder, som kunde anses påkallade. För att få denna fråga utredd, beslöt förvaltningsutskottet att till handelsföreningarna inom landet utsända ett frågeformulär, och detta formulär, som innehåller icke mindre än åtta frågor, finnes antecknadt i en af motionerna. Jag skall visst icke uppläsa alla, utan endast hålla mig till några, hvilka det egentligen gäller, nämligen frågorna 6 och 7. Frågan 6 innehåller: »Skulle minskad arbetstid och tidigare stängningstid utan olägenhet kunna i Eder ort införas?» och den 7:de frågan »Finnes någon allmän önskan bland ortens handlande i sådant afseende?»

Därjämte uppräknas i motionen åtskilliga platser, hvarifrån svar ingått, och ser man efter, huru dessa ställa sig, så äro de flesta af dem nej, nej. Således finner handelskåren för sin del icke skäl att svara ja på dessa frågor, och ser jag vidare efter, hvad de båda städer i den ort, jag tillhör, svarat, så hafva äfven de svarat nej. I dessa städer finnes det dock icke endast skickliga och förståndiga handelsföreståndare, utan äfven duktiga biträden, och jag är öfvertygad om, att de tänkt sig väl för, innan de svarat. Beträffande en af motionärerna finna vi, att från hans stad hafva svaren blifvit: icke för närvarande å frågan 6 och nej på frågan 7. Valmännen önska således icke någon förändring, men icke desto mindre framhålles det såsom önskvärdt.

Öfvergår man sedan till frågan 8: »Hvilken åsikt hafva ortens handlande om lagstadgad stängningstid?», så har det mångenstädes svarats: Det är icke möjligt att genomföras, det är olämpligt och det behöfves icke. På detta sätt förhåller det sig med dessa svar, som ligga till grund för motionen.

Nu säga visserligen motionärerna om dessa svar:

»Rörande dessa svar må erinras, att i de flesta fall har större delen af handelskåren, nämligen handelsbiträdena eller »betjäningen», såsom det heter i den officiella statistiken, icke haft tillfälle att uttala sig. Skulle äfven de hafva hörts, hade förvisso svaromålen blifvit utöfver hela linjen betydligt mera positiva till förmån för en lagstadgad stängningstid.»

Det är ju alldeles klart som dagen, hurudana svaren då blifvit, åtminstone i många fall, men icke får man bygga en lagstiftning eller en skrifvelse till Kungl. Maj:t på sådana grunder. Det förekommer visserligen en liten broschyr, som ett handelsbiträde skrifvit,

*Om lagstadgad
stängningstid
för handels-
butiker m. m.
(Forts.)*

men i alla fall får man väl icke fästa sig så mycket vid sådant, när man skall skriva till Kungl. Maj:t. Och om en handelsbutik stänges, hvad hindrar väl handelsmannen att han kan befalla sina tjänare att arbeta lika träget för stängda dörrar?

Kommer man sedan till Sveriges allmänna handelsförenings möte år 1903, så förelåg där till behandling en från Luleå köpmannaförening inkommen motion, hvilken innehöll, att Sveriges allmänna handelsförening måtte till Kungl. Maj:t göra underdånig framställning om framläggande för 1904 års Riksdag af förslag till lagbestämmelser därom, att alla försäljningslokaler, åtminstone i städer, köpingar och municipalsamhällen, skulle vara stängda sist kl. 8 e. m. och icke finge öppnas tidigare än kl. 6 f. m. samt att all försäljning af varor utomhus skulle förbjudas under den tid försäljningslokalerna skulle vara stängda.

Detta föranledde en lång debatt, för hvilken äfven finnes redogjort i motionen, och den slutade med att det öfverlämnades till förvaltningsutskottet att afgifva förslag i frågan. Förvaltningsutskottet uttalade emellertid såsom sin åsikt, att detta borde ordnas på frivillighetens väg; man behöfde icke lagstifta om detta.

Jämför man nu det af Luleå köpmannaförening framställda förslag om att försäljningslokaler skulle vara stängda sist kl. 8 e. m. och öppnas tidigast kl. 6 f. m. med alla de svar, som ingått på de framställda frågorna, och som finnas införda i motionen, så finner man, att det är nästan ingen enda, som har öppet så länge, som Luleå köpmannaförening ifrågasatt. Jag anser således, att den af motionären föreslagna skrifvelsen är alldeles öfverflödigt och att motionären själf visat med hvad han sökt bevisa, att man kommer till raka motsatsen. Det skulle väl vara märkvärdigt, om en handelsman, som själf förestår sin handel — och det är påvisadt att det är mer än hälften — icke under viss tid skulle få betjäna sina kunder, då han handlar med lagliga varor. Om herrarne få sin vilja fram, så kan det hända, att det resulterar däri, att en fattig arbetare, som dyrt förvärfvat sin dagspenning för att köpa lifsmedel för sig själf och sin familj, får gå från den ena butiken till den andra och så kanske finner, att ingen annan butik är öppen än krogen.

Jag yrkar afslag å såväl motionärernas som utskottets förslag.

Herr *Bengtsson* i Bjärnalt instämde häruti.

Herr K. G. Karlsson i Göteborg: Det förvånar mig icke, att talarens ord mottogos med bravorop, då han begagnade sig af ett sådant argument som det sista. Det borde kanske hafva förvånat mig, men det är ju så vanligt, att man lyckas fånga personer med slagord, och det var just hvad den ärade talaren gjorde. Han talade om den fattiga arbetaren, som efter slutadt arbete och efter vid sen tid bekommen dagspenning skulle gå hem, men som, om ifrågasvarande motioner bifölles, i stället skulle hamna på krogen, därför att det icke bereddes honom tillfälle att förskaffa sig nyttigare varor, än som på en krog kunna erhållas.

Om man litet noggrannare satt sig in uti hvad här är fråga om — och det borde man göra, innan man yttrar sig — så borde det vara klart, att inga sådana följder, som den ärade talaren befarade, kunna komma att uppstå.

Om lagstadgad stängningstid för handelsbutiker m. m.
(Forts.)

Hvad är det nu utskottet föreslagit? Jo, utskottet har föreslagit, att man inom de olika kommunerna skulle erhålla en viss frihet med afseende å bestämmandet om butikernas öppenhållande, och det finnes väl ingen, som, om han blir tillfrågad om sin innersta tanke, skulle vilja erkänna, att det i våra kommuner, vare sig i lands- eller stadskommunerna — i hufvudsak är det ju här fråga om stadskommunerna, ty på landsbygden får väl lagen bra liten tillämpning — skulle finnas folk, som är så oklokt, att något dylikt skulle kunna uppstå som den eventualiteten, hvilken den siste ärade talaren utmålade.

Han nämnde i början af sitt anförande, att ett förslag, sådant som det föreliggande, skulle, om det bifölles, icke mottagas med tacksamhet af dem det rör. Jag tror emellertid, att man med ganska stor bestämdhet kan våga göra ett alldeles motsatt uttalande. Talaren har med stöd af en del uppgifter, som återfinnas i den af herr Byström väckta motionen, framhållit, att på en del frågor lämnats svar, af hvilka man kunde sluta sig till, att på en hel del platser den ifrågasatta reformen vore öfverflödig. Detta har han alldeles rätt uti, och på sådana platser kommer ett bifall till detta förslag icke heller att medföra något resultat. Men det är just för de platser, som behöfva reformen, som förslaget är väckt, och sådana platser finnas i stor mängd.

Han nämnde om en broschyr, som ett handelsbiträde skulle hafva skrivit. Jag skall då be att få påpeka, att här i kammaren och för öfrigt i båda kamrarna har på sista tiden utdelats en broschyr, ganska väl skrifven, däruti man mycket ifrigt uttalat sig till förmån för det föreliggande förslaget. Men denna broschyr är icke skrifven af ett handelsbiträde. Om det nu icke är af någon betydelse för den ärade talaren, att ett handelsbiträde uttrycker sin önskan, så vill jag nämna, att denna broschyr är utgifven af minuthandlareföreningen i Göteborg, i hvilken icke ett enda handelsbiträde är medlem, utan endast handelsidkare.

Då man nu talar om att detta förslag icke skulle hafva sympatier ens bland dem det gäller, så vill jag påpeka hvad i motionen framhållits, nämligen för det första den nyss af mig omnämnda broschyren, hvilken visar, att åtminstone i Göteborg förslaget omfattats med stort intresse och stora sympatier. Och jag skulle kunna gå så långt, att det är just de bland Göteborgs minuthandlare uttalade önskningsarna, som kommit mig att väcka ifrågavarande motion, ty det är icke nog med denna broschyr, utan äfven enskilde hafva anmodat mig att framlägga denna motion.

Vidare har Stockholms specerihandlareförening vid ett förra året hållet sammanträde beslutat att biträda Göteborgs minuthandlareförenings uttalande i den nu alltmåra framträngande frågan om lagstadgad stängningstid för handelsbutiker, dock med uttalande af

*Om lagstadgad
stängningstid
för handels-
butiker m. m.
(Forts.)*

önskvärdheten, att stängningstiden bestämmas från kl. 8 på aftonen till kl. 6 på morgonen.

Från Karlstads handelsförening har jag förra året mottagit en skrifvelse, så lydande:

»Med anledning af det intresse ni visat den idé om lagstadgad stängningstid för hanhelsbutiker, som utgått från Göteborgs minuthandelsförening, får Karlstads handelsförening, som i dag haft extra sammanträde för frågans behandling och enhälligt anslutit sig till Göteborgs minuthandelsförenings förslag, härmed vördsamt anhålla, att ni, då frågan förekommer i Riksdagen, måtte skänka den edert välvilliga understöd.»

Slutligen vill jag nämna, att vid ett möte med detaljhandlandena inom Malmö med omnejd den 13 nästlidne december antogs en så lydande resolution:

»Malmö minuthandlande, representerande alla branscher, samlade till möte i frågan om lagstadgad butikstängningstid, uttala sin fulla anslutning till den af Göteborgs minuthandelsförening gjorda motiveringen i frågan och ena sig om öppethållande söckendagar tiden 6 f. m.—8 e. m. och sön- och helgdagar intill klockan 9 f. m., samt att all varuförsäljning utomhus tillåtes endast under nämnda tid.»

Jag tror, att af allt detta framgår, att vi icke sakna sympatier för ifrågavarande förslag.

Däremot de platser, som den ärade talaren åsyftade, och på hvilka redan ganska goda förhållanden i ifrågavarande afseenden råda, det är en del småstäder, där vederbörande köpmän hafva lätt att komma öfverens. Men svårigheten att åstadkomma en öfverenskommelse är mycket större i de större samhällena.

Den ärade talaren nämnde, att man icke skulle mycket vinna genom ett bifall till ifrågavarande förslag, ty det är ingenting, som hindrar principalerna att tvinga sina biträden till arbete inom stängda dörrar. Detta vittnar också om hans obekantskap med den fråga det här gäller. Om det tarvas arbete utöfver stängningstiden, må det blifva en sak, som vederbörande afgör med sina biträden. Men nödvändigheten af ett lagstadgande på detta område är beroende därpå, att man icke kan åstadkomma någon öfverenskommelse mellan vederbörande på frivillighetens väg. Den erfarenheten har man jorden rundt; och vårt land vore ingalunda det första, där en lagstiftning på detta område skulle komma till stånd, om motionen bifölles. Jag har i min motion redogjort dels för lagstiftningen i Tyskland och dels för lagstiftningen i Norge, och jag vill icke här upptaga tiden med att redogöra för desamma.

Rörande svårigheten att på frivillighetens väg komma till ett mål, vill jag dock erinra om, hvad jag i min motion omnämner, nämligen att det i England har länge funnits ett sällskap, afsedt uteslutande att arbeta för tidigare butikstängning. Detta sällskap har, med engelsmännens sinne för fria institutioner, icke velat inslå på vägen med lagstadgad stängningstid; men en 50-årig erfarenhet har lärt vederbörande, att nu gifves ingen annan utväg att nå målet än att ingå på lagstiftningens område. Också hafva starka sympa-

tier för saken yppat sig, både i öfver- och underhuset, hvarför man väntar ett lagförslag i ärendet.

Ja, herr talman, här skulle kunna vara mycket att tillägga. Men då tiden är långt framskriden, vill jag icke upptaga kammaren längre, utan ber blott, att kammaren må bifalla utskottets förslag.

Om lagstadgad stängningstid för handelsbutiker m. m.
(Forts.)

Herr Byström: Herr talman! Jag vill säga till talaren på västgötabänken, att om förteckningen på de platser, där de gjort uttalanden rörande stängningstiden, varit sådan, som han sade, så hade jag säkerligen icke tagit in den i motiveringen till min motion. Ty då skulle jag hafva ansett, att den gick stick i stäf mot den mening jag ville framhålla; och dessa åsikter hade ju kunnat komma fram ändå. Nu förhåller det sig så, att den fråga, han särskildt vidrörde, nämligen den 8:de af dem, som utsändts till köpmannaföreningarna i landets olika delar, lyder så här:

»Hvilken åsikt hafva ortens handlande om lagstadgad stängningstid?»

Nu är det från 40 à 50 platser, som svar inkommit. Och af dessa svar är det ungefär 12, som säga:

»Den är obehöflig» eller

»De ogilla den» eller

»Meningarna äro delade» eller

»Den kan ju vara bra, men det är osannolikt, att den kommer till stånd» eller dylikt.

Det är icke mer än högst en tredjedel, ja det begränsar sig nästan till en fjärdedel af svaren, som utfallit på det sätt herr Carl Persson framhållit för kammaren, då däremot cirka 30 svar alldeles bestämdt gå ut på, att den lagstadgade stängningstiden är önskvärd och nyttig. Detta kan ju kammaren själf öfvertyga sig om genom att läsa förteckningen i min motion, där ju svaren anförts just därför att de äro af detta innehåll.

Sedan har också samma talare erinrat om, att jag i min motion nämner, att en del af dem, som äro intresserade i handelsyrket, icke fått uttala sig i frågan i de svar, som afgifvits från de olika orterna. Det är ju alldeles gifvet, att då dessa föreningar, nämligen köpmannaföreningarna, bestå af hvad som i statistiken kallas »handlande», så har icke den afdelning af handelskåren, som kallas »betjante», kunnat få något ord med i laget speciellt med afseende på dessa svar. Och huru man än må vara sinnad med hänsyn till handelsbetjante, skall man väl icke alldeles ringakta deras mening, då det icke minst är för deras skull, som denna lagstiftning behöves. Denna kår räknar i vårt land mellan 30 och 40 tusen personer. Och de möten, som uttalat sig i frågan, hafva varit ganska enstämmiga. Detta har också antydts i den motivering, som utskottet afgifvit.

Då den ene af motionärerna, herr Karlsson, har bemött det väsentligaste af de anmärkningar, som framställts af talaren på västgötabänken, har jag blott ansett mig böra lämna upplysning om dessa två punkter, som röra motiveringen i min motion. Och jag

Om lagstadgad
stängningstid
för handels-
butiker m. m.
(Forts.)

vill särskildt betona, att det icke är så, som herr Carl Persson sade, att majoriteten bland köpmännen är mot, att det blir en lagstadgad stängningstid, utan alldeles tvärtom så, som man ju äfven kan se af den skrifvelse som Sveriges Allmänna Handelsförenings styrelse afgifvit i ärendet, och hvilken omnämnes i betänkandet. Herr talman, jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Zetterstrand: Herr talman, mina herrar! Om jag vid behandlingen af näst föregående ärende sade, att jag var mycket litet intresserad af detsamma, vill jag däremot säga, att jag nu är mycket intresserad af att Andra Kammaren måtte fatta ett beslut, som öfverensstämmer med utskottets yrkande. Jag är öfvertygad om, att om herrarne litet hvar fått deltaga i lagutskottets behandling af frågan och hade helt och hållet genomläst de motioner, som väckts i frågan, och ännu mera den utredning, som är bilagd dessa motioner, så skulle det alldeles öfvervägande antalet af eder känna sig manadt att biträda utskottets uppfattning.

Här gäller att söka råda bot på ett missförhållande. Och det är på många ställen ett stort missförhållande som råder. Det förefinnes icke på landsbygden, knappast i småstäderna. Det är större i de medelstora städerna och mycket stort i de största städerna.

Man kan säga: skall icke detta kunna regleras på frivillighetens väg? Ja, vore det så, att man i dessa stora och största städer kunde komma öfverens om att öppna på vissa tider och stänga på vissa tider, så vore saken hjälpt. Men det går icke så lätt. Det visar sig, att då en sådan öfverenskommelse träffats inom någon af de olika branscherna, så är det alltid en eller annan, som finner med sin fördel förenligt att icke stänga. Hvarför? Jo han vill begagna sig af den fördel, som han får, att när alla andra stänga och han håller öppet litet längre, han därigenom får en större kundkrets. När han nu gör det, blir följd, att de andra, som så gärna skulle vilja stänga, nödgas den ena efter den andra häfva öfverenskommelsen och äfven hålla öppet litet längre. Deras öfverenskommelse kommer därigenom att annulleras, och detta blir en olägenhet icke blott för biträdena utan äfven för handlandena. Dessa kunna nämligen icke hafva någon fördel af att på det sättet genom konkurrensen drivas att hålla öppet längre och längre. De komma icke att sälja mera varor för det. Men själfva få de arbeta längre, de få längre hafva belysning i butiken och sedan den väl är stängd, sitta uppe långt in på natten för bokföring och hvad därmed äger sammanhang. Därför är det icke underligt, att icke blott handelsbiträdena utan äfven handlandena — och därtill den öfvervägande delen af handlandena i de större och medelstora städerna, önska, att lagstiftning kommer till stånd. — Det är icke underligt, att de yrka på detta.

Huru är det ställt i andra länder? Utskottet har talat om två. Det ena är Tyskland och det andra Norge. Utskottet har med flit tagit afstånd från den tyska lagstiftningen, hvilken vi icke ansett lämplig i detta afseende. I Tyskland vill man i detta hänseende skära allt öfver en kam med vissa modifikation. Detta passar icke

i vårt land. De inkomna svaren, som den ärade talaren på västgötabänken omnämnde, visa, att hvad som duger på det ena stället icke duger på det andra. Jag vill i detta fall anföra ett exempel. Det är ett genomgående drag, att i småstäderna hafva de öppet längre på kvällarna sommartiden och kortare vintertiden, hvilket naturligtvis beror därpå, att sommarkvällarna äro ljusare. I stora städer däremot sträfvat man att hålla öppet kortare tid på sommaren. Och hvarför? Jo, då är det ett så stort behof att på kvällen komma ut från butikens kvalm till någon förströelse.

Om lagstadgad stängningstid för handelsbutiker m. m.
(Forts.)

Man skulle således icke vara tillfredsställd, om man hade en lagstiftning, som vore lika för alla städer. Det bör vara en, som är olika för olika samhällen.

Likaledes är det icke sagdt, att man kan bestämma lika för alla veckodagar, utan man kan vilja hafva öppet längre på en viss dag. Hos oss exempelvis vill man hafva öppet längre tid om fredagarna, då aflöningarne utbetalas.

Om man nu gör så, som norrmännen gjort, öfverlåter bestämmandet åt de kommunala myndigheterna, men så att det icke får vara något tryck, utan att det är pluralitetens inom handelskårens mening, som får göra sig gällande och man därvid icke nöjer sig med majoritet, utan fordrar kvalificerad och ganska betydligt kvalificerad majoritet, så tror jag, att det ej skall medföra några större olägenheter. Det är icke meningen, att ett sådant beslut skall komma till stånd inom någon landskommun. Det är föga troligt, att det blir så i fråga om de minsta städerna, men så mycket troligare är det beträffande de större. Jag tror som sagdt, att det skall visa sig vara till mycket stort gagn icke blott för handelsbiträdena utan äfven för handlandena själfva, om dylik reform kunde genomföras.

Jag vädjar till herrarne litet hvar, huru ni skulle tänka, om ni hade barn, som vore anställda i en butik i någon större stad, där missförhållanden af nu antydt slag förefunnes, så att deras hälsa äfventyrades i hög grad, och ni visste, att en lagändring skulle kunna ske utan någon skada för någon och utan att medföra inskränkning i någons frihet, utan att lagstiftningen endast ginge ut på att reglera allt på ett förståndigt och för alla lyckosamt sätt. Ni skulle då säkert alla rösta för eu sådan lagändring. Ehuru väl nyssnämnda förutsättning förvisso saknas, har jag likväl så hög tanke om Andra Kammaren, att jag tror att den skall behjärta det humanitära syfte, som detta förslag afser, och mangrant ansluta sig till utskottets förslag, till hvilket jag nu yrkar bifall.

I detta anförande instämde herrar *Hammarlund, Starbäck, Bran-ting, Beckman, Natt och Dag, friherre De Geer, Moll, Höjer, Sterner, Danielsson, Darin, Thylander, Segerdahl, Neiglick, Elowson, Matsson, Ericsson* i Vallsta, *Kvarnzelius, Hultkrantz, Sandin, Jansson* i Edsbäcken, *Lindgren* i Örebro, *Åkerlind, Nydal, Persson* i Arboga, *Berg* i Göteborg, *Ljunggren, Wallis, Thorsson, Janson* i Bråten, *Larsson* i Västerås och *Nordin*.

Omlagstadgad
stängningstid
för handels-
butiker m. m.
(Forts.)

Herr Persson i Stallerhult: Herr talman! Ja, jag har aldrig tviflat på, hvilken utgång denna fråga skall få här i kammaren, ty den är nog gifven. Men när motionären har påstått, att jag icke rätt väl användt de exempel, som han framlagt i motionen, så vill jag blott gent emot honom hänvisa till motionen; af den skall hvar och en finna, att min uppfattning af hvad som där anföres icke är oriktig. Jag har nu under diskussionen ytterligare läst igenom svaren på de omnämnda frågorna och kan som sagdt icke finna annat än att hvad jag förut yttrade var riktigt. Om jag räknat rätt, har svar inkommit från 45 platser och af dessa ha icke mindre än 24 svarat nej på de båda viktigaste frågorna, nämligen frågan: »Skulle minskad arbetstid och tidigare stängningstid utan olägenhet kunna i eder ort införas?» och frågan: »Finnes någon allmän önskan bland ortens handlande i sådant afseende?» Från 15 håll ha svaren härpå varit sväfvande under det att från 6 icke något svar alls erhållits på dessa frågor.

Hvad beträffar den 8:de frågan: »Hvilken åsikt hafva ortens handlande om lagstadgad stängningstid?» svaras — ja, jag skall icke uppläsa alla svaren utan endast ett par — t. ex. från Östersund: »Lagstadgad stängningstid anses ej vara nödig eller nyttig». Och från en annan stad, nämligen Växjö heter det: »Visserligen obehöfligt för orten, men torde icke kunna skada». Liknande äro svaren från öfriga platser, såsom »ogillas», »antagligen omöjligt att åvägabringa», »lagstadgad stängningstid torde väl mycket ingripa på näringsfrihetsförordningens andemening», »meningarna delade» o. s. v. Sådana äro svaren, som de återfinnas i motionen. Jag har icke förvrängt ett enda svar utan endast anfört nakna fakta.

Herr Zetterstrand: Herr talman! Jag nödgas bemöta den siste ärade talaren. Jag har icke förvanskat de i motionen anförda svaren; jag har läst dem noggrant och kommit till det resultat, att rörande frågan, »om någon allmän önskan finnes bland handlandena att få till stånd en tidigare stängningstid», svaret från alla de större städerna, med undantag af, vill jag minnas, en enda, blifvit jakande. Någon önskan i det afseendet förefinnes nog icke i de *mindre* städerna, men det står ju dessa fritt att begära några bestämmelser härutinnan eller låta bli att göra det.

Herr Persson i Tällberg: Herr talman! Det är med en viss tvekan, som jag uppträder i denna fråga, då motionären, herr K. G. Karlsson beskyllde herr Carl Persson i Stallerhult att vara alldeles främmande för innebörden af densamma. Jag undrar hvad han då skall säga om mig. Jag har aldrig hört ett sådant uttalande beträffande herr Carl Persson i Stallerhult, att han skulle vara främmande för eller icke satt sig in i en föreliggande fråga. Emellertid vill jag icke förneka, att ganska afsevärda svårigheter kunna möta, särskildt i de större städerna, för att uppnå enighet om stängningstiden, och att det därför kunde vara önskligt, att några bestämmelser blefve gällande som skyddade handelsbiträdena därstädes. Men,

*Omlagstadgad
stängningstid
för handels-
butiker m. m.
(Forts.)*

mina herrar, jag har icke hört en enda af alla de talare, som äro så ifriga för att en lagstiftning skall komma till stånd på detta område, kunna bevisa behofvet af en sådan hvad landsbygden beträffar. Jag hyser för min del den uppfattningen, att vi böra åtminstone hafva någon frihet kvar. Vi hafva ju börjat på att lagstifta på snart sagdt alla möjliga och omöjliga områden och snart få vi väl se en länsman i hvarje knut, som kommer med åtal för allt hvad vi göra. Jag tycker verkligen, att det börjar gå för långt.

Denna fråga är ju en humanitetsfråga, men den gäller också allmänheten och det finnes en sats som heter: »audiatur et altera pars», och jag tror, att man äfven härvidlag bör höra allmänheten innan man fattar ett sådant beslut. Jag undrar, hurudant svaret från den skulle blifva i denna fråga.

Förslaget innehåller, att kommunen skulle få besluta angående handelsbutikernas stängning. På hvad sätt? Jo, genom användandet af den kommunala röstskalan, som ju är så utmärkt! Jag tror att motionären åtminstone i det fallet är enig med mig, att vissa kommunala beslut icke äro ett så synnerligen tydligt uttryck för kollektivet. Ett beslut tillkommet efter den röstgrunden skulle mycket strida emot ett beslut, som tillkommit genom omröstning per capita.

I frihetens namn anhåller jag att få yrka afslag på utskottets hemställan, såvida icke de af herrarne, som nu förorda förslaget, vilja inskränka sig till att låta detsamma gälla blott för städerna.

Herr *Pantzarhielm* instämde häruti.

Herr K. G. Karlsson i Göteborg: Herr talman, mina herrar! Det var nästan rörande att höra den medkänsla, som representanten på dalabänken hade med representanten på västgötabänken. Då emellertid den sistnämnde icke tog illa åt sig, tror jag icke det var så farligt med den beskyllning, som jag utslungade. Jag skulle våga att i viss mån göra samma beskyllning mot representanten på dalabänken på grund af de uttalanden han nyss hade.

Han sade, att det här var frågan om att använda den kommunala röstskalan. Jag vet icke, hvar han fått detta ifrån. Den omröstning, som skulle förekomma här, med kvalificerad skala, skulle naturligtvis vara en omröstning endast mellan köpmännen på de respektive orterna. Jag ser, att det i utskottets kläm heter: »på hvilka villkor kommun må berättigas att bestämma viss tid» etc. För min del har jag alltid tänkt mig, att det skulle vara köpmännen själfva, som inom sig skulle rösta om saken i fråga, och jag anser fortfarande, att det är den omröstningen, som blir den bestämmande.

Gentemot den ärade talarens yttrande, att en dylik lagstiftning endast borde gälla för de större städerna eller städerna i allmänhet, ber jag att få framhålla, hvad af lagutskottets ärade vice ordförande här förut påpekats, nämligen att det blir gifvetvis endast städerna, som komma att begära en dylik lagstiftning; och de kommuner, som icke begära sådan, slippa ju ifrån densamma.

Omlagstadgad
stängningstid
för handels-
butiker m. m.
(Forts.)

Herr Olsson i Mårdäng: Herr talman, mina herrar! Då ingen af de ärade talare, som här förut yttrat sig i frågan fäst uppmärksamheten vid hvad utskottet säger å sidan 3, nämligen att denna lagstiftning i viss mån sammanhänger med lagstiftningen angående minderårigas och kvinnors användande i industriellt arbete, skall jag tillåta mig att citera, hvad utskottet säger därom, på samma gång jag vill nämna, att detta utgjort hufvudmotivet för mig, hvarför jag gått med på det nu föreliggande skrifvelseförslaget. Utskottet säger å sidan 3: »en beaktansvärd omständighet vid bedömande af nu föreliggande fråga torde vara, att af de personer, som den af motionerna åsyftade lagstiftningen skulle komma till godo, ett icke så ringa antal utgöres af just minderårige och kvinnor». Det är enligt mitt förmenande det tyngst vägande motivet för den nu ifrågasatta lagstiftningen.

Hvad beträffar det, som den ärade talaren på dalabänken här nu yttrat, skulle jag nästan, trots hans fyndighet, vilja sätta i fråga, om han den gången verkligen menade hvad han sade. Utskottet har hänvisat till den norska lagstiftningen i ämnet, och den innehåller, att i de fall, då en viss bestämd majoritet begär bestämmelser af nu ifrågavarande slag, äga de kommunala myndigheterna befogenhet att besluta angående sådana bestämmelser, men aldrig har man väl tänkt sig, att frågan härom skulle föredragas inför och beslut om viss stängningstid först fattas af de kommunala myndigheterna eller kommunalstämman, som jag förmodar att herr Daniel Persson åsyftade.

Om vi vidare läsa sidan 5, så få vi frågans innebörd fullt klar för oss.

Jag inskränker mig till att yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Persson i Tällberg: Herr talman! Hvad den siste ärade talarens anmärkning beträffar, vill jag säga, att jag ser icke ett ord om vare sig kvinnor eller barn omnämnda i klämman. Där talas om handelsbutiker och deras stängning.

Herr K. G. Karlsson har sagt, att jag gjorde mig skyldig till ett misstag, när jag talade om den kommunala röstskalan. Ja, jag skall icke bestrida, att hvad han nyss läste upp verkligen står att läsa i motionen, men icke har han läst utskottets kläm, ty där står, att Kungl. Maj:t måtte taga under öfvervägande, »huruvida och på hvilka villkor *kommun* må berättigas att bestämma viss tid, under hvilken inom kommunen belägna handelsbutiker skola hållas stängda», o. s. v. Ett sådant beslut skall väl ändå fattas efter någon slags röstskala, kan jag tro, och då blir det nog den kommunala rösträtten, som tillämpas.

Herr Staaff: Det är ju klart, herr talman, att man i ärendets nuvarande skick icke kan inlåta sig på detaljer af en möjligen blifvande lagstiftning på detta område. Den af utskottet anvisade ramen angifver emellertid, att samtycke från majoriteten af handlandena på en viss ort skall vara en ovillkorlig förutsättning, för

att där någon kommunal lagstiftning i nu berörda hänseende skall kunna komma till stånd, och att sedan de kommunala myndigheterna skola äga att afgöra, huruvida en dylik lagstiftning skall förekomma eller icke. Mera har utskottet icke kunnat inlåta sig på frågan. Naturligtvis kan jag icke neka till, att när de kommunala myndigheterna skola fatta ett dylikt beslut, den nu gällande kommunala röstskalan kommer att tillämpas, men jag är åtminstone icke öfvertygad om, att detta i det här fallet skulle behöfva medföra någon oriktighet.

Hvad angår herr Daniel Perssons opposition emot denna lagstiftning, så erkänner jag, att det alltid på mig gör ett betydande intryck, när man i frihetens namn protesterar mot en föreslagen lagstiftning och särskildt när en sådan protest kommer ifrån det gamla Dalarne, som ju är en frihetens stamort, men jag kan å andra sidan icke förbise, att historien visat, att äfven där, i det gamla Dalarne, friheten någon gång urartat till själfsväld.

Nu är frågan, hvilken och hur stor den frihet är, som man afser att med denna lagstiftning undertrycka. Ja, lagstiftningen föreligger ju icke nu, så att jag kan icke exakt uttala mig härom, men hela lagutskottets utlåtande, särskildt dess yttrande å sid. 5, är, som herrarne finna, genomadt af den tanken, att lagstiftningen skall göras med erforderlig försiktighet, så att resultatet i själfva verket — om jag koncentrerar det — skulle blifva, att, i den händelse samtliga handelsbiträdena på en ort önska och behöfva humanitet i afseende å stängningstiden och det stora flertalet af handlandena vilja gå dem till mötes därvidlag, en liten majoritet af dessa handlande icke skall kunna själfrådigt upphäfva den goda verkan af hvad alla handelsbiträdena och det stora flertalet af handlandena vilja. Det är den utomordentliga frihet, som man här vill i någon mån begränsa, friheten således för en liten minoritet af handlande att med öfverträdande af humanitetens bud oberättigadt försöka förtjäna för sig själfva — det är denna frihet man nu här vill inskränka, och då jag anser det vara riktigt att så göra, har jag endast att yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Jansson i Krakerud: Herr talman! Af de föreliggande motionerna och utskottets utlåtande öfver desamma framgår ju alldeles tydligt, att ett behof af en lagstiftning härvidlag verkligen förefinnes, och då så är förhållandet, kan jag icke förstå, hvarför man skulle motsätta sig en skrifvelse, som går ut på att få till stånd en dylik lagstiftning.

Om nu detta skrifvelseförslag går igenom och Kungl. Maj:t kommer fram med ett lagförslag, som omfattar äfven landskommunerna, tror då någon, att dessa kommuner äro så oförnuftiga, att de skulle begå någon våldsätgard mot handlandena? För min del tror jag det icke. Handlandena finge naturligtvis ha sina bodar öppna så länge, som det vore för allmänheten tjänligt, och skulle det inträffa, att en handelslokal hülles öppen onödigtvis länge om kvällarne, t. ex. till klockan 9 eller 10, och detta föranledde obehag,

*Om lagstadgad
stängningstid
för handels-
butiker m. m.
(Forts)*

Om lagstadgad
stängningstid
för handels-
butiker m. m.
(Forts.)

så vore det väl ingen nämnvärd risk, om äfven landskommunerna skulle få ha rättighet att i handlandenans eget intresse bestämma en tidigare stängningstid för en sådan lokal.

Man har talat om den röstskala, som här skulle komma att användas. Ja, det framgår icke klart, huru kommunerna skulle fatta sina beslut i denna fråga, men det förefaller mig, som om frågor af denna art borde falla under kommunalnämndens beslutanderätt, och då är röstskalan mindre farlig, än man här velat låta påskina.

Jag kan, som sagdt, icke förstå, hvarför vi nu icke skulle antaga detta skrifvelseförslag. Skulle det lagförslag, som sedermera framlägges för Riksdagen, befinnas icke vara lämpligt för förhållandena uppe i Dalarne, så kan man ju då vidtaga ändringar i den del af förslaget, som rör landsbygden, så att den blir öfverensstämmande med den uppfattning, som då gör sig gällande här i det afseendet. Jag kan icke finna det vara lämpligt, att alla rikets städer skola undvara denna lagstiftning, som de anse sig behöfva, därför att man tror, att den icke är riktigt passande för Dalarne.

Jag yrkar således, herr talman, bifall till utskottets hemställan.

Herr Persson i Tällberg: Herr talman! Jag begärde ordet med anledning af herr Staaffs yttrande. Han talade mycket bra och vackert som vanligt. Jag vill erkänna, att dalkarlarne frihet ibland öfvergått till själfsvåld, men jag ber att få säga herr Staaff, att om detta förslag afser att hålla dalkarlarne i tygeln, blir det inte mera aptitligt för mig för det.

Öfverläggningen var härmed afslutad. Under densamma hade yrkats dels bifall till utskottets hemställan, dels afslag å såväl berörda hemställan som de i ämnet väckta motionerna. Sedan herr talman gifvit proposition å dessa yrkanden, förklarade herr talman sig anse den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Emellertid begärdes votering, hvilken ock företogs efter följande nu uppsatta, justerade och anslagna voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller lagutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande n:o 20, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren afslagit såväl utskottets berörda hemställan som de i ämnet väckta motionerna.

Voteringen utföll med 92 ja mot 78 nej; och hade kammaren alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 15.

Justerades protokollsutdrag.

§ 16.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets utlåtande n:o 10, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel, innefattande anslagen till jordbruksdepartementet;

lagutskottets utlåtande n:o 23, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 6 § i lagen den 12 mars 1886 angående ansvarighet för skada i följd af järnvägs drift och till lag om ändrad lydelse af 25 § i lagen den 1 juli 1898 om de svenska lapparnes rätt till renbete i Sverige, dels ock en med föranledande af nämnda proposition väckt motion; och

Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 8, i anledning af väckt motion om ändring af reglementariska föreskrifter för Riksdagen.

§ 17.

Afgåfvos följande motioner, nämligen af:

herr *E. O. V. Wavrinsky* i Stockholm, n:o 220, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående undervisning i hälsolära vid rikets läro- och utbildningsanstalter; och

herr *C. F. Vahlquist*, n:o 221, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad anordning af rikets allmänna läroverk samt lönerreglering för de vid dem anställda lärare.

Dessa motioner bordlades.

§ 18.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr *J. Olofsson* under 10 dagar fr. o. m. d. 3 mars och
» *G. Lindgren* i Islingby » 3 » » » 3 » .

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 4,36 e. m.

In fidem
Herman Palmgren.